

**FORNACIÓ
D'ARQUITECTURA
I D'URBANISME
DE BARCELONA**
fabo
Obradors, 6-8 baixos
08002 Barcelona
Tel. 412 78 00. Fax. 412 58 88

barcelona lluita en lluita

(El moviment urbà 1965-1996)

Josep M. Huertas / Marc Andreu

Selecció de fotografies: Guillem Huertas

A la Gretel, el Manel, la Rosa i la Irene.

A l'Araceli

INDEX

Pròleg

Introducció: Les tres corones

I - Antecedents del moviment urbà

II - Primers temps reivindicatius

III - "Viola a la cassola"

IV - Les eleccions municipals

V - La reconstrucció de la societat civil i popular

VI - Perspectives de futur

VII - 75 lluites

VIII - Cronologia

IX - Llistat d'associacions de veïns

INTRODUCCIÓ: LES TRES CORONES

La Barcelona de finals dels anys 60 era una ciutat immersa dins el xuclador del *desarrollismo*, on s'aixecaven barris sencers sense cap altra llei que fer els pisos, deslliurats els seus promotors de cap obligació envers la creació dels serveis indispensables a qualsevol comunitat. L'Administració, per la seva banda, tampoc s'aplicava a aquesta tasca i així hi va haver barris com el Besòs que van esperar durant vuit anys la seva primera escola. I com les escoles, les zones verdes, els ambulatoris, el transport públic i qualsevol altre equipament.

La ciutat s'havia desenvolupat, tot aquest temps, com una triple corona. Enmig quedava la Ciutat Vella, cada cop més densificada i atrotinada, acompanyada d'un Eixample que es deslluïa dia darrera dia, perdent algunes joies modernistes o tolerant l'aparició d'horribles conjunts d'àtics i sobreàtics que cercaven desafortadament una més gran plusvalua del pam quadrat. Un règim dictatorial afavoria la manca de control i un alcalde ambiciós, Josep Maria de Porcioles --el seu mandat va durar de 1957 a 1973--, havia descobert la laxitud del Pla Comarcal de 1953, que podia ser vulnerat sistemàticament mitjançant la fórmula del pla parcial, que permetia desafectar terrenys assignats per usos esportius, verds o sanitaris.

La segona corona la conformaven els barris tradicionals, en bona part antics municipis independents fins el 1897 (Gràcia, Sant Martí, Sant Andreu, Sants, Les Corts, Sant Gervasi), d'altres incorporats anys després (Horta, Sarrià) i barris especials de l'extrarradi de les muralles (Barceloneta, Hostafrancs, el Poble Sec). En la major part els habitatges alternaven amb les fàbriques precisament fins la crisi industrial dels anys 60 que va anar acompanyada de la revalorització del preu del sòl.

La tercera corona era la perifèria. Turons i terrenys fins feia quatre dies ocupats per la pagesia van donar pas a polígons d'habitatges de molt diferent qualitat i disseny, i també a la febre de l'autoconstrucció, que ara defugia la tradicional barraca per aixecar una casa modesta, mal acabada en general. Aquesta tercera corona ocuparia els turons (Carmel, Coll, la Rovira, la Peira) i l'ampli pla que anava des de la plaça de les Glòries fins la frontera amb Sant Adrià (la Verneda, el Besòs, la Pau, Maresma). També s'estendria pel nord de Sant Andreu, donant pas als Nou Barris, i per la vall d'Hebron,

on neixerien Montbau, un nou Sant Genís... Igualment, el creixement desordenat de la ciutat, meca d'una immigració desesperada que cercava un lloc de treball i un sostre sota el qual viure, va permetre la creació dels barris de Montjuïc, al voltant i dins de la muntanya: el Polvorí, Can Clos, la Zona Franca... Arribaven aquests nous asentaments humans fins les velles Cases Barates del 1929, aïllades del món durant dècades a Horta, el Bon Pastor, Baró de Viver i un altre cop Montjuïc.

Els barris enquibits dins les tres corones de la ciutat ben aviat anirien descobrint que els agermanava la necessitat de defensar-se contra una permanent agressió a les condicions de vida. Si rastrejaven, també trobarien que en el passat hi havia hagut moments de protesta: els veïns de Sants reclamant una escola el 1918 o la queixa de Gràcia perquè se'ls volien emportar la històrica campana de la plaça de Rius i Taulet el 1930, per esmentar només dos exemples. La novetat, però, era la sensació generalitzada de deteriorament greu de la vida a la ciutat. Barcelona era definida a finals dels anys 60 com una ciutat incòmoda, que tenia abocadors enlloc de platges, una manca paorosa de zones verdes i el trist honor de ser la ciutat europea amb més desequilibri entre l'oferta escolar pública i privada (30 i 70 per cent respectivament).

Va ser aquest ferment d'insatisfacció el que va crear les condicions adequades per a que arrelés el moviment urbà. La inveterada afecció del català a associar-se va afegir la peculiaritat pròpia, o sia l'extensió de l'associacionisme fins i tot a barris poc propicis, en un imparable estil taca d'oli. El contagi va ser generalitzat i va començar una història que va tenir una gènesi (els darrers anys 60), una dècada d'esplendor (la dels anys 70), una altra de desorientació (la dels 80) i una altra on s'albira una recuperació moderada (l'actual dels anys 90). De tot això parlarem en els capítols següents.

Per a que la memòria no es perdi i sapiguem trobar en les fites del passat l'esperonament del futur, neix aquest llibre. Aquest principi ens sembla un fonament progressista de la història. En aquest cas, d'una història construïda pels habitants dels barris de Barcelona. Esmentar-ne alguns és sempre delicat. No fer-ho, però, seria una injustícia. Abans de començar el relat dels 30 anys d'història del modern moviment urbà, ens sembla una manera de recordar aquells sense els quals bona part del que anem a explicar no hagués existit. Sense prelatió, com sempre ha estat en el moviment urbà, recordarem Adela Agelet, Custòdia Moreno, Ignasi Català, Josep Martínez Barceló, Josep Ramon Gómez, Pep Garcia, Pitu Cunillera, Prudenci Sánchez, Oriol Serrano, Joan B. Isart, Manuel Martínez, Antoni Roca, Carles Prieto, Josep Xarles, Albert Pons Valon, Manuel Vital,

Cirilo Poblador, Andrés Naya, Maruja Ruiz, Francesc Porret, Mariano Messeguer, Antonio Torrico, Juli Carbó, Josep Rotcher, Pep Miró, Roser Argemí, Amadeu Estrany, Roser Poveda i, d'una manera especial, Maria Ángeles Rivas i Joan Alentorn, perquè ja no estan entre nosaltres. Segur que en falten molts, perquè moltes han estat les lluites, però voldríem els autors que ells exemplifiquessin un moviment social ribetejat d'encerts i de defectes, com tots els moviments socials, però on la generositat i la lluita per uns barris millors han estat regla d'or, tant en els èxits com en els fracassos.

I - ANTECEDENTS DEL MODERN MOVIMENT URBÀ

Tot i que és acceptat que el modern moviment urbà va formar-se al voltant de la Llei d'Associacions de 1964, anteriorment van donar-se algunes reivindicacions, en diferents graus, a barris ben diversos.

Per exemple, el 1949 la Sociedad Cooperativa Torre Baró va aconseguir que Renfe construís un baixador a un barri tan llunyà com mal comunicat. Va caldre només que cada propietari pagués 2 pessetes per cada pam que posseïa. La cooperativa esmentada feia les funcions del que podríem entendre per associació de propietaris, molt pròpia de zones allunyades del centre urbà. Publicaven un butlletí, *Núcleo*, que el juliol de 1954 donava fe d'una realitat amb l'article *Se está poblando una montaña*.

Existien també associacions de carrers, que normalment tenien cura de guarnir carrers durant la Festa Major, raó per la qual serien conegudes en el futur com *bombillaires*. Escadusserament, tanmateix, alguna mostrava més preocupacions socials, com va ser el cas del carrer Mossèn Amadeu Oller, del barri de La Bordeta, on vivien treballadors que havien aconseguit entrar a l'operació *Viviendas del Congreso*, que també va fer pisos en aquell indret. A una banda del carrer passava una branca del Canal de la Infanta, plena de porqueria, paral·lela a la fàbrica de Can Batlló, i els veïns van decidir netejar-la. El seu objectiu era cobrir-la, aplanar-la i fer-hi un petit jardí amb jocs per a la mainada. Quan ja havien dut a terme la part més dura i miraven d'aconseguir l'ajut de l'Ajuntament per fer el jardí, l'empresa Margaret Astor, una de les que ocupava les naus de l'antiga fàbrica, va decidir aprofitar la desaparició del molest canal per avançar el mur del seu magatzem i el jardí va córrer el perill d'anar-se en orris abans de néixer. Una queixa oportuna de l'associació del carrer va salvar l'espai i l'Ajuntament va posar-hi quatre jocs i quatre arbres. Una placa de ceràmica, mig esborrada, deixa constància del fet: "L'associació de veïns al seus infants. 8-12-61".

Les cooperatives, com pot deduir-se del cas esmentat de Torre Baró, estaven tolerades tot i que descafeïnadament. El 1962 se'n va formar una al barri barraquista de Jesús i Maria, ja desaparegut, al costat del cementiri de Montjuïc. L'objectiu era aixecar pisos decents en algun lloc, raó per la qual estalviaven en una germandat d'estalvis. Mitjançant la cooperativa d'habitatge van trobar terrenys al Prat. Una denúncia periòdica de la seva situació, a través del butlletí *Ideal*, ajudava els seus propòsits que,

val la pena recordar, van aconseguir. Van construir els pisos al Prat i van deixar les barraques.

Una altra forma d'associació tolerada durant el franquisme era la de Caps de Família, que es va constituir també en barris llunyans, com ara el Besòs o Montjuïc. Els barraquistes que, després de diverses operacions de supressió d'aquest tipus d'habitatge degradant, seguien a la muntanya, van crear l'associació La Esperanza, i així, en uns pocs anys, van aconseguir abandonar-la. Eduardo Tarragona, procurador de les Corts franquistes, va reconèixer un dia que sense La Esperanza la solució hagués trigat molt més.

LA LLEI D'ASSOCIACIONS

El 24 de desembre de 1964 la dictadura aprovava la Llei d'Associacions. Serà el camí triat per alguns barris per constituir un organisme que vetlli pels seus interessos, tot i que trigaran en adonar-se de les possibilitats o en organitzar-se. Uns precursors van ser els veïns de Maresma, un barri sorgit d'unes poques operacions immobiliàries: una cooperativa i la construcció de blocs sense cap mena de serveis impulsada pel banquer Jaume Castell.

Adonant-se que estaven abandonats a la seva sort, van decidir associar-se, i el 21 d'abril de 1964 es constituïen en associació a la parròquia del Sagrat Cor. La manca de locals seria una constant dels problemes de les associacions durant molt de temps. Maresma va queixar-se tant a Construcciones Horizontales, l'empresa del banquer Castell que havia aixecat la major part del barri, que van aconseguir que els cedissin un local, pocs dies abans del Nadal de 1970.

La Llei d'Associacions seria, des de la segona meitat dels anys 60, el camí que seguirien els veïns inquiets, desitjosos de trobar un camí organitzatiu legal. Tanmateix, mentrestant, alguns havien triat el camí clandestí, com havien fet els militants de partits polítics o sindicats, dues realitats prohibides a l'Espanya de Franco.

LES COMISSIONS DE BARRI

Sobre el model de Comissions Obreres, que havia renovat certament el moviment obrer, alguns líders clandestins van pensar que podien crear-se comissions de barri, destinades a afrontar les cada cop més feixugues condicions de vida. Josep Martínez Barceló, en un treball aparegut el 1976, situava la lluita contra la contaminació a Erandio, en el País Basc, com el veritable inici del moviment popular, l'octubre de 1969. Ràpidament aquest exemple va ser seguit per altres localitats, i a Barcelona van aparèixer

d'immediat les primeres comissions de barri, on participaven militants de partits clandestins, cristians procedents de comunitats inquietes i independents.

El seu funcionament era, per suposat, clandestí. D'alguns membres només es coneixia un nom que era en realitat fals, i fins i tot el lloc de reunió estava batejat en clau per si algú aliè al grup sorprendria una conversa. Així, la parròquia del Sagrat Cor, al Poblenou, lloc de reunió de la comissió d'aquest barri, era coneguda com a Bocaccio, nom d'un bar ben popular a l'època.

Senyalava amb raó Martínez Barceló que Bandera Roja va ser "la primera en plantejar-se l'acció als barris com un front de lluita específic." Jordi Borja, que pertanyia a aquest partit, teoritzava que les comissions de barri havien estat copiades dels Grups d'Acció Municipal francesos i, especialment, de les "comitari de quarteri" que funcionaven a Itàlia. El criteri aplicat per Bandera Roja a les comissions de barri era el d'agrupar gent independent i d'altres tendències polítiques, però reservant-se el paper de guia ideològic. Pretenien ser l'avantguarda del moviment urbà, mentre altres militants de primera hora a les comissions de barri preferien fer de motor. A l'hora de concretar a la pràctica les ideologies, Bandera Roja era partidària d'esperonar la creació d'associacions de veïns paral·lelament, però mantenint a l'ombra de la clandestinitat la direcció de les lluites, dins el sí de la comissió de barri. Però a les comissions de barris militaven persones que diferien de com aplicar aquest criteri fonamental. Eren gent que pertanyia a partits diferents, en especial el PSUC, aleshores enfrontat a Bandera Roja, o procedent de moviments catòlics, un col·lectiu particularment important en el moviment urbà. La major part d'aquests militants de comissions de barri que no eren de Bandera Roja creien que calia dissoldre la comissió quan l'associació fos mínimament forta per caminar pel seu compte. Bandera Roja defensava el contrari, i aquesta actitud va suposar la crisi de moltes comissions. Com va reconèixer el ja esmentat Martínez Barceló, "la dificultat més gran que calia vèncer per part de les comissions de barri era el divorci existent entre les avantguardes i els veïns." Ara, el pas del temps permet dir que no la van saber vèncer. Van ajudar a infantar algunes associacions de veïns, però en canvi no van saber desterrar el seu pecat original.

Les comissions de barri funcionaven ja el 1969, com hem dit. La de Sant Andreu, per exemple, editava el butlletí *Solidaridad Obrera*, subtitulat *Periódico de la clase obrera de San Andrés y Sagrera*. Aclaria que era editat per la Comissió de Barri. Pràcticament totes les publicacions de comissions de barri (Guinardó, Poblenou, Horta-Carmel) eren

ciclostilades i en castellà. Veien aleshores el català com la llengua de la burgesia.

L'abril de 1972 les comissions de barri celebraran la seva primera --i ens sembla que única-- assemblea general, amb assistència d'uns 300 militants. Van elaborar un programa reivindicatiu amb quatre punts: dret a l'habitatge, que no havia de costar més que el 10 per cent del salari familiar; equipaments dignes a cada barri; prou places escolars de franc per a tothom, i un ambulatori a cada barri unit a un hospital per cada districte.

Tot i que hi va haver casos que les comissions de barri es van mantenir durant anys, com va succeir a Horta-Carmel, on el 1977 encara editaven el seu butlletí, *Asamblea*, el cert és que va triomfar la tendència "legalista", concretada en deixar de costat la comissió de barri i aprofitar el marc de les associacions de veïns, que permetia estendre les lluites de barri i aconseguir una més gran participació de gent.

El francès André Barey, que va viure a Barcelona, explicava a la revista *Archives d'Architecture Moderne* (AAM), a finals de 1978, que calia fer un balanç positiu de les comissions de barri per haver impulsat les associacions de veïns. És ben cert que moltes van néixer de la dedicació de les comissions, que volien i dolien. Volien uns instruments més àgils i eficients i dolien per la temença justificada de ser deixades de banda en el moment que les associacions es revelessin prou eficaces, com així va succeir. Era una contradicció difícil d'assumir, però que finalment es va imposar.

LA MALFIANÇA OFICIAL

Si bé algunes associacions de veïns van néixer de comissions de barri, d'altres procedien del contagi general que es va produir a finals dels anys 60 i principis dels 70 en el panorama barceloní. La de Sant Antoni, una de les més significatives al principi del moviment urbà, reconeixia el 1993 que "vam haver de dotar-nos primer d'identitat. 25 anys ningú sabia on era el barri de Sant Antoni." Aquesta consciència de barri, que era com un primer pas d'autoafirmació, es va donar igualment a alguns barris joves, nascuts de la immigració i la construcció massiva, com ara La Pau o Maresma.

Hi va haver algun cas d'associació nascuda amb vocació *bombillaire* que va canviar, també forçada pel contagi reivindicatiu. En un resum històric de l'AV Sagrada Família, explicaven que "alguns socis, simpatitzants o adherents a certs partits polítics varen anar fent-se amb la direcció de l'associació."

No cal dir que l'administració franquista guaitava amb recel l'aparició continuada d'associacions de veïns. El camí legal per demanar-ne la creació era adreçar la petició al

Govern Civil. Aquest sol·licitava un informe a l'ajuntament, que primer n'esperava un altre del regidor del districte al que corresponia el barri peticionari.

Associacions de veïns que van ensopegar amb informes negatius dels regidors n'hi va haver unes quantes. Per exemple, la d'Hostafrancs va trobar-se amb l'oposició de Vicente Febrer, i la de l'Esquerra de l'Eixample amb la de José María Torres Muñoz. En aquest segon cas, la raó que va donar el Govern Civil va ser que el nom proposat era massa genèric. "Ens van aconsellar extraoficialment que poséssim el patronímic d'algun sant i que retalléssim alguns punts dels estatuts." Això succeïa a finals de desembre de 1976, i el 22 d'abril de 1977 neixia un decret del Ministeri de la Governació dient que les associacions de veïns no podien dur el nom de tot un barri, i recomanant l'advocació d'algun sant patró. De pas, prohibia organitzar actes a les juntes gestores. Les associacions de veïns de Sant Andreu i Sarrià van dedicar els editorials dels seus butlletins al tema. Sarrià demanava "l'anul·lació total del decret i la lliure existència de totes les associacions de veïns." El decret no va prosperar. La democràcia era a la cantonada, el 15 de juny de 1977, i ja no era temps per xarlotades dictatorials.

Tornem, però, a les peticions de resposta llargament ajornades. Un cas exemplar va ser el del Districte Cinquè, com aleshores es coneixia el Raval. Ho explicaven ells mateixos, a un lloc tan curiós com el butlletí *d'Equips de Matrimonis*:

"El dia 14 de juliol de 1973, un grup de gent presenta a Governació els estatuts per a la creació de l'Associació de Veïns del Districte Vè. Mentre esperem l'aprovació oficial, comissions de tres o quatre persones van estudiant els diversos problemes del barri, que després es plantegen tots plegats.

"Passen nou mesos. Han (sic) hagut de sortejar infinitat de pegues burocràtiques, però és l'Ajuntament qui no ens dóna llum verda. Per què? Cap associació de Barcelona ha tingut la gosadia de presentar-se a nivell de districte (tot lo més de barri), per altra part objecten que ja hi ha 16 associacions en el districte.

"Resposta de l'Associació: de les 16, dues són exclusivament de l'avinguda García Morato (avui de les Drassanes). Una, de caps de família. Les altres 13, de comerciants i per carrers (lluminàries per Nadal i prou). Es presenten a Ràdio Barcelona, el dia que es parlava del Districte Vè, i donen la gran sorpresa al conseller (sic), que anava disposat a demostrar que tot és una bassa d'oli. Li tiren el programa per terra. Es guanyen la simpatia del director i dels periodistes assistents. Aconsegueixen un programa especial, dedicat al "Barri Xino", que obté un gran èxit de participació.

“Convoquen una roda de premsa. Tots els diaris reproduïxen les declaracions de la Junta Gestora i queda demostrat que el barri ho és tot menys una bassa d'oli.

“Resultat: aprovació oficial en menys de tres setmanes. El dia 15 de juny convoquen la primera assemblea.”

Aquesta transcripció tan extensa té l'avantatge d'exemplaritzar la clàssica batalla associació de veïns-regidor, que va formar part del paisatge municipal dels anys 70. L'oposició del Govern Civil es mantindria en alguns casos i motivaria queixes veïnals fins i tot al carrer, com va ser el cas dels promotors de l'associació de veïns del Barri Gòtic, que el 6 de desembre de 1976 anaven a la plaça de Sant Jaume amb una pancarta ben expressiva: “Volem que sigui legalitzada la nostra associació.”

PROBLEMES D'IDENTITAT

Les mateixes associacions s'interrogaven sobre el que eren. Després de definir-se com a barri i conèixer els seus límits --el que van fer Maresma o Sant Antoni--, convenia conèixer el que era una associació de veïns i el per què podia servir. L'AV Barri Gòtic va publicar el 1976, en forma d'editorial, l'article *Què és una associació de veïns?* I es contestava: “És el conjunt de veïns esforçat en millorar les seves condicions de vida, reivindicant l'adequada cobertura de les deficiències que presenta el seu barri. L'Associació de Veïns està oberta a tots. És un lloc de treball on hem d'analitzar els nostres problemes i buscar les millors solucions.”

De fora estant, la visió va anar creixent de forma positiva. Pocs anys abans, el 14 de maig de 1973, l'endemà de la destitució de l'alcalde José María de Porcioles, el diari madrileny *Informaciones* havia publicat l'editorial *El ejemplo de Barcelona*, on es podia llegir: “Barcelona nos está dando una diaria lección de lo que debe ser una comunidad municipal.” I afegia, en descriure el darrer ple de Porcioles, amb la tribuna ocupada pels veïns de Nou Barris i del Carmel: “Por más que el público asistente se dejara llevar en algún momento de sus emociones --siempre pacífica y ordenadamente--, no deja de ser saludable este vivo interés de los vecinos afectados por cualquier decisión municipal.” Abans, però, d'arribar a merèixer ser esmentats com *el ejemplo de Barcelona*, van passar moltes altres coses i potser ens hem avançat. Hora és, doncs, de rebobinar la història.

II - ELS PRIMERS TEMPS REIVINDICATIUS

Les associacions de veïns s'havien estrenat amb problemes concrets que afectaven els seus barris. El Pla de la Ribera havia estimulat l'aparició de l'Associació de Veïns del Taulat; el mal estat general del barri, la de La Maresma; el desgavell de la plaça Lesseps va donar peu a la de Gràcia; la manca d'espais verds i d'equipaments havia esperonat el Centre Social de Sants, que faria les vegades d'associació de veïns; el Pla Torre Baró-Trinitat-Vallbona havia donat peu a la creació del que acabaria sent la de Nou Barris; el Carmel es va organitzar contra els abusos dels constructors del túnel de la Rovira...

Existia, ja aleshores, una Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona, creada el 28 de juliol de 1972 per les associacions de carrers, amb interessos força diferents de les de barris i definides despectivament com a *bombillaires* perquè la seva principal dedicació era guarnir per Nadal i Festa Major el seu carrer. Les de barris van veure que no farien res juntant-se amb les altres i van crear, semiclandestinament, la Coordinadora de Sant Antoni, així anomenada perquè es reunien al local parroquial de la Preciosíssima Sangre situat dins aquell barri. Oriol Serrano, fundador de l'AV Sant Antoni, afirma que "el primer fet que va aglutinar la coordinadora va ser l'explosió de gas natural al carrer Ladrilleros de Sants, que va costar 14 morts, l'octubre de 1972."

Formaven part de la Coordinadora de Barris les associacions de veïns de Sant Antoni de Sants, Carmel, Sagrera, Barceloneta, Nou Barris, Sant Andreu, Horta, Esquerra de l'Eixample, Guinardó (el seu nom era Joan Maragall per raons legals), Turó de la Peira, Maresma, Les Corts, Districte Vè, i tres de L'Hospitalet: Sant Josep, Torrassa Collblanc i Pubilla Cases-La Florida.

El juliol de 1974, la majoria d'associacions que eren dins la coordinadora va decidir entrar a la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (Favb), després de llargues discussions. Set mesos més tard, pel febrer de 1975, una candidatura de concentració entre barris i *bombillaires* va marcar el camí que seguiria el moviment urbà a nivell organitzatiu. Jordi Vallverdú, futur regidor i aleshores membre destacat de l'AV Sant Andreu, va advertir, davant algunes reticències per les dues bandes, que "les tendències no se superen amb bona fe, sinó amb un treball conjunt i efectiu." Els *bombillaires* van

contratacar dient que calia suprimir els motius per definir els que no pensaven igual i deixar de banda la política. Mancava tot just un any per a que la Federació d'Associacions de Veïns protagonitzés les manifestacions en defensa de la llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'Autonomia. Això, però, no podien ni tan sols intuir-ho des d'aquella primera junta de concentració on encara les associacions de barris eren minoria davant les de carrers.

D'ALTRES PROTAGONISTES

En la lluita per millorar les condicions urbanes van jugar un paper destacat d'altres protagonistes: els col·legis professionals, alguns periodistes i, com ja ha quedat apuntat, alguns partits polítics d'esquerra. El Col·legi d'Arquitectes va crear, per assessorar els veïns, l'Oficina d'Informació Urbanística (OIU), atesa per arquitectes i un advocat, Josep Maria Alibés, que anys més tard esdevindria delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona. A més, editaven la publicació *Cuadernos de Arquitectura y de Urbanismo*, que sovint dedicava força espai als conflictes urbans. Més destacat va ser, en aquest nivell informatiu, el paper de CAU, la publicació del Col·legi d'Aparelladors, que va editar, sobre tot, tres números bàsics per informar de la problemàtica de Barcelona: *La gran Barcelona*, dirigit essencialment per Jordi Borja i Marçal Tarragó (1971), que van aprofitar materials interns de l'Ajuntament per oferir dades concloents; *La Barcelona de Porcioles*, aparegut l'octubre de 1973, on treballaven economistes (Eugeni Giral), advocats (Josep Maria Alibés), arquitectes (Salvador Tarragó) i periodistes (Rafael Pradas, Manuel J. Campo i Josep Maria Huertas). El tercer número va ser el dedicat a *La lucha en los barrios*, i va ser el motor el ja esmentat periodista Rafael Pradas. Aparegut a finals de 1975, examinava els principals conflictes urbans entre 1969 i 1975. També hi col·laborava el ja esmentat Josep Maria Alibés, els sociòlegs Juli Esteban, Faustino Miguélez i Jordi Joan Santolaria, i l'assistenta social Maria José Pardo. Era un número molt inspirat pel PSUC, partit al que pertanyia la majoria dels autors, així com el degà dels aparelladors, Josep Miquel Abad, que tres anys i mig més tard es presentaria com a cap de llista per aquest partit a les primeres eleccions municipals.

La decidida actitud de bona part dels periodistes que cobrien la informació local als diaris va ser un tercer element cabdal per la volada que va agafar el moviment urbà. Un repàs a les col·leccions de diaris i revistes ens revel·laria la gran quantitat d'espai donada a reivindicacions veïnals i la defensa dels interessos de la ciutat que traspuaven

molts dels escrits. Per exemple, si la Casa Golferics segueix en peu es deu tant al paper jugat per les associacions de veïns de Sant Antoni i Esquerra de l'Eixample com a la constant presència del tema a la premsa.

Els partits no es van limitar a esperonar primer les comissions de barri i més tard les associacions de veïns. Fins i tot van aventurar-se a donar suport a un candidat de tarannà democràtic dins les eleccions municipals franquistes de 1973. Fernando Rodríguez Ocaña, treballador del metall que vivia a Trinitat Nova, un dels Nou Barris, va acceptar lluitar com a candidat de la política clandestina pel càrrec de regidor del Districte IXè. Van ser set els candidats, entre ells l'advocat i futur crític municipalista Eduard Moreno. El candidat oficialista era Antoni Guasch Carreté. Rodríguez Ocaña va guanyar, contra tot pronòstic, per 15.705 a 12.467 vots al segon qualificat, que va ser Guasch. Al règim franquista li va caldre cercar una excusa formal, la manca de justificació d'algunes despeses, per desqualificar el guanyador. Si no hagués estat per aquesta excusa, n'haurien buscat una altra. Rodríguez Ocaña va ser eliminat, i va acabar publicant un llibre, *Candidato de los trabajadores* (Avance, 1976) per explicar la seva odissea. La presentació va signada per Josep Maria Maymó, Josep Martínez Barceló i Jordi Vallverdú. Bandera Roja va deixar així constància d'una de les seves darreres aventures fins la seva fusió amb el PSUC, l'any 1974.

EL REALISME DE L'ALCALDE MASÓ

L'alcalde Enric Masó, que va succeir Porcioles, va veure clar que calia dialogar amb les associacions de veïns com a una realitat indiscutible als barris. Les seves visites a les zones més degradades --Port, Canyelles...-- eren seguides amb interès per la premsa i el veïnat. Una altra cosa serien els resultats positius que podia oferir en el marc de la dictadura i la bondat de les seves solucions salomòniques, com el bunyol urbanístic de la plaça Lesseps, quan per intentar aconseguir els que no volien el pas elevat es va fer el que hi ha ara, que no és ni una plaça ni un urbanisme mínimament dignes.

Aquesta atenció de l'alcalde Masó al món veïnal va molestar alguns regidors, que li van fer saber el seu malestar. El diari *Tele/Expres* va publicar, l'11 de desembre de 1974, un editorial criticant la postura dels regidors i va afirmar que "las asociaciones de vecinos están ahí, com un hecho real y positivo. Con su empeño se ha evitado que Barcelona se convirtiese, en ocasiones, en un algo peor de lo que, no nos engañemos, ya es: una ciudad donde la vida cotidiana resulta desagradable y donde cualquier servicio colectivo está supeditado a intereses privados."

L'important, però, era la convicció que anaven tenint els ciutadans del paper positiu de les associacions, que corresponia també, cal dir-ho al balanç positiu de moltes de les seves accions. En el número de CAU dedicat a les lluites de barris del període 1969-75 es relacionaven 96 conflictes. D'ells 24 havien finalitzat en victòria total, 31 en victòria parcial --el mètode tan català del pacte havia estat el camí utilitzat--, 7 havien acabat en fracàs i 34 es trobaven aleshores pendents de veure com acabaven. Tres anys més tard, una altra anàlisi, més senzilla, examinava 108 lluites d'associacions de veïns, i dictaminava un resultat positiu en 44 casos.

L'ALTRA CARA DE LA MONEDA

Existia, però, una altra cara de la moneda. Les associacions funcionaven com les entitats tradicionals (centres morals, casinos, ateneus...), mitjançant el voluntarisme. Això suposava una sèrie d'inconvenients. La majoria no disposaven de local propi --en això eren diferents de les entitats tradicionals--; disposaven d'un pressupost missèrrim, basat en les quotes dels socis; es desmoralitzaven perquè eren pocs els que treballaven dins l'associació tot i que disposessin d'un bon número de socis, les juntes eren per aquesta raó el reducte dels més actius; la por a la politització era evident a poc que un parlés amb membres de junta independents...

Un butlletí de juny de 1977 palesa aquest darrer problema. En un editorial titulat *Que quede bien claro* el president del barri del Congrés explica que un soci l'havia trucat perquè al local s'havia celebrat un mitin polític davant les primeres eleccions democràtiques. L'home es justifica dient que s'havia limitat a llogar el local a qualsevol que ho demanés, "porque considero un error que una asociación de vecinos se encierre en sí misma, no queriendo saber nada de lo que sucede a su alrededor."

El local, el butlletí i la Festa Major s'emportaven, generalment, la major part de recursos de l'associació, que havia de recórrer a ajuts de comerciants i caixes d'estalvis per fer actes externs. Dos estats de comptes d'associacions --Sant Andreu i Sarrià, corresponents als anys 1977 i 1979 respectivament-- ajudaran a comprendre el que diem. També podem contrastar com, tot i la diferència de dos anys, un barri tenia més recursos que l'altre.

==ULL! AQUÍ HI VAN ELS DOS PRESSUPOSTOS QUE ADIUNTEM==

Una altra preocupació, constant al llarg del temps i comú a la immensa majoria

d'associacions, és el grau de participació dels socis. L'agost del 1974, Ramon Serra, president de l'Associació de Veïns de Can Ros, nom que duia la del barri del Congrés, escrivia: "No sé si algún día llegaré a comprender la razón del porqué existe tanta indiferencia y tan poca inquietud entre los vecinos que moramos (sic) el Barrio de Viviendas del Congreso Eucarístico, ante los innumerables problemas y un sinfín de cosas que a todos nos atañen por un igual, y que sólo a una minoría preocupan." Aquell mateix any, *Los Vecinos*, el butlletí de l'Associació de Veïns de Port, publicava a portada: "Este año, creemos que es posible ponerse como meta otro objetivo importante con el que venimos soñando desde la creación de la Asociación, hace ahora poco más de dos años. Y es que la Asociación no se reduzca sólo a la junta a la hora de trabajar sino que seamos todos los que pongamos un poco según nuestras fuerzas."

I per no fer-nos pesats, un altre exemple més i prou. El butlletí del barri de La Pau referia, el mateix any 1974, a una assemblea que havia tingut lloc i deia: "Agradecemos la asistencia de las 300 personas que acudieron interesadas por nuestros problemas, pero lamentamos que sólo fueran éstas, de las 2.499 viviendas que hay en el Polígono." Una cançó de l'enfadòs, doncs, que hem exemplaritzat en tres casos del 1974, època d'or del moviment veïnal, però que trobaria ressó en altres barris i altres moments.

TOTES LES FORMES DE LLUITA

Si les misèries eren moltes, les ganes de lluitar i trobar solucions als problemes procuraven vèncer-les. La imaginació va ser igualment una aliada constant del moviment veïnal, com podem veure repasant el llistat dels 75 conflictes més destacats que analitzem en un altre capítol. Paga la pena, però, deixar constància de les tipologies d'accions utilitzades:

- 1) Recollida de signatures. Una de les fòrmules més habituals consistia en demanar signatura per aconseguir un objectiu. Tot i l'aparent innocència d'aquest procediment durant la dictadura hi havia qui preferia no mullar-se ni tan sols així. L'estiu del 1972, al Poblenou, la petició d'un institut va ser vista amb recel per entitats veteranes del barri, que es van negar a signar.
- 2) Exposicions. Mostrar els problemes al veïnat va ser un camí ràpidament estès. Entre 1972 i 1974 van ser 14 els barris que van explicar així el que els passava.
- 3) Assemblees de veïns. Convocar trobades de veïns per explicar la manera com els afectava tal o qual problema ha estat una constant del moviment veïnal i una de les raons de la seva implantació. Quan no hi havia local, s'aprofitava un bar, una parròquia

o el carrer, si calia, com va ser el cas del Besòs, quan alguns pisos semblaven en risc de caure.

4) Pancartes i cartells. Cridar l'atenció per mitjà d'un eslògan a una pancarta o cartell enganxats a les parets va ser un altre procediment destinat a donar a conèixer una carència del barri.

5) Ocupació de locals públics. Quan no rebien el cas que creien merèixer, els veïns afectats no van dubtar en ocupar un local públic, fos l'Ajuntament, la seu d'un districte o del Patronat de l'Habitatge, com va passar en un moment donat amb els pisos nous de Canyelles.

6) L'esport com a reivindicació. Alguns dels moments més espectaculars de les lluites urbanes van ser aquells que van recórrer a l'esport com a sistema de cridar l'atenció. El partit de futbol amb onze lletres sobre les samarretes dels onze jugadors que demanaven "Fora Fertrat" al Poblenou, o el que van jugar a la Meridiana per exigir que la futura avinguda Rio de Janeiro no fos una via ràpida que trenqués la relació en aquella part de Prosperitat són dos exemples ben concrets.

7) Cercaviles i espectacles. L'ús de la música o la festa en general va ser semblant al de l'esport com a eina reivindicativa. Era una manera de convocar molta més gent i fer compatible una bona estona amb la reivindicació desitjada. Un cercavila va servir per demanar l'enderroc immediat d'un part del pas elevat del Primer Cinturó de Ronda al Guinardó, per exemple.

8) Barreres humanes. En alguna ocasió el dramatisme del moment va fer recórrer a una barrera humana per impedir una atzagaiada del poder. A Can Clos gent de tota condició es va negar al pas de les escombraries després de la lamentable inundació de febrer i març del 6 de desembre de 1971, i a Canyelles una actitud semblant va impedir l'avanç de les excavadores, uns mesos més tard.

9) Desobediència civil. Quan el poder es feia el sord, una solució va ser la desobediència civil, com en el cas exemplar de la negativa a pagar a l'Obra Sindical del Hogar per una conservació inexistente dels barris i els seus habitatges.

10) Pactes amb el poder. Alguna vegada el poder es va dignar pactar amb el moviment urbà, pràctica que amb la democràcia s'estendria molt més. Així, Gràcia va aconseguir que el pas del Primer Cinturó de Ronda no fos elevat a la plaça Lesseps.

11) Denúncies a la premsa. Hi ha casos que van tenir el seu protagonisme, sobretot, dins les pàgines dels diaris, en especial la lluita per salvar determinats edificis i locals (Can

Golferics, Torre Llobeta...)

12) Les inauguracions simbòliques. Una cosa que semblava banal i que, tanmateix, aconseguia el seu efecte eren les inauguracions simbòliques dels equipaments desitjats (escola Pegaso, plaça de les Rates...)

13) Els murals col·lectius. Una forma de participació lúdica era la pintada col·lectiva de murals que servien per recordar l'equipament que no acabava d'arribar (l'institut Wad Ras al Poblenou, el parc de l'Espanya Industrial, la caserna de Gràcia...)

14) La protesta a la plaça de Sant Jaume. Amb el temps es va fer habitual que els veïns anessin a la plaça de Sant Jaume a reivindicar el que havia estat promès i no arribava (associacions de veïns que no es legalitzaven, escoles bressol en perill...)

15) Concursos insòlits. La imaginació va recórrer al concurs insòlit, quan convenia. A Ciutat Meridiana van cridar l'atenció a un problema sanitari promovent una cacera de rates i a Poblenou van denunciar el penós estat de la platja tot cercant l'objecte més insòlit que es podia trobar a la maltractada Mar Bella...

16) Manifestacions. Quan amb els mètodes habituals no n'hi havia prou per aconseguir un objectiu, es recorria a la manifestació. Així es va fer per protestar al barri de Port de la perillositat del tren de la potassa o a Gràcia per protestar contra la via O, un nou vial que hagués destruït el tradicional teixit urbà del barri.

17) Segrestaments. Un pas més enllà de la manifestació el va constituir el segrestament d'autobusos per demostrar que podien arribar a barris muntanyencs com ara Roquetes, o la tancada dins una església tot reivindicant un institut, el de Sant Andreu.

18) Alternatives als plans proposats per l'Administració. Amb el temps el moviment urbà, assessorat per professionals (advocats, arquitectes, enginyers, urbanistes, aparelladors) van presentar alternatives o al·legacions a les propostes de l'Administració, per demostrar que volien resoldre els problemes dels seus barris, però partint del que desitjaven els veïns que hi vivien (per exemple, el contraplà de la Ribera o la proposta per Renfe-Meridiana).

Segurament, la tipologia es podria ampliar, però amb aquest reguitzell volem deixar palesa la riquesa de camins utilitzats pel moviment urbà al llarg dels anys.

QUI EREN ELS VEÏNS CONSCIENCIATS

Jordi Borja, que procedia de Bandera Roja i havia estat un dels teòrics del moviment urbà, xifrava en 120 les associacions de veïns existents l'any 1976, de les quals un centenar estaven dins la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona. La professora

Anna Alabart, de la Facultat d'Econòmiques, va fixar, a finals dels anys 70, el perfil dels veïns conscienciats, mitjançant una tesi doctoral. Uns veïns que, segons el periodista Carles Guàrdia, havien passat cap al 1974 de postures defensives a postures ofensives, de tractar de no seguir sent maltractats a reivindicar els seus drets.

Anna Alabart evaluava en uns 70.000 socis el capital humà de les associacions de Barcelona en el seu millor moment. El 65 per cent tenien menys de 45 anys. Dues terceres parts dels socis actius eren homes i una tercera part, dones. El 59 per cent dels càrrecs --o sigui de la gent que estava a les juntes de govern-- eren independents. El PSUC --recordem que havia absorbit Bandera Roja el 1974-- era el partit més present, ja que es trobava dins del 70 per cent de les associacions, mentre que el PSC era present al 35 per cent, o sia la meitat. Partits avui desapareguts, situats a l'esquerra dels esmentats, hi tenien una forta implantació. El Moviment Comunista de Catalunya (MCC) tenia militants al 20 per cent d'associacions, i el Partit del Treball al 14 per cent. Convergència Democràtica només tenia militants al 10 per cent de les associacions.

Una dada important era que el 80 per cent dels barcelonins s'avenien de l'existència de les associacions de veïns. Reconeixien la seva importància, però recelaven de la politització, un tema ja comentat entre els problemes del moviment veïnal.

Alabart creia que el caràcter unitari que havien sabut donar a moltes accions havia afavorit la seva implantació i que havia aconseguit generalitzar moltes reivindicacions (zones verdes, escoles, patrimoni...) Un altre treball sobre el moviment urbà aclaria que la mitjana habitual de socis en una associació oscil·lava entre 600 i 700, l'any 1977, i que es pagava de 25 a 35 pessetes de quota mensual.

Una associació funcionava amb una junta que la presidia, renovada cada any en assemblea, i unes vocalies que, habitualment, solien ser Urbanisme, Cultura, Joventut i Ensenyament si agafem, per exemple, l'estructura de l'AV Verneda Alta el 1976. D'altres tenien també vocalies de Dones i Sanitat i en alguns casos hi havia alguna vocalia específica, com la de Prostitució a l'AV Districte Vè, que la va incloure en el mateix moment de constituir-se, l'any 1974 perquè era un problema candent al barri.

Alguns barris van ser pioners en trencar el glaç amb el vell teixit associatiu, tot veient els avantatges de crear una coordinadora per ser més forts i dissoldre els recels de veïns més tradicionals. En aquest sentit, Sants, Hostafrancs i La Bordeta, barris del districte VIIè, van marcar des de primer moment la pauta, arribant a coordinar en un secretariat 46 entitats a finals dels anys 70, que augmentarien a 67 l'any 1985.

FEBRER DE 1976

L'1 de febrer de 1976 la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona havia convocat una manifestació en defensa de la llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'Autonomia. Feia 40 dies que havia mort el dictador i l'Assemblea de Catalunya, instància unitària i clandestina, creia madur el moment per fer sortir al carrer milers de ciutadans que demanessin drets elementals. Va utilitzar la cobertura legal de la FAVB, però el Govern Civil va negar-se a autoritzar la manifestació en una decisió que, anys a venir, el governador civil, Salvador Sánchez Terán, reconeixeria com a equivocada. La gent va sortir al carrer, i tot i les càrregues de la policia, el conjunt de manifestacions a diferents llocs va ser un èxit. Les manifestacions d'aquell diumenge es repetirien set dies després, i marcarien el moment més sòlid del moviment urbà. Sense el canvi polític, com repetirien constantment des d'aleshores les associacions de veïns, no era possible la transformació urbana que calia a Barcelona, i com a Barcelona a la resta de ciutats del país. Per aquesta raó havien pujat el llistó i passat de les reivindicacions puntuals a l'exigència de llibertats democràtiques.

Aquell 1976 seria un any especial, amb un enduriment de les postures municipals – canviaria l'alcalde, el dialogant Masó donaria pas a l'intemperant Viola-- i l'enfortiment del moviment ciutadà, que emprendria la campanya *Salvem Barcelona per a la democràcia*. El desembre de 1976 Joan Manuel Serrat faria una sèrie de recitals de franc per donar suport a la campanya. Cada una de les 31 associacions que havien participat en l'organització dels recitals rebria 34.190 pessetes com a benefici que ajudaria a pagar despeses de la campanya (samarretes, actes, enganxines...) La força del moviment ensopogava amb el manteniment d'una postura dura per part de l'administració posfranquista de la transició. L'AV Gràcia es va trobar amb nou actes prohibits, i l'AV Fortpienc no va poder celebrar assemblea a la parròquia del Roser perquè encara no havia estat legalitzada. Tot això aquell mateix desembre que la FAVB volia salvar Barcelona, amb l'ajut del popular cantautor del Poble Sec.

III - "VIOLA A LA CASSOLA"

Les eleccions generals de juny de 1977, que posaven fi a un règim dictatorial que havia durat 38 anys entre franquisme i transició, feien suposar que d'immediat se celebrarien eleccions municipals. Però no va ser així. De fet passarien pràcticament dos anys, fins l'abril de 1979, abans no es democratitzessin els consistoris.

Abans, però, de les eleccions generals, Barcelona es trobava immersa en un contenciós polític, social i urbanístic de primera magnitud. L'alcalde Enric Masó, que havia succeït Porcioles el maig de 1973, havia tret d'un calaix el nou Pla Comarcal pel març de 1974. El pla va desvetllar suspicàcies entre les associacions de veïns, que veien nous atemptats sobre l'escàs sòl dedicat a zones verdes i equipaments, i entre els propietaris, que temien precisament qualificacions d'aquest caire que frenaven els seus desigs de seguir fent negocis especulatius. Masó es va veure desbordat per les passions desfermades pel Pla Comarcal que ell mateix havia promogut, i el Govern va decidir substituir un alcalde conciliador per un altre intransigent. Va triar un altre "català d'en Franco", Joaquim Viola, gran amic de Porcioles i jurista com ell.

Viola va esperar l'aprovació definitiva del Pla Comarcal l'estiu de 1976, enmig de fortes pressions: d'una banda, els interessos de la propietat, i de l'altra, la salvaguarda de sòl públic per als barris que reclamaven les associacions.

Juan Antonio Samaranch, aleshores president de la Diputació, va arribar a dir que es tractava d'"un plan socialista" perquè terrenys sobre els que ell i els seus amics --per exemple Jaume Castell-- tenien projectes de futur --per exemple, les platges del Baix Llobregat-- quedaven protegits de massives edificacions. No cal oblidar que Viola i Samaranch estaven estretament relacionats amb Castell en ser tots dos membres del Consell d'Administració del Banc de Madrid, del que Castell era principal accionista i fundador.

Un dels *pares* del Pla Comarcal, l'enginyer Albert Serratosa, va publicar el 1978 un llibre sobre el Pla General Metropolità, nom oficial del que popularment es coneixia com a Pla Comarcal, i rememorava en el pròleg "las continuas visitas que hubo que soportar a unos niveles de presión impensables (en el despacho, en los pasillos, en casa, en la calle, en las reuniones o en la playa). Se puso de manifiesto que los ataques provenían de las llamadas *afectaciones*". Una anècdota impagable explicada pel mateix

Serratosa es refereix a que un dia es trobava en una recepció a Varsòvia per una qüestió que res tenia a veure amb el pla, i es va trobar amb una persona que el va identificar i el va dur a un racó de la sala per parlar-li d'uns terrenys seus que sortien perjudicats. La nit abans de l'aprovació definitiva algun regidor va estar manipulant, gairebé personalment, sobre el mapa metropolità en un intent de canviar el destí d'algun solar. Serratosa, en el ja esmentat pròleg, reconeixia que, "con poca experiencia y a veces aún sin legalizar, las asociaciones de vecinos supieron recoger, orientar e impulsar las fuerzas sociales latentes que, si no pudieron intervenir en la redacción del Plan, fueron el factor decisivo para contrarrestar los ataques de los grupos de presión a lo más esencial de la revisión." Acabava aquest important pròleg dedicant el llibre "a todas las víctimas de la especulación."

El resultat de tanta tensió va ser un Pla Comarcal que en aquells moments va rebre la reprovació del moviment veïnal. Manifestacions públiques a Sants reivindicant l'Espanya Industrial, que l'ex alcalde de l'Hospitalet, José Matías de España Muntadas, encara diputat provincial i copropietari de la històrica fàbrica, havia aconseguit que fos declarada terreny edificable, o a Gràcia contra la via O, van ser l'iceberg d'un malestar generalitzat.

El 15 de maig de 1976 es va saber que la Favb havia demanat al Rei la destitució de l'alcalde Viola, "tantes vegades rebutjat pels barcelonins". Igualment, l'Associació de Veïns de Les Corts va adreçar-se per les mateixes dates també al Rei, a més del ministre de la Governació, Manuel Fraga Iribarne, i del governador de Barcelona, Salvador Sánchez Terán, pels perjudicis que comportaria al barri l'aprovació del Pla Comarcal.

La impopularitat de Viola es va reflexar als murs dels carrers, on es podia llegir "Viola dimissió", a les portades de publicacions de barris, on es va fer popular el rodolí "Viola a la cassola", i fins i tot al setmanari humorístic *Por favor*, que va dedicar una contraportada de la sèrie *Héroes de nuestro tiempo* a Viola, on se'l qualificava d'emperador de Barcelona i se'l veia, dibuixat per Guillén, com un modern Neró tocant la lira mentre Barcelona era incendiada.

La batalla desfermada per l'aprovació del Pla Comarcal arribaria fins el Consell d'Estat, que modificaria algunes atzagaiades de darrera hora com el cas de l'Espanya Industrial, que tornaria a ser qualificada de verda. La indignació d'Espanya Muntadas va ser tal que va dir que convenia a aquest país un cop d'Estat com a Xile, tot referint-se a Pinochet.

El desembre de 1976, complerta la seva missió, Viola va deixar pas a un altre alcalde

conciliador, Josep Maria Socías Humbert. L'Associació de Veïns de Les Corts, que com hem vist va estar bel.ligerant amb Viola, li va dedicar uns versos de comiat, on es podia llegir, entre altres coses, aquests goigs:

“Lo sisé es produïa / quan Viola, d'homilia, / llegeix lo Pla Comarcal; / descomarcant la ciutat, / aplaudit pels regidors, / constructors o destructors. / Si no dic la veritat / m'emporti l'Home del Sac.

“Lo setè goig fou quan / les pressions dels ciutadans / tips ja de tanta emoció / foten fora lo patró / i, plorant, lo batlle Viola / se'n va dret a la cassola. / M'emporti l'Home del Sac / si no dic la veritat.”

La Favb havia fet seves les queixes de les associacions de veïns contra el Pla Comarcal i l'octubre de 1976, a més de reiterar la seva oposició a l'alcalde Viola, havia expressat clarament el seu “no al Pla Comarcal, inacceptable en l'actual situació mentre es realitzi sense la participació, discussió ni suport del poble.” Aquest era el veritable conflicte. El pas del temps, algunes rectificacions i el tarannà conciliador que exhibiria com a delegat d'Urbanisme del nou alcalde Socías l'altre *pare* del Pla Comarcal, l'urbanista Joan Anton Solans, acabarien donant una altra òptica al polèmic pla, i posaria de relleu les seves virtuts, que en aquell moment eren difícils d'admetre.

VOLEM AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS

El següent pas, en la campanya del moviment urbà, va ser demanar uns ajuntaments democràtics coherents amb els canvis que s'observaven al país. Si la revista *Sants* havia publicat, el desembre de 1976, que “Viola i els actuals regidors no representen la voluntat del poble”, i com ella tantes altres publicacions de barris, les enganxines on es demanaven ajuntament catalans i democràtics van recórrer el país.

Josep Maria Socías Humbert provenia del sindicalisme franquista, però igual que el seu protector, l'ex governador Rodolfo Martín Villa, va intuir que el país anava cap una democràcia i que era millor pujar-se al carro que intentar frenar la realitat. Quan Socías va dimitir, el gener de 1979, tres mesos abans de les eleccions municipals, Carles Prieto, aleshores president de la Favb, va valorar Socías com “un home de transició que devia revisar l'aparell municipal i preparar el camí per a l'Ajuntament democràtic; el més positiu que ha fet ha estat recuperar 120 hectàrees per la ciutat, i el més negatiu la manca de planificació, conseqüència de problemes polítics i financers, que pot hipotecar el futur.”

Les 120 hectàrees serien fruit de la capacitat negociadora de Joan Anton Solans,

conexedor privilegiat del Pla Comarcal i els seus ressorts, i de la por dels propietaris davant l'incert futur polític.

Socías va aprendre a tractar amb la Favb com a interlocutora de primera mà en els conflictes urbans. Ell mateix ho reconeixia al periodista Carlos Carrero dos anys després d'haver deixat el càrrec: “El análisis de la situación nos llevó a unas coordenadas sobre las que debíamos actuar. Esas coordenadas pasaban por abrir la Casa de la Ciudad a la Federación de Asociaciones de Vecinos, al movimiento urbano en definitiva...”

Socías va deixar de banda els regidors franquistes i va governar amb un reduït nombre de delegats de la seva confiança, que la Carta Municipal li permetia anomenar. Aquesta decisió, i les relacions fluides --tot i que no exemptes de tensions-- amb el moviment veïnal, van canviar les tensions existents en el període anterior i van permetre suportar la llarga transició envers uns ajuntaments democràtics.

El 1977 es va elaborar *El llibre blanc de l'Ajuntament de Barcelona* per part de la comissió municipal de partits polítics, un altre interlocutor admès per l'alcalde de la transició després de la celebració d'eleccions generals. En un passatge del mateix es defineix molt bé l'estil Socías, una barreja de bones maneres, contemporització i pocs resultats concrets:

“Entra en escena el “new look” municipal de l'equip Socías. La situació de fet segueix sent la mateixa; per tant l'únic canvi possible esdevé el de substituir els conflictes frontals --posició a la defensiva, la postura Viola de tancar-se en banda-- per la tàctica dilatòria de les relacions públiques: contemporitzar, fer compartir els problemes a les instàncies ciutadanes representatives, discutir conjuntament determinats aspectes d'impacte indubtable (municipalització escolar, possible vertebració de comissions consultives, coordinadores, etc.), assumir el paper d'intermediari en els conflictes amb el Ministeri (aquí o a Madrid), alguna actuació puntual que soterra momentàniament algun conflicte estrident però molt localitzat (subvenir temporalment el dèficit d'alguna escola de suburbi en tant es realitzen gestions perquè disposi en el futur d'un nou edifici escolar que permeti la seva integració en el sector estatal...) En definitiva, una imaginativa fugida endavant.”

L'encertada definició de l'estil Socías --fugida endavant-- es suma, en aquest repàs escrit amb l'estil literari dels partits de 1977, a l'ús de paraules directes per definir espais, com “suburbi”, que posteriorment serà substituïda per “la perifèria”, definició més asèptica.

El *llibre blanc* constata l'herència del franquisme "en la baixa qualitat de vida a la ciutat, que es caracteritza pels dèficits d'equipaments i zones verdes, les infrahumanes condicions que caracteritzen molts dels seus barris". Concloïa la introducció d'aquest treball col·lectiu, obra d'11 partits, insistint "en la urgència de celebrar eleccions municipals que, segons el compromís del govern, s'haurien de convocar dins l'any 1977." Com ja sabem, no els van fer cas.

En tot cas, el protagonisme del moviment veïnal durant la llarga transició municipal (1975-1979) va ser inqüestionable i, amb totes les contradiccions, clarament positiu per una ciutat degradada.

LA PREMSA POBRE I POPULAR

La periodista Maria Favà va definir com a "premsa pobre i popular" la que feien els barris: revistes on col·laboraven veïns, periodistes, fotògrafs i dibuixants. Un riquíssim material indispensable per resseguir les passes, no sempre iguals, de cada barri en la defensa dels seus interessos.

Entre 1971 i 1977 van sortir una mitjana de nou publicacions noves cada any. Del ciclostil original es va passar a l'offset que permetia una millora substancial de la presentació, la introducció del color i unes fotos que abans difícilment hi podien ser.

Les Corts explicitava, al seu primer número, aparegut l'estiu del 1973, els seus dubtes, els seus desitjos: "Publicar una revista no es nada fácil; se precisa desde obtener permisos hasta conseguir un equipo de redacción conjuntado, pasando por una extensa red de colaboradores e informantes, amén de sostenerse en esa cuerda floja que resulta el balance económico." Per la seva banda, el *Butlletí Associació de Veïns Sector Plaça Lesseps*, que editava el 1974 l'AV Gràcia --fins aquells moments anomenada només de Lesseps-- reconeixia que "l'equip que tirem directament això endavant som escassos i inexperts." I afegien que "la Revista ha de ser lloc de convergència de la joventut graciense", intuïnt que la saba jove ajudaria a mantenir la publicació, que canviaria el nom per *Vila de Gràcia* en un futur immediat.

Un treball sobre la premsa de barris realitzat el 1982 indicava que el 1977 sortien a Barcelona 39 publicacions, que suposaven una mitjana de 26.673 exemplars al mes. El 38 per cent dels textos era en català, percentatge que cinc anys més tard havia pujat al 83 per cent. En canvi, el número de revistes havia baixat a 26. Un estudi més recent, realitzat per Albert Musons el 1994, establia el número de 59 publicacions als barris barcelonins, de les quals 38 eren editades per les associacions de veïns. De les 59

revistes, 36 eren en català exclusivament, 19 bilingües i 4 en castellà només. El mateix Musons va realitzar el 1996, per al Col·legi de Periodistes de Catalunya, un nou cens de premsa de barris, que havia augmentat fins 81 capçaleres, tenint presents les de premsa comercial.

IV - LES ELECCIONS MUNICIPALS

El moviment urbà va fer-se amb la presidència de la FAVB el 1977, no sense fortes crisis, com la proposta de la poderosa Associació de Veïns de Nou Barris, que va demanar, el gener d'aquell any, una nova federació composta només per associacions de barris, separada de les de carrers o *bombillaires*.

La secessió no va prosperar, i es va optar per intentar prendre el poder a la FAVB. Carles Prieto, que provenia del Centre Social de Sants i militava al PSUC, va succeir Albert Pons Valon, un possibilista procedent de les associacions de carrer que havia sabut conduir la nau veïnal amb força criteri i que acabaria essent regidor, anys a venir, als rengles de Convergència Democràtica de Catalunya. Enrera quedava l'etapa *bombillaire* i els equilibris per no esverar les autoritats franquistes i de la transició.

Carles Prieto va reclamar insistentment les eleccions municipals que tant es feien pregar. El 21 de setembre de 1978 un escrit seu obria la primera plana d'una nova secció del diari *Catalunya Express*. Parlava d'"una experiència realment apassionant: viure a Barcelona amb el monstre. Perquè, creguin-s'ho, es tracta d'un autèntic monstre, tot i que no ho sembli. Hi està tots els dies, sense que volguem adonar-nos-en, cada dia una mica més gros i insensible." Es referia a les restes del franquisme, presents a la quotidianitat ciutadana. Per això acabava demanant un cop més "un ajuntament democràtic, que surti del sufragi universal, representant realment de la voluntat popular."

La FAVB que presidia Prieto va fer públic un manifest el març de 1979, davant les imminents primeres eleccions municipals del 3 d'abril. El seu rosari de peticions era un bon resum d'una dècada de lluites.

Demana "una actuació urbanística orientada prioritàriament a la millora de la qualitat de vida als barris, com es la creació de places i espais verds", "un urbanisme humanitzant que, davant les desigualtats d'una ciutat classista, actui desigualment, primant els barris menys dotats, més desequipats, per sobre de les grans actuacions ciutadanes de prestigi i d'imatge."

En cultura, urgia "el potenciament de les formes culturals populars, concebuda com a pràctica inserida en la vida quotidiana de la població. Els grans actes, festivals i manifestacions promoguts per l'Administració apareixen com a iniciatives elitistes si no es facilita l'accés dels sectors socials més allunyats." I afegia que calia donar suport les

entitats i organitzacions populars “en què es tan rica la nostra ciutat.”

Reclamava el manifest també que l'Ajuntament disposés de plenes competències per promoure vivenda social, en especial de lloguer. Igualment demanava la rehabilitació d'habitatges antics que es trobaven en condicions crítiques. I, posat a demanar, reivindicava la “promulgació de normes i ordenances que rescatin de l'especulació més de 50.000 vivendes buïdes existents a Barcelona i obliguin a llogar-les en un plaç màxim.”

Demanava també millores per als jubilats (creació de residències assistides), potenciament de l'escola pública, creació de centres bàsics de salut dins una xarxa sanitària “pública i municipalitzada”, donar prioritat al transport públic, una seguretat ciutadana preventiva i una veritable descentralització municipal.

Com a guinda del manifest destacava l'exigència d'una participació ciutadana real. “No volem ser consultats tan sols una vegada cada quatre anys perquè la ciutat, la nostra vida a la ciutat, la fem dia rera dia.” Segurament, alguns regidors no es van llegir aquesta carta ciutadana, perquè defensarien, anys després, que ells sols havien de respondre davant la ciutadana cada quatre anys, quan toquessin eleccions

Igualment, sol·licitava que les associacions de veïns fossin reconegudes com a institucions d'interès públic, per poder beneficiar-se d'un règim de protecció per part de l'Administració: ajut econòmic, exencions tributàries, locals...

El 3 d'abril de 1979 les primeres eleccions democràtiques donaven el poder a un consistori dominat pels partits d'esquerra (PSC amb 16 regidors i PSUC amb 9), però on també intervenien, dins el que es va anomenar el Pacte de Progrès, CiU amb 8 i ERC amb 2. Només els centristes d'UCD, que havien guanyat les eleccions generals, quedaven a l'oposició, amb els seus 8 regidors. El socialista Narcís Serra va ésser el primer alcalde democràtic de Barcelona des del 1939. A les llistes havien figurat com a candidats alguns destacats membres del moviment urbà: Jordi Vallverdú, Núria Gispert i Lluís Reverter procedien de les associacions de veïns; Josep Miquel Abad dels col·legis professionals, i Rafael Pradas del periodisme reivindicatiu.

LA PROFECIA DE LLUÍS REVERTER

Poc després de les eleccions, Lluís Reverter, socialista que procedia de l'AV Sarrià, va ser profètic. En una entrevista concedida a *Sarrià*, portaveu de la seva associació, afirmava que “el paper del moviment associatiu no és senzill. Fins ara havia estat el d'oposició, un paper constant de crítica al poder municipal. Jo crec que en aquest

moment, a més de crític, el seu paper ha de ser de col·laboració (...) El moviment associatiu, pel que sembla, no té la mateixa empenta que havia tingut. En certa manera és lògic. Però en canvi hi ha un moviment associatiu que va pujant: entitats d'altre tipus, culturals, recreatives, que també han de participar amb força en el moviment associatiu ciutadà.”

Reflexava Reverter el pensament del PSC, que mai no havia tingut un paper rellevant al sí de les associacions de veïns. Les veien dominades pel PSUC i per partits extraparlamentaris i preferien potenciar un altre associacionisme que creien poder controlar millor. Si el seu diagnòstic-profecia contenia elements certs, i més en un immediat futur, l'oferiment de col·laboració era més incert, i aviat es va veure que l'Ajuntament tenia poques ganes de comptar amb la col·laboració del moviment veïnal. Conscients del canvi fonamental d'escenari polític, les associacions de veïns van convocar la seva primera assemblea, a escala catalana, el 2 de desembre de 1979 a Manresa. La FAVB, que va tenir al seu càrrec una ponència sobre participació ciutadana, aventurava ja que les relacions amb els ajuntaments “dependran de com siguin acollits els interessos populars. Podran ser relacions de col·laboració o de lluita.” També reconeixien que “la nova situació municipal ha sacsejat el moviment associatiu. Existeix una certa crisi. Per superar-la un aspecte important és aconseguir una més gran participació veïnal a les associacions i la participació del moviment associatiu a la vida municipal.” Dos desitjos que, com veurem, van ensopegar amb tota mena de dificultats. Una altra aportació barcelonina a l'assemblea va ser un crit d'avís sobre la degradació dels barris vells de les ciutats, en una ponència signada per l'Associació de Veïns de Sarrià, barri particularment sensible al tema, que aniria recollint fracassos i èxits en aquest apartat. Entre els èxits notables, la salvaguarda de les cases del carrer Canet, cobejades pel regidor franquista Josep Sangrà per una especulació immobiliària que, en aquest cas, es va poder aturar.

Deia la gent de Sarrià que calia “salvar el que queda dels nostres barris antics tot defensant una millor qualitat de vida primordialment, i a més per conservar en les pedres el testimoni de la nostra història.”

EL CARRER ES NOSTRE

D'una manera continuada les associacions havien anat reivindicant el carrer com a lloc on celebrar festes, sovint de caire reivindicatiu. Era evident que aquest mètode congregava més veïns que no pas d'altres. El to festiu era menys alarmant que la

protesta pura i dura.

Fins i tot, de tant en tant, s'intentava una tongada d'actes simultanis a diferents barris. El diumenge 20 de febrer de 1977 era dia de Carnaval. Dotze barris van decidir celebrar la festa tant de temps prohibida pel franquisme i donar-li un to alhora festiu i reivindicatiu. Vall d'Hebron va cremar un carnestoltes que s'identificava com la immobiliària Arion, propietat del gran especulador Josep Maria Figueras, en senyal de protesta per l'eixam de pisos que, per més escarni, rebien el nom col·lectiu de Parc Vall d'Hebron. Al Poblenou una manifestació de cotxes demanava el metro, tan llargament desitjat, i al Bon Pastor un cercavila urgia un poliesportiu. I com aquests tres barris, d'altres nou reivindicaven amb la festa de Carnaval serveis que els mancaven.

Alguns barris teoritzaven fins i tot el sentit de les festes. La revista *Sant Andreu* deia, al seu número de maig de 1979: "Les festes no son maneres de perdre el temps o entreteniments marginals i secundaris. Sempre hem pensat que les festes col·lectives serveixen per a retrobar la nostra identitat, per a ubicar-nos en la cultura tradicional i per a expressar la personalitat d'un poble. Per això hi ha hagut un esforç constant de l'Associació per a aconseguir que hi hagués festes populars i que fossin al màxim a l'abast dels veïns. Les festes es morien, i l'Associació ha estat la primera impulsora de la nova Comissió de Festes, que organitza la Festa Major i altres activitats durant un any." Aquesta intenció d'amarar les festes amb un sentit cívic de la vida va influir fins i tot en algunes tan sòlides com la de Gràcia. Deia el programa de 1981: "No ens conformem amb la festa-espectacle, en la que només serem subjectes passius, observadors més o menys estàtics. Participem-hi activament. Aquest és el nostre anhel."

Ben explícitament, l'AV Sarrià feia aquest pregó el 1979: "Sarrianencs, el carrer és nostre. Durant molts anys no ens el deixaren ocupar. "Tot privatitzat", "tot dossificat i controlat"... "reuniones autorizadas o no autorizadas"... Ximpleries, i un afany maligne de tallar les ales als pobles i als barris. Però tot s'ha acabat. Tenim voluntat de canvi, estem al carrer i sabrem fer-ne un bon ús."

No es va limitar la festa al carrer als barris tradicionals. Aquells que no n'havien tingut mai la van inventar. María Ángeles Rivas, la presidenta de l'AV Canyelles, explicava que havia creat un grup de *majorettes*, tot i que ella no ho veia clar, perquè calia arribar a veïns i veïnes que no sempre eren a punt per participar en un acte reivindicatiu, i que el camí de la Festa Major els feia descobrir el barri. "Abans no en teníem, però ara tothom l'espera cada any." I com Canyelles, d'altres barris joves que trobaven així el

sentit de pertànyer a una comunitat.

Per algunes associacions, el temps de crisi que es va obrir després de les eleccions d'abril de 1979 es va mitigar amb les festes de carrer.

UNA CRISI POLÍTICA

Carles Prieto, president de la FAVB en els darrers anys de glòria del moviment urbà i també en els primers del desencís, va dir a la periodista Mercedes Luz (*Diario de Barcelona*, 20 gener 1982) que “els partits polítics majoritaris han abandonat les associacions de veïns”, davant l'acusació d'alguns regidors de que alguns partits polítics d'esquerres sense representació municipal estaven intentant socavar el poder consistorial.

Prieto assenyalava que la manca de participació ciutadana no era un fenomen exclusiu de les associacions de veïns, sinò que es donava igualment en partits i sindicats. Es defensava tot dient que es feien moltes activitats encara als barris, però que abans tenien més ressò perquè la premsa n'informava més, cosa que no succeïa ja el 1982.

Prieto tornaria a incidir en el tema, com d'altres dirigents del moviment veïnal o experts en el tema. El juny d'aquell mateix any, reconeixia el president de la Favb que “moltes associacions de veïns no han superat la crisi, d'altres mai no han deixat de treballar i d'ésser ben vives”, i afegia que el desencís afectava tota activitat per igual: la sindical, la política, la veïnal...

Eren 130 les associacions censades aquell estiu del 1982, amb uns 100.000 socis, segons Prieto, xifra que em sembla un xic inflada. Potser parlar de 65.000 o 70.000 hagués estat més exacte. No li importava referir-se al pes dels partits al sí del moviment urbà. El PSUC seguia essent, segons ell, el partit més implantat, tot i que ell n'havia sortit un any abans. Després esmentava la introducció del Moviment Comunista de Catalunya en algunes associacions—set o vuit, deia ell—i de Convergència i Unió, abans gairebé inexistent al sí del moviment urbà. Prieto feia totes aquelles asseveracions poc abans de plegar, i ser substituït per un dirigent procedent de Ciutat Vella, Prudenci Sánchez.

Una altra queixa que va deixar sobre la taula era el seu desànim davant l'actitud de l'Ajuntament, amb una política d'informació tancada i malfiant quasi sempre del moviment veïnal. Quedava clar que el manifest de la FAVB de març del 1979 no havia estat atès.

Hi havia hagut, però, un fet important de trobada entre el moviment veïnal i

l'ajuntament, l'elaboració del mapa de barris que, des d'aleshores, es faria servir per estadístiques i operacions de tot tipus. La ciutat va quedar dividida en 38 barris—la realitat és que en són 65—, que respondrien força a la realitat, i que ajudarien, el 1984, a la divisió administrativa en deu districtes.

El mapa es faria públic el juny de 1980, i pel setembre d'aquell mateix any quedaria enllestit. Es van arribar a fer dues consultes populars per delimitar els límits entre Sants i Les Corts i per establir si el barri de Navas era o no una entelèquia. Els resultats—l'avinguda de Madrid marcaria la frontera entre Sants i Les Corts, i la gent de Navas reconeixia formar part d'un barri amb aquest nom—van ser acceptats per tothom i van palesar la bona voluntat de totes les parts. Geògrafs (Lluís Casassas, Enric Lluch, Mercè Tatjer), historiadors (Jaume Sobrequès), sociòlegs (Raimon Bonal) i periodistes (Josep Maria Huertas) hi van participar i el resultat va ser un dels balanços positius de la FAVB en temps de crisi.

Prudenci Sánchez va prosseguir, com a nou president de la FAVB, les crítiques contra l'ajuntament: “Malgrat la component d'esquerres, l'actual ajuntament, de sempre, i més aguditzadament en aquests últims moments, ha fet ús d'una desconfiança molt gran respecte a les associacions de veïns i de la capacitat autònoma de l'organització de la gent.” Posava com a exemples la negativa a fer ateneus populars com a locals socials als barris, dirigits pel moviment urbà, tot preferint la fórmula del centre cívic, al front del qual figurava un funcionari, i la negativa a donar veu a les associacions dins els consells de districte.

No feia Prudenci Sánchez res més que repetir les crítiques que la Favb feia ja a l'Ajuntament tres anys enrera, quan el seu secretari, l'incombustible Andrés Naya, denunciava “el sector de regidors que tenen seriosos prejudicis i reserves davant les associacions de veïns” i demanava ja la veu veïnal als consells de districte, en un article molt crític publicat a *Xarxa*, la revista de l'AV Navas.

La nova presidència de Prudenci Sánchez va coincidir amb el desè aniversari de la FAVB, l'any 1982. Una decidida postura de mantenir-se va ser la característica de la celebració, consistent en l'exposició *Barcelona a cops*, per assenyalar des del títol com havia avançat la millora urbana els darrers anys. En un manifest que tancava el catàleg de l'exposició, afirmaven que “mentre subsisteixi la ciutat classista i desigual, hi hauran problemes, reivindicacions que cubrir, hi hauran veïns i veïnes que s'agruparan per fer sentir la seva veu més forta cada dia i no tan sols cada quatre anys. Consolidar la

democràcia és també potenciar les formes de participació autònoma en la gestió dels afers públics, és assumir des de l'Administració i sense desqualificacions el dret a la crítica de la proposta i fins i tot a les veus representatives en el mateix lloc on es produeixen les decisions públiques. No entendre-ho així és tenir una pobre, poruga concepció de la democràcia.”

No ho va entendre, o no ho volia entendre, l'Ajuntament, que va seguir mantenint una actitud esquerpa envers el moviment ciutadà.

Paral·lelament, però, bona part de les realitzacions positives realitzades als barris en els primers anys de la democràcia municipal corresponien a velles reivindicacions de les associacions: escoles que esdevenien públiques (Tramuntana, El Sagrer...), parcs on abans havien existit fàbriques o serveis (L'Espanya Industrial, Pegaso, el Clot...), platges recuperades, descampats que es transformaven en places acollidores (Assemblea de Catalunya, Olof Palme...)

No sempre l'Ajuntament era curós en reconèixer aquest origen que era al mateix temps en bona part el seu, i no esmentava l'arrel popular d'aquella inauguració. En alguna ocasió, l'associació de veïns feia la seva inauguració paral·lela, com va ser el cas de la recuperació de la Rambla de Sant Andreu, el novembre de 1994.

ELS NOUS CAMINS

Lluís Reverter va encertar quan va dir que hi hauria nous tipus d'associacionisme. Associacions de pares d'alumnes, grups escologistes, col·lectius antimilitaristes i un etcètera notori, abans que es parlés d'organitzacions no governamentals (les populars ONG dels anys 90) es van anar conformant al llarg dels anys 80.

La gernació de nous tipus d'associacionisme no va suposar, tanmateix, la mort de les antigues associacions de veïns, com l'aparició d'aquestes tampoc havia acabat amb entitats tradicionals com ara centres morals, casinos i ateneus. Una realitat ben catalana era la presència d'un associacionisme plural i abundós, tot i que sovint moltes associacions estiguessin com hibernades. Un estudi datat el 1989 parlava de 15.331 associacions de tota mena a Catalunya. Les de veïns sumaven 1.787, l'11,6 per cent del total, la qual cosa parlava de la presència d'un col·lectiu important. 1.204 en corresponien a la província de Barcelona.

Una reflexió d'aquell mateix any, realitzada per a unes jornades municipals, afirmava que la força de l'associacionisme radicava en la continuïtat, en la diversitat i en el voluntarisme. Continuïtat demostrada en la persistència de la immensa majoria

d'associacions, malgrat les crisis; diversitat perquè l'estudi esmentat les dividia en 79 categories, xifra que posava de relleu els molts interessos que es donaven en la societat catalana més conscienciada, i voluntarisme perquè "aquesta paraula a vegades tan criticada és encara el substrat íntim de la immensa majoria d'associacions, fins i tot quan està remunerat, que és en ben poques ocasions", afirmava l'escrit de les jornades municipals.

Pere Solà, un dels pocs experts en associacionisme, assenyalava les febleses observables en bona part dels grups: manca de gent que renovi el nucli inicial, vida efímera i una llei obsoleta, la d'Associacions de 1964. La manca de gent es posava sovint de relleu en l'absència de joves. El president d'una associació de veïns, un xicot de 30 anys, havia repasat el cens de socis i havia descobert que ell era el més jove. "Els nois i les noies no es senten atrets per treballar al sí d'una associació de veïns." Això seguiria essent així en el futur.

Solà parlava de vida efímera perquè sovint era difícil establir un cens exacte: "Sovint desapareixen entitats que ni tan sols es prenen la molèstia de passar pel registre oficial per dir que desapareixen." De la Llei d'Associacions deia, amb raó, que no preveia exempcions fiscals de cap mena: "Per estimular l'associacionisme no n'hi ha prou amb un clima de permisibilitat en pro de les associacions. Cal un conjunt d'incentius fiscals i l'estímul polític, com podria ser el foment del voluntariat social, alternativa civilitzada a l'allistament militar." (En aquest punt concret alguna cosa—permetre que els objectors de consciència treballin a les associacions—s'ha aconseguit, sobre tot als darrers anys).

El juny de 1985, es va celebrar a Barcelona la sisena assemblea estatal d'associacions de veïns a les Cotxeres de Sants. L'alcalde Pasqual Maragall va donar la benvinguda als assistents en un ambient informal, sense corbates. Va dir Maragall que el futur del moviment veïnal passava per constituir-se en agrupacions de ciutadans associats per la gestió. També va aventurar que calia que les associacions esdevinguessin, com elles demavenen des de feia temps, en ens d'interès públic. Va coincidir la trobada estatal amb un dels rars moments d'interès del PSC, partit principal en el govern municipal, pel moviment veïnal, fins el punt de publicar als diaris un anunci de mitja plana on abonaven que calia "un nou model organitzatiu de les associacions que promogui alhora el sentiment de pertànyer als barris i la consciència de ciutat, tot avançant en la idea de la coordinació de totes les organitzacions que tenen llur activitat en un mateix marc territorial." També urgien la declaració d'entitats d'interès públic. En el primer camí

les associacions ja havien avançat, més en uns barris que en altres, creant coordinadores d'entitats, figura més fàcil als barris tradicionals. En el segon camí, sense una voluntat de l'Administració, és difícil arribar a bon port.

L'anunci del PSC evidenciava també voluntat instrumental en demanar la consolidació d'una majoria política d'esqueres en el sí del moviment associatiu "davant l'ofensiva conservadora en un moment que la crisi econòmica incideix en la manera d'actuar en la societat, tot intentant canviar els valors tradicionals del moviment obrer i popular en actituds individualistes de sortida de la crisi." Val a dir que, nou mesos després, una militant del PSC, Marga Rodríguez, arribaria a presidenta de la Favb. Potser per les reticències que la seva militància, coincidint amb la del partit majoritari municipal, va provocar, va ser força crítica amb l'Ajuntament, denunciant la retirada de una subvenció a la revista de l'AV Sant Andreu per haver censurat la gestió del districte.

El febrer de 1988, Marga Rodríguez acusava Maragall de no haver rebut la junta de la federació en dos anys, tot i haver-li demanat reiteradament audiència. El gabinet de l'alcaldia els havia dit, segons Rodríguez, que "l'alcalde té l'agenda plena d'aquí a l'any 2000." Aquell mateix any va denunciar el regidor Juanjo Ferreiro i el tinent d'alcalde de Descentralització, Jordi Borja—l'antic teòric del moviment urbà, militant de Bandera Roja i després del PSUC, i més tard proper al maragallisme—de voler fer-los-hi xantatge polític. En la negociació de la subvenció que anava a fixar-se amb caràcter anual, Borja havia demanat a la Favb que frenés les activitats dels sectors més radicals del moviment urbà. El PSC, a través de Joan Ferran, va donar suport a la Favb dient que seria un error condicionar les associacions de veïns a canvi d'un plat de lleties. I Borja va negar les pressions.

'AQUI HI HA GANA'

La crisi del moviment veïnal va ser, doncs, la suma de diverses circumstàncies: canvi d'actitud dels antics companys de lluita del temps de la dictadura ara que eren al govern de la ciutat, desorientació en els nous objectius que exigia el canvi polític, descens de militants... S'hi va afegir, també, un component lògic i que tampoc havia estat detectat: que les reivindicacions no passessin sempre pel cedàs de les associacions de veïns.

El gener de 1987, a Ciutat Vella un col·lectiu de veïns al voltant d'una dona, Pilar Mercader, va iniciar una campanya senzilla que va tenir uns efectes notables: "Aquí hi ha gana", com dient que no calia anar al Tecer Món, que els pobres també havien entre nosaltres. Va promoure la creació d'un Centre d'Aliment sòlidari per rebre

queviures i ajuts en metàl·lic, i distribuir-los a qui els calgués. L'Associació de Veïns del Casc Antic, que presidia precisament Prudenci Sánchez, també president de la Favb, va aixopugar la idea, que va trobar un insòlit ressó en una premsa ciutadana molt més àtona davant els problemes socials que anys enrera.

“Aquí hi ha gana” va afectar la campanya electoral municipal del 10 de juny, i durant 20 mesos va ser un dels eixos de treball de Ciutat Vella, que va permetre a uns parlar de nova pobresa (Francesc Candel) i a uns altres de quart món a casa nostra (Jaume Lorés). En tot cas, va palesar la possibilitat d'arreglar iniciatives que venien d'altres col·lectius o individualitats que no necessàriament actuaven al sí d'una associació de veïns.

V- LA RECONSTRUCCIÓ DE LA SOCIETAT CIVIL I POPULAR

Després d'una llarga travessa del desert durant els anys 80, el canvi cap a l'última dècada del segle XX marca un punt d'inflexió important en la història del moviment veïnal. 1990 obre una etapa de reconstrucció de la societat civil i popular, i no perquè així ho determini un caprici de la cronologia o el capítol d'un llibre, sinó perquè és un fet objectiu que un grup de persones es posen a treballar en un memoràndum recopilatori de les associacions de veïns de Barcelona que mesos després, pel maig de 1991, veurà la llum pública editat com a llibre: *La Barcelona dels barris*. Nou anys abans un altre llibre, *Barcelona a cops!*, editat per celebrar el desè aniversari de la Favb, havia adquirit connotacions d'epitafi sortosament superades.

En uns moments en que arreu es parlava de la Barcelona olímpica, de la ciutat del 93 i de la Barcelona 2.000, l'escrit de presentació que la junta de la Favb fa a *La Barcelona dels barris* és prou explícit: "No fem balanç del treball fet. Estem convençuts que Barcelona seria molt diferent sense les lluites i les aportacions del moviment associatiu. Avui, ens limitem a oferir les dades de 84 associacions de veïns i hem realitzat l'esforç d'elaborar i editar *La Barcelona dels barris* per deixar constància que existim".

Aquest humil voler deixar constància d'una existència per part de la Favb representa reconèixer la profunda crisi que patia el moviment associatiu urbà aleshores però també, a la vegada -i creiem que com a dada més important-, significa la voluntat de superar-la. De la mateixa manera que durant els anys 80 moltes associacions de veïns van mantenir oberta la seva porta gràcies a la feina tenaç i esperançada d'una o dues soles persones, la Favb, al seu nivell, també va saber mantenir viva la flama de la lluita urbana i, així que es van recuperar forces, revifar-la.

La Favb com a eix de reconstrucció

Malgrat les seves limitacions, tant humanes com materials -legítimament criticades, especialment aquelles que fan referència a una focalització del seu interès i actuacions en temàtiques *de ciutat* en detriment d'aquelles qualificades *de barri*-, la Favb ha sabut, a poc a poc, retornar a les associacions de veïns una presència ciutadana fonamental estimulada pel sentit crític. De fet, un dels objectius declarats de *La Barcelona dels barris* a l'hora d'agrupar les reivindicacions veïnals per temes era mostrar que aquestes no tenen sols una dimensió de barri, sinó una de més col·lectiva, on es comprova que la

intervenció de les associacions de veïns té una dimensió de ciutat.

Aquesta presència ciutadana va ser un dels llegats que Pep Miró, president de la Favb entre 1991 i 1995, va deixar a l'actual presidenta, Roser Argemí. Però n'hi ha d'altres. Alguns, tan significatius com els convenis signats amb l'Ajuntament de Barcelona i el departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, que han permès afiançar l'estructura administrativa de la Favb, inaugurar el nou local del carrer Obradors (1994), la realització de projectes socials a diversos barris, la posada en marxa d'un servei públic com el telèfon dels veïns (1989), i el naixement d'una publicació com *La Veu del Carrer* (1991).

I un altre llegat, també important, és el conveni signat el 1993 pel qual la Favb acull una cinquantena d'objectors de consciència que fan la prestació social substitutòria en les associacions de veïns. Unes associacions que, a la vegada, també donen suport actiu als objectors insumissos i a qualsevol moguda pacifista o de solidaritat que neix a Barcelona. Des del rebuig al terrorisme que va colpejar la ciutat el 1987 amb l'atemptat d'Hipercor, fins a les manifestacions contra les guerres del Golf i de Bòsnia. O des de la solidaritat àmplia de l'antiracisme i la plataforma pel 0,7 per cent, fins a l'agermanament concret amb barris de L'Havana. I és que fora de la ciutat, la Favb i el moviment veïnal barceloní en general, tenen també històricament una forta presència. A escala catalana, en el si de la Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya (Confavc); i a nivell d'Estat espanyol, dins de la Confederació d'Associacions de Veïns (Cave) creada el març de 1988. Tot però, no són flors i violes, i hi ha qui reconeix que a una entitat com la Favb se li podria treure molt més suc del que ara dóna. D'això i de les perspectives de futur del moviment veïnal en parlem més endavant.

Amb l'espasa olímpica al damunt

Com un malalt encara convalescent, el moviment veïnal va haver d'afrontar la transformació de la ciutat amb motiu dels Jocs Olímpics de 1992 amb més limitacions de les que hagués volgut. Sense negar que la gran transformació urbanística de Barcelona ha tingut aspectes positius, de ben segur que hauria avançat en una altra direcció, més positiva encara, si el moviment associatiu urbà hagués tingut la força dels anys 70. Sobretot si tenim en compte que amb unes energies recentment recuperades, amb la data i les presses olímpiques massa al damunt, la pressió veïnal va ser capaç d'assolir fites tan emblemàtiques com el soterrament parcial dels cinturons al seu pas per Nou Barris i el Poblenou.

D'altres campanyes i crítiques impulsades des de la Favb durant aquesta etapa de gran transformació de la ciutat no van tenir tant d'èxit en els seus resultats, però van servir perquè les administracions i els ciutadans tinguessin constància de que hi havia gent oposant-se a la idea que el capital i l'especulació podien fer i desfer segons els convenia. La campanya contra el pla d'hotels que requalificava zones verdes i equipaments (1989), contra la reforma del Port Vell (1989) o la demanda d'habitatge social a la Vila Olímpica (1990), són tres clars exemples d'aquest tipus de reivindicacions bàsicament urbanístiques que la Favb aixeca, de vegades conjuntament amb d'altres col·lectius, i que no es resoldran favorablement als interessos veïnals. Cal tenir molt present que els còmplices del passat --la premsa i els col·legis professionals especialment-- tenien un comportament i uns interessos molt diferents respecte a la ciutat.

La llista podria continuar parlant dels recursos i al·legacions contra la venda de sòl a Renfe-Meridiana (1989), els projectes d'urbanització dels carrers Tarragona (1989) i Doctor Fleming (1990), el pla del Liceu (1990) o la privatització del subsòl a Piscines i Esports (1990).

Les noves reivindicacions: l'ecologia i el transport públic

Amb el pas dels anys el moviment veïnal ha hagut d'afrontar nous reptes, molts dels quals ultrapassaven el seu àmbit tradicional -urbanístic, d'equipaments o participació- i el feien contactar amb d'altres moviments socials, sindicals i ecologistes. La majoria d'associacions de veïns prou feina tenien a superar la crisi i a ocupar-se dels problemes dels seus barris, de manera que la Favb, conscient del seu paper, es va posar directament al capdavant del que podríem anomenar *noves reivindicacions* encara que, algunes, tinguin velles arrels.

La lluita en favor del transport públic sempre havia estat present als barris, i alguns exponents clars en són els segrestaments d'autobusos dels anys 70 reclamant l'arribada d'aquest servei públic a determinades zones o les satisfaccions generades per l'obertura de noves estacions de metro. En els últims anys però, la necessitat de comunicar certs barris bàsicament a través d'un metro que no tenien (i molts encara no tenen), ha hagut de compartir protagonisme amb l'exigència de millora de la qualitat global del servei (autoritat única del transport, tarifa única de la casa a la feina o a l'estudi, accessibilitat pels disminuïts, moderació dels augments tarifaris...), i amb la sensibilitat ecològica que veu en l'aposta pel transport públic (i per la bicicleta i la peatonalització) l'única manera de reduir l'ús del cotxe privat. La Favb, integrada en una plataforma pro Transport

Públic juntament amb Comissions Obreres del Barcelonès, Ugt, la Confavc i Acció Ecologista, va organitzar el 4 de març de 1993 una jornada de protesta contra els augments abusius de tarifes i en defensa del transport públic. Sota l'agosarada consigna de no pagar bitllet, unes 150.000 persones es van *colar* aquell dia al metro i als autobusos. L'exigència, no atesa, perquè les administracions elaboressin un pla de metro que substituís el caducat el 1984 ha estat també una reivindicació constant de la Favb. Malgrat les promeses fetes en èpoques electorals, encara avui no està clar com i quan arribarà el metro a determinades zones de Nou Barris, al Bon Pastor i a la Zona Franca. També de la mà de col·lectius ecologistes i sindicals, la Favb participa en la plataforma Barcelona Estalvia Energia, creada amb la intenció de pressionar l'Ajuntament en favor d'un desenvolupament urbà i ciutadà ecològicament sostenible. Si la interrelació entre sensibilitat obrera, veïnal i ecologista no és nova -sense anar més lluny, només cal recordar les lluites contra indústries contaminants-, si que són novetat la consciència ecològica generalitzada i el concepte de sostenibilitat, que imposen un imprescindible canvi de model de ciutat si es vol preservar a mig i llarg termini una mínima qualitat de vida. En aquest sentit, l'audiència pública municipal sobre medi ambient aconseguida per Barcelona Estalvia Energia el 1993 és una de les victòries d'aquesta nova sensibilitat urbana.

Altres exemples de noves reivindicacions lligades al tema ecològic i del transport són les propostes de fer un referèndum per restringir la circulació del cotxe privat a la ciutat, de baixar el límit de velocitat al casc urbà fins als 30 quilòmetres per hora, o de fer grans eixos peatonals i crear una veritable, útil i segura xarxa de carrils-bici.

L'aluminosi i la 'guerra de l'aigua'

Apareguda en escena a rel del tràgic accident del Turó de la Peira l'11 de novembre de 1991, l'aluminosi ha estat per força una altra de les noves temàtiques que ha hagut d'afrontar el moviment veïnal. 34 són els barris barcelonins on fins ara s'han detectat edificis amb aluminosi o alguna altra patologia estructural. El Turó, el Polvorí, les Vivendes Seat, la Via Trajana i la Pau en són els més afectats. L'acció combinada de les negociacions i les manifestacions s'ha revelat com l'única manera de forçar les administracions a trobar solucions al problema. Barris que fa poc més de 30 anys s'inauguraven nous però mal acabats amb l'associació de veïns pràcticament sota el braç, ara són enderrocats o restaurats també entre el fragor de lluites veïnals, com si de tancar un cicle es tractés.

Però si de noves reivindicacions hem de parlar, ineludiblement hem de fer referència a la “guerra de l'aigua”. Des de 1991, les moltes famílies de Barcelona i la seva àrea metropolitana que fan objecció fiscal als impostos del rebut de l'aigua (l'estiu de 1996 eren 70.000) són l'exemple de que el moviment veïnal és capaç de reconduir les seves forces cap a nous camps de batalla. El perill de caure en la simple consigna insolidària i populista d’“impostos no!” existeix, però fins ara les associacions de veïns han sabut conduir aquesta guerra pels camins de la pedagogia i la responsabilitat, sobretot des que el 1994 es despengessin de la protesta els sindicats i les associacions de consumidors. Sota el lema “prou d'abusos”, desenes de milers de persones han omplert diverses vegades la plaça de Sant Jaume en el que alguns han qualificat com la més gran protesta popular catalana des de la transició. L'objectiu és doble: eliminar del rebut de l'aigua tots aquells impostos que no tenen res a veure amb el cicle hidràulic i aconseguir una rebaixa del preu de l'aigua en base a les tarifes de 1990.

El tema és complex i les negociacions delicades, entre d'altres raons perquè hi ha pel mig molts diners en joc. I també perquè diverses forces polítiques o la mateixa Generalitat de Catalunya voldrien instrumentalitzar en benefici propi la resolució del problema. Tot plegat ha creat tensions i desacords al si mateix del moviment veïnal català que, malgrat tot, continua endavant amb una reivindicació que algú ja ha definit com “una història interminable”.

L'habitatge, assignatura pendent

Entre les anomenades *noves reivindicacions* n'hi ha una que, per lògica, hauria d'estar-hi però que, en canvi, resta com a assignatura pendent: el dret a l'habitatge. Tot i que la necessitat hi és, sobretot entre els joves, és un fet objectiu que les associacions de veïns no han aconseguit articular un moviment ampli que reivindiqui el dret constitucional d'accés a un habitatge digne. Els motius poden ser diversos, i alguns els analitzen al capítol següent diversos dirigents veïnals.

Per ara només volem constatar que més enllà de genèriques declaracions, les associacions de veïns només toquen el tema habitatge quan negocien plans urbanístics amb l'Ajuntament. El diàleg s'estableix bàsicament sobre el punt de reubicació dels veïns i veïnes afectats per un pla: es mira que puguin continuar vivint al barri i que accedeixin a un pis nou en les millors condicions econòmiques possibles. De pas, també es pressiona l'Ajuntament perquè aprofiti el sòl públic fent habitatge social a preu taxat i de lloguer a preus assequibles (10.000 en demanava la Favb en l'últim manifest fet

públic per les eleccions municipals de 1995). Però poca cosa més si exceptuem els contactes que, en alguns barris concrets, les associacions de veïns mantenen amb els col·lectius de joves *squatters* o *okupes*, des de fa uns anys en auge a Barcelona.

Només l'Associació de Veïns del Casc Antic ha afrontat el tema d'una forma innovadora, creant una cooperativa d'habitatge: Portfont. Aquesta i d'altres societats, entre les quals hi ha una fundació, formen part d'un ambiciós projecte anomenat Corporació Social Casc Antic, en la línia d'oferir serveis i gestió d'equipaments com a via de futur pel moviment veïnal. La resta d'associacions de veïns però, disten molt d'estar en condicions d'endegar experiències com aquesta -pionera, d'altra banda, a l'Estat espanyol-, i algunes fins i tot hi són obertament contràries.

L'urbanisme, encara

Tot i les noves reivindicacions, l'urbanisme continua centrant encara avui bona part del treball de les associacions de veïns. En els primers anys d'Ajuntament democràtic aquest va elaborar els Plans Especials de Reforma Interior (Peri) que, modificant el Pla General Metropolità (Pgm), assumien els plans populars i moltes reivindicacions veïnals per dignificar els barris. Aconseguits sobre el plànol, però, la feina està en fer-los realitat. El pragmatisme jurídic a l'hora d'afrontar les reformes del Pgm, la lògica electoral que prefereix afectar poc, els retalls pressupostaris i les prioritats olímpiques han endarrerit o posposat la majoria de Peris. Per tant, la feina de les associacions rau ara a exigir i controlar-ne la seva execució, vetllant pels interessos dels veïns afectats, reubicant-los en condicions dignes, i assegurant equipaments i habitatges que compensin els dèficits i mancances dels barris.

Poblenou, Sant Andreu-Sagrera i el Raval són exemples d'àrees encara en plena transformació on el moviment urbà està a l'aguait urbanísticament parlant. A Poblenou, demanant des de 1992 -sense èxit- un pla global que estudiï -per integrar- totes les transformacions que es fan al barri amb l'obertura de la Diagonal i la urbanització del front marítim. A Sant Andreu-Sagrera, vigilant l'impacte que causarà la nova estació del tren d'alta velocitat que ha d'arribar amb els primers anys del segle vinent. I al Raval, mitigant els costos socials d'esponjar una zona tradicionalment marginada. En canvi, Torre Baró i el Carmel són exemples de barris degradats on el moviment veïnal encara reivindica l'inici d'uns Peris aprovats fa anys.

L'últim tema urbanístic que ha posat en peu de guerra el moviment urbà és la requalificació del camp de l'Espanyol, a Sarrià, que de portar-se a terme sentaria un

greu precedent d'interessos privats passant per damunt dels interessos de la ciutat. I precisament a rel d'això s'han tornat a moure col·lectius professionals històricament vinculats al moviment urbà que feia temps que no se sentien. Advocats com Eduard Moreno o José Molina, arquitectes com Rafael de Cáceres i periodistes com Lluís Permanyer han signat un manifest en contra la requalificació de Sarrià elaborat conjuntament amb la Favb. Un moment dolç del moviment urbà que haurà de veure's quin futur té.

L'actitud de les administracions

La desconfiança de les administracions --Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya-- envers les associacions de veïns és una herència que s'arrossega des de la instauració de la democràcia. A més, les diferències de color polític entre les dues bandes de la plaça de Sant Jaume (la dreta de Ciu a la Generalitat, i l'esquerra -primer del Psc-Psuc, i ara del Psc-Ic-Erc- a l'Ajuntament) també han interferit en les relacions entre administracions i associacions.

Si bé el moviment associatiu urbà conserva encara algun tic de l'època en que lluitava contra la dictadura i en la que l'oposició als ajuntaments era frontal per sistema, els consistoris democràtics tampoc han sabut afinar el seu tracte amb les associacions de veïns ni pair bé les crítiques veïnals. Dels orígens d'aquesta malfiança municipal n'hem parlat en el capítol anterior. De les seves manifestacions en parlem ara breument.

L'Ajuntament i els seus Consells de Districte actuen sovint com si les associacions de veïns fossin una instància més de l'estructura municipal. Les utilitzen com a canal de comunicació amb els barris i els veïns, donant per fet que a través d'elles arribaran a tots els ciutadans informacions que hauria de donar directament el mateix Ajuntament i que, actuant així, s'estalvia. Al consistori li interessa també mantenir les associacions veïnals com a vehicles de diàleg i instàncies de negociació. De fet, en part són això, instruments a través dels quals s'articula la societat civil per relacionar-se amb el poder i traslladar-li les seves demandes. En canvi, quan li convé no escoltar una crítica o proposta veïnal, l'Ajuntament treu l'argument que les associacions de veïns són poc representatives i que no plantegen alternatives. A part, en els plens de districte no sempre es respecta el dret a veu que tenen les entitats segons el reglament de participació, i sovint es dilueixen les intervencions veïnals en el torn final de precís i preguntes.

A nivell de ciutat, l'Ajuntament reconeix la Favb com a entitat representativa i l'alcalde o els regidors s'hi entrevisten de tant en tant. Però en les sessions plenàries del

consistori municipal la federació veïnal no ha aconseguit el dret de veu que demana des de fa temps. I només pot participar de les audiències públiques que sobre determinats temes la mateixa Favb obliga a convocar.

La Generalitat, per la seva banda, ha intentat fer de contrapoder a l'Ajuntament de Barcelona (situació que també s'ha donat a la inversa) i no ha dubtat a provar d'instrumentalitzar les associacions de veïns quan així li ha convingut. L'administració de Ciu, conscient que en els barris de tot Catalunya radicava bona part de la força electoral de l'esquerra, ha intentat penetrar-hi a través del seu departament de Benestar Social. El maig de 1996, disposava només a Barcelona de 16 oficines (a Catalunya eren en total 64). Aprofitant la competència autonòmica de l'empresa Adigsa sobre els antics polígons d'habitatges construïts durant el franquisme per l'Obra Sindical del Hogar (Osh), Benestar Social ha promogut una xarxa afí, sovint paral·lela, d'associacions de veïns. Són les entitats que, provinents de la Coordinadora de Barris de l'Osh, el 1989 es van agrupar a la Federació d'Associacions de Veïns dels Habitatges Socials i Benestar de Catalunya (Favibc). Un any abans, i amb voluntat de representar totes les associacions de veïns del país, ja havia nascut la Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya (Confavc), impulsada entre d'altres federacions veïnals per la de Barcelona.

El novembre de 1991 la Favibc i la Generalitat van convocar l'anomenada 1ª Trobada de Barris d'Història Recent al marge de la Confavc i de les seves tradicionals assemblees anuals, cosa que va provocar la indignació d'aquesta última. En una dura nota la Confavc va acusar la Generalitat i la Favibc d'intentar trencar "l'esperit unitari i de diàleg que sempre ha caracteritzat el moviment associatiu". La Favb, igualment crítica però més conciliadora, va exigir autonomia, clarificació i coordinació entre les organitzacions socials per evitar confusions que frenessin a la llarga "l'estructuració d'un moviment ciutadà fort a Catalunya". El juny de 1993 no es va caure en el mateix error i la 2ª Trobada de Barris de Catalunya ja va comptar amb la coorganització de la Confavc i la Favb.

De totes maneres, el fet que a Barcelona ciutat hi hagi només sis polígons depenents d'Adigsa (Urbanització Meridiana, Parera, Trinitat Nova, Guineueta, Verdum i la Pau) ha restat incidència a la política intervencionista de la Generalitat en les associacions de veïns. La Favibc té una influència nul·la a Barcelona, entre d'altres raons perquè les associacions de Trinitat Nova, Guineueta, Verdum i la Pau pertanyen a la Favibc però

també a la Favb. No obstant això, i si bé el tracte és menys freqüent que amb l'Ajuntament, entre les associacions de veïns de Barcelona hi ha una mala impressió de la política de la Generalitat i el seu departament de Benestar Social vers el món associatiu. Sovint es critica l'anomenada "política de talonari" del conseller Comas, cosa que no és obstacle perquè moltes associacions i la mateixa Favb rebin subvencions de Benestar Social.

La batalla de la informació

Durant els últims anys el paper dels periodistes i dels mitjans de comunicació com a caixa de ressonància del moviment veïnal ha continuat sent molt important. Noms com Maria Eugènia Ibáñez, Josep Maria Huertas, Manel Vilaseró, Marta Ricart, Eugeni Madueño, Joaquina Utrera o Lluís Urfa, veterans redactors de diaris barcelonins tots ells, continuen estant a les agendes de les associacions de veïns, a qui recorren sovint. A la vegada, joves periodistes s'incorporen paulatinament al món laboral després de formar-se en revistes, butlletins, ràdios i televisions de caràcter local.

La premsa de barri és el mitjà més a l'abast de les associacions de veïns. La gran majoria tenen el butlletí per comunicar-se amb els seus associats, i en alguns casos aquest ha evolucionat fins a consolidar-se com a revista de certa entitat en els barris respectius. És el cas del *Sant Andreu de Cap a Peus*, el *Sant Antoni 2.000* o *Vella Ciutat*, per posar alguns exemples. Paral·lelament, en barris on no hi havia butlletins o aquests tenien poca difusió, diferents entitats o coordinadores s'han aplegat per promoure revistes com *La Marina de la Zona Franca*, *Arrabal Nord* o el ressucitat, per poc temps, *Quatre Cantons*. I és que la necessitat de premsa veïnal existeix encara que hagi de fonamentar-se en el voluntarisme i la precarietat.

Potser per això, tot i dependre dels alts i baixos de les subvencions públiques, s'ha consolidat també *La Veu del Carrer*, publicació de la Favb nascuda l'octubre de 1991 que ha aconseguit ser el periòdic crític amb incidència ciutadana que no va poder ser *El 29*, que va intentar la mateixa aventura entre 1983 i 1984, no aconseguint passar de deu números. Amb una redacció composta de joves periodistes i un ampli i prestigiós ventall de col·laboradors de diferents sectors professionals (arquitectes, advocats, urbanistes, periodistes, intel·lectuals, ninotaires...), *Carrer* ha sortit nou cops l'any fins 1996, moment en que ha passat a ser una publicació bimestral. Cal destacar-ne alguns números especials com el diccionari *La Barcelona de Maragall* (novembre de 1992), l'històric-commemoratiu de 25 anys d'associacions de veïns (setembre de 1994) o el que

reflexionava sobre el model de ciutat davant les eleccions municipals del maig de 1995. En canvi, el que sembla que no arrela a Barcelona són les publicacions locals privades, contràriament al que està passant a nivell comarcal de Catalunya. El pes de les seccions locals dels gran diaris i les dificultats econòmiques eclipsen projectes de la categoria del mensual *Nou Barris 9*, tancat el 1995 i reaparegut com a *Ciutat Nord*. Es manté, en canvi, algun projecte més professionalitzat i alhora més comercial com ara *Sant Andreu Express*. A la vegada, des principis dels anys 80 apareixen i desapareixen com bolets preteses revistes de barri que no passen de la categoria de publicacions comercials on els anuncis poc espai deixen a la programació televisiva, els passatemps i els horòscops. En definitiva, el juny de 1996 un cens elaborat pel Col·legi de Periodistes de Catalunya xifrava en 81 les publicacions de barri de tot tipus, incloses les merament comercials. Ràdios i televisions han irromput amb força al camp local i les associacions de veïns han après també a utilitzar-les per difondre les seves opinions i activitats. Juntament amb algunes ràdios lliures, algunes d'elles històriques, que emeten en la legalitat -la primavera de 1996 eren Ràdio Bronka, Ràdio Línia 4, Ràdio Pica, Ràdio RSK i Contrabanda Ràdio- a la ciutat hi ha també algunes ràdios de barri o de districte més o menys municipalitzades. La primavera de 1996 eren Districte 3 Ràdio, Onda 9 Ràdio, Ràdio Ciutat Vella, Collserola Ràdio, Ràdio Gràcia, Ràdio Ona de Sants, Ràdio Poble Sec, Ràdio RD7 i Ràdio Trinitat Vella. Totes elles, en la pluralitat, reflecteixen les realitats associatives de cada barri, i alguna fins i tot té la seu al mateix local que l'associació de veïns (és el cas de Ciutat Vella). A més, algunes de les emissores comercials -cas d'Onda Rambla o la Cope, per exemple- s'han adonat de la importància que tenen els temes veïnals fins al punt de cedir petits espais a la Favb en algun dels seus programes.

La televisió és un mitjà més car i complex tècnicament, però això no ha sigut obstacle perquè des dels anys 80 aparegués gent i entitats amb empena capaces de tirar endavant les anomenades televisions de districte. Coordinades i sintonitzades al Canal 39 de la Uhf, les deu televisions de districte van estar compartint graella, pocs mitjans i inquietuds associatives totes les tardes i vespres fins 1994. Aquell any, conscient de la seva importància, l'Ajuntament va decidir apostar fort per la televisió local i va invertir milions per crear Barcelona Televisió. Aquesta va començar a emetre el 3 de novembre de 1994 des dels estudis de l'Escola de Mitjans Audiovisuals de l'Ajuntament. Des d'aleshores és en el marc de Barcelona Televisió des d'on emeten les televisions de

districte, que paradoxalment s'han vist eclipsades per la nova germana. Una línia política municipal que prima la professionalització i la futura competència comercial amb les grans cadenes les està deixant morir.

Estudis i xifres del moviment urbà realment existent

A la ciutat de Barcelona hi havia el maig de 1996 un total de 127 associacions de veïns, segons dades facilitades per la Favb. De totes aquestes associacions però, només 95 estaven federades a la Favb. De les 32 restants, una majoria eren petites associacions de carrers o comerciants i només destacaven per la seva importància les de la Clota, Canyelles, i mitja dotzena del districte de Sants-Montjuïc.. En conjunt, i segons un cens de la mateixa Favb actualitzat amb data de maig de 1996, les 95 entitats agrupades a la federació sumaven 49.057 associats i associades. Afegint les dades de la resta d'associacions no federades, podem afirmar que el moviment veïnal barceloní té actualment al voltant de 52.000 membres. Això vol dir que a prop d'un centenar de grups de sis o set persones es troben setmanalment per parlar dels problemes del barri

La distribució d'aquests associats per entitats és desigual, però podríem dir que la mitjana de membres en una associació de veïns oscil·la entre les 200 i 700 persones. L'associació de veïns de la Favb amb menys socis és la de Ronda Sant Antoni, que en té 23. Que no arribin al centenar n'hi ha set més. A l'altre extrem, l'associació amb més associats és la del Raval (4.625), seguida de la del Casc Antic (2.523). A certa distància, set associacions més superen encara el miler de socis: Barri Gòtic, el Carmel, grup la Pau, Sant Andreu, Sud-Oest del Besòs, Turó de la Peira i Verneda Alta. I les associacions provinents de la històrica Associació de Veïns de Nou Barris (Ciutat Meridiana, Guineueta, Prosperitat, Roquetes, Torre Baró, Trinitat Nova, Vallbona, Verdum i Canyelles) sumen entre elles 3.336 membres. Per acabar, i només a tall d'exemple, esmentar que el Centre Social de Sants té 455 socis, l'Associació de Veïns de Sant Antoni 730, la del Clot-Camp de l'Arpa 800, la de Poblenou 600, la Joan Maragall del Guinardó 201, la d'Horta 353, la de Penitents-Taxonera 415, la de Sant Martí de Provençals 600, la de Sarrià 721 i la de Gràcia 489.

Per oferir dades comparatives hem d'esmentar que, segons la oficina d'informació del departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, el 1995 hi havia registrades a tot el país un total de 2.412 associacions de veïns. D'aquestes, 494 corresponien a la comarca del Barcelonès. Dos anys abans, el gener de 1993, i a partir de dades aparegudes al número 3 de la revista *Justidata*, el sociòleg Pep Martí xifrava les

associacions de veïns catalanes en 2.122. En la mateixa revista quedava recollida l'evolució de les associacions de veïns entre 1965 i 1992, informació que recullen les gràfiques.

La Confavc aplega actualment a tot Catalunya 447 associacions de veïns i 159.430 associats. El desembre de 1979 els documents i el cens de la primera assemblea de les associacions de veïns de Catalunya, celebrada a Manresa, xifraven en 613 les entitats veïnals de tot Catalunya, 133 de les quals corresponien a la ciutat de Barcelona. A nivell estatal, segons dades publicades al número 94 de la revista *Documentación Social* -editada per Càritas el gener-març de 1994-, al voltant d'un 10% de la població més gran de 18 anys segons el cens de 1993 pertanyia a una associació de veïns. Això representa la xifra d'un milió i mig de persones associades en entitats veïnals. El percentatge està per sota del que correspon a les entitats esportives (13,6%), però per damunt de la xifra d'afiliació a sindicats (7,5%), grups religiosos (6,6%), partits polítics (3,4%) o entitats ecopacifistes i de drets humans (2,8%).

VI - PERSPECTIVES DE FUTUR

El moviment veïnal dels barris de Barcelona es troba actualment en un moment clau que alguns dels seus dirigents -la majoria- qualifiquen de tímida revifalla i d'altres -una minoria- encara definirien com a crisi profunda. El que és cert és que el diagnòstic depèn molt de la realitat concreta de cada barri; es fa difícil de comparar entre sí unes associacions de veïns gens homogènies entre elles. Mentre que per alguns el futur del moviment veïnal passa encara per primar el seu caràcter reivindicatiu, d'altres consideren superat aquest estadi i aposten per la prestació de serveis i la gestió d'equipaments. En qualsevol cas, i amb certa nostàlgia dels intensos anys 70, tothom coincideix a destacar que la batalla del futur és la dels valors i l'augment de la qualitat de vida als barris, i la democràcia participativa que, malgrat el que en principi es va creure, no va arribar amb els ajuntaments democràtics. Per assolir aquests objectius és imprescindible la coordinació amb la resta del teixit associatiu i organitzacions socials que han anat proliferant, l'única via també mitjançant la qual es pot apropar el moviment veïnal als joves, fins ara preocupantment al marge.

Un ampli debat

Aquest capítol ha estat elaborat a partir de l'opinió de persones significatives, en actiu o no, del moviment veïnal barceloní. Durant la primavera de 1996 van ser entrevistats, en persona o per qüestionari, Adela Agelet (A.VV. Les Corts), Anna Alabart (sociòloga), Manuel Andreu (A.VV. Poblenou), Roser Argemí (presidenta de la Favb), Montse Ayats (A.VV. Verneda Alta), Joan B. Isart (vice-president de la Favb), Juli Carbó (A.VV. Casc Antic), Ignasi Català, Pep Garcia (A.VV. Raval), Josep Ramon Gómez, Pep Martí (especialista en associacionisme), Paco Martin (A.VV. La Pau), Manuel Martínez (A.VV. Sant Martí de Provençals), Pep Martínez (ex-membre de la junta de la Favb), Mariano Meseguer (A.VV. Sarrià), Pep Miró (ex-president de la Favb), Custòdia Moreno (A.VV. Carmel), Anna Maria Moure (A.VV. Sant Andreu), Andrés Naya (vice-president de la Favb), Albert Recio (A.VV. Prosperitat), Josep Ribas (Centre Social de Sants), Antoni Roca (A.VV. Joan Maragall del Guinardó), Prudenci Sánchez (ex-president de la Favb), Rafael Vázquez i Josep Xarles (Centre Social de Sants).

També s'han tingut en compte el seguit de conferències organitzades entre 1995 i 1996 per la Coordinadora d'Associacions de Veïns i Entitats de Nou Barris en les quals van

intervenir l'escriptor i periodista Manuel Vázquez Montalbán (16/5/95), el sociòleg italià especialista en moviments socials Marco Marchioni (18/11/95), i el pensador i professor universitari Joaquim Sempere (26/4/96). Finalment, mencionar que ha contribuït també a elaborar el capítol el debat sobre el futur de les associacions de veïns iniciat la tardor de 1995 per la Confederación de Asociaciones de Vecinos del Estado Español (Cave) i materialitzat en principi amb el *Libro Rojo de las Asociaciones de Vecinos*, impulsat pels presidents de la Favb i la Cave amb participació de dirigents veïnals de tot l'Estat i dels experts en associacionisme Pep Martí, Toni Puig, Albert Serra i Alfred Vernis.

De la crisi a la recuperació

Roser Argemí, presidenta de la Favb, defineix el present del moviment veïnal com “un moment dolç amb grans expectatives de creixement”. Pep Miró, el seu antecessor en el càrrec, és menys eufòric i parla de “desorientació que acompanya una certa recuperació després de la forta crisi dels anys 80”, opinió que coincideix amb la d'Andrés Naya: “El moment actual no és excel·lent ni bo, però hem recuperat presència ciutadana i nivell d'intervenció”. És el que diuen la majoria dels entrevistats. De certes opinions, però, traspuja un cert escepticisme: es constaten canvis en les associacions de veïns sense entrar a valorar si estan ara pitjor o millor que fa uns anys. Simplement la situació és diferent i, molt sovint, aquestes diferències són encara més grans en funció de cada barri. Manuel Andreu i Antoni Roca es limiten a dir que el moviment veïnal és “necessari i insubstituïble” o que “si no existís s'hauria d'inventar”; Paco Martín precisa que “no és aliè als temps que vivim d'hegemonia política neoliberal”; Ignasi Català recorda que “ve marcat per uns fets històrics molt determinats (l'antifranquisme, la transició i la crisi de l'esquerra)”; Anna Alabart no veu que “el moviment acabi de *moure's*”; i Pep Martínez parla de “consolidació de les associacions de veïns com a entitats però no pas com a moviment social estructurat i amb uns objectius definits”.

Completen la pluralitat d'anàlisi alguns entrevistats que es manifesten obertament pessimistes. És el cas d'Adela Agelet (“No hem superat la sotragada de les primeres eleccions democràtiques i la marxa de militants i dirigents, i ara restem com a *coixí de les llàgrimes*”); Manuel Martínez (paradoxal quan la seva associació, Sant Martí de Provençals, és de les que encara pot mobilitzar amb certa facilitat centenars de persones al carrer); Pep Garcia (“El moviment veïnal el veig negre, entregat, insuficientment representat per la Favb i excessivament hipotecat com a interlocutor fàcil de

l'Administració"); i Josep Ramon Gómez ("El moviment veïnal va ser el producte d'una generació i d'una realitat política concreta que ha evolucionat fins a disgregar-se, perdent unitat i força en una societat més competitiva i menys solidària"). També Prudenci Sánchez coincideix amb aquesta anàlisi ("Les associacions han anat perdent l'ànima amb la complicitat de tots i, degut a una inèrcia més forta que l'afany de renovació, les solucions aplicades han estat sempre conservadores"), encara que relativitza la crisi perquè "ja se'n parlava a principis dels anys 70".

L'objectiu, abans i ara, la democràcia

Els dos últims presidents de la Favb, Pep Miró i Roser Argemí, coincideixen a dir que la crisi de la democràcia formal i el poc marge a la participació que ofereixen les administracions, els partits polítics i fins i tot els sindicats fan que molta gent, desenganyada i desencantada, torni a buscar la confiança d'instàncies més properes i no burocratitzades que, com les associacions de veïns, siguin receptives als seus problemes quotidians. Vázquez Montalbán extrapola això a un nivell més genèric, tot posant els moviments socials en general davant l'enorme responsabilitat de ser la consciència crítica i redemptora de la democràcia: "O bé els moviments socials es converteixen en protagonistes avançats d'aquesta nova consciència crítica, o bé el *cansament democràtic* farà de la nostra societat un territori propici a propostes de caràcter neoautoritari".

De cansament, però, n'hi ha també a les associacions, el capital humà de les quals no es renova i així pot ser blanc també de crítiques de falta de democràcia. Ja en parlarem més endavant quan tractem de la joventut; ara només una pinzellada. En quantes associacions el president i/o els membres de junta són els mateixos des de fa anys i anys? No porta això problemes d'excessius protagonismes i de confusió de l'opinió personal dels dirigents amb les necessitats reals de la població? Sense entrar a valorar la seva actuació, de seguida vénen al cap noms com els de Maruja Ruiz i Andrés Naya a Nou Barris, Pep Garcia al Raval, Manuel Martínez a Sant Martí de Provençals o Joan B. Isart a Sant Antoni. La intervenció d'un veí en un debat a Nou Barris respon per si sol aquests interrogants: "Que més voldríem que ser més democràtics! El problema és que si convoquem eleccions a junta i no ens presentem els mateixos de sempre, hem de tancar la paradeta."

Vells i nous camins

En crisi o en recuperació, queda clara la necessitat i vigència de les associacions de

veïns. El que passa és que la realitat d'avui és molt diferent de la de fa vint o vint-i-cinc anys, i això determina el debat sobre els camins on cal posar l'accent a partir d'ara. El *Libro rojo de las aa.vv.* aposta per treballar en vistes a "superar els mínims de qualitat de vida que una ciutat ha de garantir a tots els seus ciutadans". "No volem mínims, volem màxims." -afegeix- "Les associacions de veïns no estem als barris per sostenir l'estereotip de vida contemporània en el capitalisme avançat; hi som per transformar aquesta vida en una vida d'alta humanitat, de ciutadania compartida, responsable i solidària". Però com fer-ho concretant i desenvolupant noves demandes socials que tinguin el mateix ressò que les lluites tradicionals si, com opina Albert Recio, "en part la crisi actual del moviment és el resultat del seu propi èxit en la consecució de moltes de les reivindicacions primàries"?

Al costat de la històrica reivindicació, sovint lligada a l'urbanisme, o del més agraït aspecte lúdic i festiu que moltes associacions encara toquen quan arriba la Festa Major, potser ara cal girar l'atenció cap a d'altres temes: la descentralització dins d'un mateix barri, la gestió d'equipaments, la prestació de serveis per als associats... Sempre, però, en funció de la realitat de cada barri i del moment organitzatiu de cada associació que, a la nostra ciutat, són molt diversos.

Seguir reivindicant

Hi ha qui creu -la majoria dels nostres entrevistats- que el caràcter essencialment reivindicatiu ha de seguir predominant en les associacions. En alguns casos perquè molts barris no tenen encara els *mínims* abans esmentats o perquè, com expressa Antoni Roca, "malgrat el salt qualitatiu endavant que ha fet Barcelona, als barris, que no estan ni estaran mai acabats, és on s'ha notat menys". I en d'altres perquè, com diu Manuel Andreu, "el problema concret a resoldre -que si és col·lectiu millor-, és el que motiva i aglutina veïnes i veïns".

L'argument més planer però, a la vegada pràctic i conservador, és el que esmenta Adela Agelet: "Recollir i canalitzar les reivindicacions és allò que sabem fer millor". Efectivament, i amb l'afegit sempre de la proposta alternativa, per no ser acusats per l'administració d'usar només la crítica destructiva. Per Andrés Naya el caràcter reivindicatiu de les associacions és "inqüestionable", i "reivindicar no és qüestió de voluntat o vocació, sinó de les polítiques que es porten a terme". "Avui per avui -afegeix-, l'anàlisi de les polítiques que fan els nostres governants ens fa seguir sent reivindicatius".

Serveis i gestió d'equipaments

En alguns barris i associacions l'esgotament de la pedrera reivindicativa o la capacitat sobrada dels dirigents i militants veïnals ha permès començar a pensar en nous reptes. Al Centre Social de Sants Josep Xarles i Rafael Vázquez reconeixen que, el cas de la Bordeta a banda, “resolts els grans problemes de barri, l'associació ha quedat com una assessoria d'informació i serveis als veïns (secretaria, advocat, psicòloga, tallers i curssets) sense el pes específic d'abans”. Això però, és relatiu, perquè el seu local aixopluga diversos col·lectius, i perquè l'associació de Sants és una mica l'ànima d'un secretariat d'entitats que cogestiona exitosament amb l'Ajuntament un centre cívic de la importància de les Cotxeres que, sense el paper veïnal, s'hagués privatitzat. L'exemple de cogestió de les Cotxeres de Sants ha estat seguit per altres centres cívics.

L'experiència de les Cotxeres la posen com a exemple diversos entrevistats, entre els quals en Joan B. Isart i en Pep Miró. Aquest darrer cita també la gestió veïnal d'algun Casal de Barri, com el de Prosperitat, la fundació i la cooperativa d'habitatges Portfont del Casc Antic, i algunes experiències de gestió en plans comunitaris a Vigo i a Madrid. “Hem de començar a caminar cap a la gestió d'equipaments i de serveis, a fer que les associacions de veïns es preocupin del manteniment i la millora de l'Estat del Benestar”, diu Miró. En el mateix sentit s'han expressat els teòrics Joaquim Sempere i Marco Marchioni. El sociòleg italià diu: “Un dels principals objectius del moviment veïnal ha de ser controlar els serveis i donar suport als professionals d'aquests perquè no es converteixin en simples buròcrates. Als barris hem lluitat per tenir centres de salut, escoles, casals..., però hem oblidat de comprovar què hi havia dintre. Ara, per tant, hem de guanyar el més important, l'ús d'aquests serveis”. I afegeix: “Les empreses socials sense ànim de lucre estan cridades a convertir-se en la pedra angular del moviment social del segle vinent”.

Juli Carbó, president de la Corporació Social Casc Antic (que aplega l'associació de veïns, una fundació, la cooperativa d'habitatges Portfont i diverses societats empresarials) defensa aquesta via com a futur del moviment veïnal: “Sense oblidar d'on venim, hem de canviar i afrontar el futur sense por, passant de la reivindicació de carrer a la negociació de despatx, la proposta i la gestió”. Conscient que la seva opció, per ara única, pot generar desconfiança i enveja -“per desconeixement”, precisa-, Carbó se sent optimista i ja parla de nous projectes: una empresa de menjars ràpids, una cooperativa de consum i una mútua de previsió social. “En la mateixa línia que Sinera, la

cooperativa veïnal d'enterraments", conclou.

Però... "al tanto, que va de canto", cita algú recordant experiències fracassades com la Psv (cooperativa d'habitatges d'Ugt) on la competència d'entitats socials per oferir serveis en camps que no dominen ha resultat inútil i perillosa. I encara un altre interrogant: Fins a quin punt el voluntariat i el moviment associatiu han de suplir serveis professionals que l'Administració es vol treure de sobre tot desmantellant l'Estat de Benestar?

Sempere i Marchioni, per separat, coincideixen a puntualitzar que el que cal fer no és gestionar directament des de les associacions de veïns els serveis primaris d'un territori, sinó exigir-los i controlar-los d'aprop sense caure en la trampa de permetre el desmantellament de l'Estat de Benestar o de substituir el treball remunerat i especialitzat pel treball voluntari. Custòdia Moreno ho té també clar: "Els equipaments públics que tant han costat de reivindicar els ha de gestionar l'Administració, que per això paguem impostos i escollim representants. Però el control i la participació d'aquests equipaments segueix essent encara el paper principal de l'associació de veïns". O més aviat de la coordinadora d'entitats, afina Josep Ribas, "perquè així l'associació, dintre d'una entitat de segon nivell, no cau en el parany de perdre l'autonomia reivindicativa que comporta corresponsabilitzar-se d'un equipament amb l'Administració, sempre un ens més poderós". D'altres donen també consells. Andrés Naya creu que no es poden gestionar grans complexos, sinó únicament equipaments culturals, socials i esportius molt propers al barri i vertebradors del seu teixit social. I Juli Carbó aboga en qualsevol cas per separar, organitzativament i de persones, la direcció de l'associació de veïns de l'equip professional que porti l'empresa, servei o equipament gestionat.

Organitzats i arrelats al territori

Les associacions *temàtiques* són aquelles que aborden un tema concret, com pot ser el medi ambient, l'educació, l'esport, la salut o la cooperació internacional. Les associacions *de població*, en canvi, són aquelles que atenen necessitats sorgides de col·lectius de ciutadans, com les dones, els joves o la gent gran. I les associacions de veïns no són ni d'un tipus ni de l'altre, sinó que es classifiquen com a associacions *territorials*, perquè aborden tot el conjunt de necessitats d'un territori (el barri o la ciutat), interconnectant-se amb tot tipus d'organitzacions. Doncs bé, aquesta característica és fonamental i gairebé tothom creu que s'ha de preservar, reconvertint el que calgui i aprenent de la memòria històrica per adaptar-se al present i al futur

immediat. Per què?

Perquè a l'Estat espanyol no hi ha cap altra associació amb vocació generalista que es mantigui arrelada i en contacte amb el territori, un patrimoni històric del moviment obrer i de l'esquerra que ja han perdut els sindicats (tancats a les empreses) i els partits polítics (tancats a les institucions). Ho diu Marco Marchioni. I perquè en els darrers vint anys Europa s'ha trobat pràcticament desarmada de moviments socials amb capacitat d'acció sobre tot el conjunt de la població, facilitant així l'avenç galopant d'una proposta d'organització de la societat neocapitalista i neoliberal d'una duresa extraordinària. Ho diu Manuel Vázquez Montalbán.

Només Prudenci Sánchez qüestiona el caràcter territorial de les associacions de veïns. Segons l'ex-president de la Favb, l'organització veïnal ha perdut la representativitat davant del barri i es manté viva només perquè a l'administració li interessa tenir un interlocutor. "Esclerotitzades, les associacions només se sustenten en un seguit de magnífiques persones amb gran esperit de sacrifici i en les subvencions", diu Sánchez. Per ell l'única sortida és "deixar de banda la pretensió de representar tot el barri i convertir-se en un moviment ideològic amb caràcter d'organització no governamental legitimat segons la capacitat d'adscripció".

Coordinar-se: avantatges i problemes

Roser Argemí recorda que "les associacions de veïns, quan van néixer, pretenien ser un ajuntament en petit, amb vocalies per cobrir tots els vessants de la vida col·lectiva". "Ara, en democràcia i amb moltes organitzacions especialitzades que es preocupen per temes concrets, ja no té sentit aquesta organització tentacular", afegeix. De fet, en les associacions i en les seves vocalies han nascut multituds d'entitats i col·lectius que ara tenen autonomia pròpia: esplais, diables, grups de dones, culturals, ecologistes... La relació i coordinació entre totes elles i amb les associacions de veïns és imprescindible de cara a afrontar el present i el futur del moviment urbà. Tothom hi està d'acord. Aquí, però, el factor barri torna a marcar diferències.

En aquells barris amb més tradició històrica i associativa, la cultura de la coordinació entre diferents entitats en associacions anomenades de segon grau (coordinadores o secretariats d'entitats) està molt extesa. És el cas, per exemple, del Secretariat d'Entitats de Sants o de la Coordinadora d'Entitats del Poblenou, on les associacions de veïns, malgrat puguin tenir un pes específic i moral en segons quines qüestions (especialment urbanístiques i reivindicatives), no deixen de ser una més de les entitats coordinades.

En canvi, en els barris de més nova creació (llegiu Nou Barris o la Verneda, per exemple), l'associació de veïns té un protagonisme molt més destacat, degut a que en general és sota el seu impuls com han nascut les altres entitats. En aquests casos la coordinació és més difícil i, en paraules de Montse Ayats, “la tendència de les associacions de veïns a creure’s el melic del barri genera problemes”. Això no exclou però, que existeixi Vern (Coordinadora d'Entitats de la Verneda i Sant Martí de Provençals) o la Coordinadora d'Associacions de Veïns i Entitats de Nou Barris.

Hegemonia *gramsciana*

Marco Marchioni ha analitzat aquest problema: “Fa 25 anys hi havia només una associació de veïns que representava tothom i en la que tothom s'hi sentia integrat. Ara els temps han canviat, i una societat és més rica com més entitats té; una societat plural necessita multitud d'agrupacions plurals en las que pugui veure's reflectida. El gran tema es veure com integrem els diferents interessos en un projecte comú i més global (el barri); com aconseguim que tots els grups, mantenint l'especialització en les seves respectives àrees, tinguin consciència de participar en un pla general, de compartir un espai físic comú”. Assumir aquesta aspiració, segons Marchioni, allunyaria els afanys de protagonisme i les rivalitats, generades sovint perquè alguns dirigents veïnals s'entesten encara a supeditar-ho tot als interessos de l'associació de veïns. En aquests casos, potser és útil que l'associació es planteji el seu paper al teixit associatiu del barri en termes d'hegemonia *gramsciana*: generar opinió majoritària i influent des de posicions no capdavanteres ni centrals, respectant l'autonomia i la identitat de cada associació.

Favb, coordinadores i plataformes

D'experiències de coordinadores d'entitats n'hi ha a gairebé tots els barris, però no sempre funcionen. De vegades només ho fan en l'aspecte festiu, per la Festa Major. Tant se val, tothom opina que han d'existir, encara que en ocasions els interessos dels seus membres puguin ser contradictoris. I per segons quins temes i necessitats, en algunes zones també hi ha la figura de la coordinadora d'associacions de veïns de districte, un nivell intermig abans d'arribar a la Favb que en general fins ara no ha funcionat.

A la Favb, per la seva banda, correspon la tasca de relacionar-se amb la superestructura institucional de les administracions; d'elaborar una idea i actuació global de ciutat a

partir dels barris, a les associacions concretes dels quals dóna suport; i d'estar al cas de com articular la relació amb les noves formes d'organitzacions socials que van sortint (ecologistes, feministes, sindicats, Ong's...). Així s'ha fet fins ara amb experiències com la Plataforma pro Transport Públic o Barcelona Estalvia Energia. Andrés Naya creu que assolida aquesta coordinació a nivell de ciutat, "ara cal treballar-la a nivell de barri".

Obsolescència o no del model organitzatiu

Les associacions de veïns s'han estructurat històricament segons el model organitzatiu bolxevic de les fàbriques, però aplicat al territori: una junta de govern activa i avantguardista, escollida per assemblea, que controla i crea opinió amb un seguit de comissions i vocalies temàtiques (urbanisme, cultura, joventut, ensenyament, dones, sanitat, jubilats...). Marco Marchioni, que és qui descriu aquest model, opina que va funcionar molt bé durant el franquisme, però que ja no té sentit en la societat actual. Sobretot després que "el pluralisme i la fragmentació social han desplaçat la classe obrera del centre del moviment per la transformació social", conclou Marchioni.

Pep Miró, que situa la organització en un tercer nivell d'importància, darrera de les idees i els recursos humans, no hi està d'acord. Creu que l'organització "assemblea-junta-vocalies-comissions és simple, transparent, eficaç i sobirana, i no hauria de canviar mai". No obstant, apunta que no estaria de més la promulgació d'una llei marc de participació que substituís l'encara vigent Llei d'Associacions de 1964, "que té de bo que no serveix de res". "L'alternativa, si és que no n'hi ha prou amb l'article 9 de la Constitució, ha de ser una llei curta i àmplia que deixi molt marge de maniobra i reguli només els temes conflictius, com el de les subvencions", diu Miró. S'ha demostrat que projectes de llei "encotilladora i mercantilista" com el presentat per la Generalitat no poden prosperar.

Diàleg i col.laboració amb l'Ajuntament

El *Libro Rojo de las aa.vv.* analitza les relacions del moviment urbà amb els ajuntaments i parla d'un *pecat original*. De quan van néixer les associacions de veïns, en lluita contra els ajuntaments franquistes, ha quedat en el subconscient del moviment veïnal el pòsit que l'administració municipal sempre té alguna cosa d'autoritarisme i de despreci cap als ciutadans. I a la inversa: els ajuntaments veuen les associacions de veïns com unes organitzacions pessimistes que es queixen i reivindiquen sempre per sistema. Ambdues visions són certes en alguns casos, però en general són tòpics que

entorpeixen, distorsionen i sovint impossibiliten la relació continuada entre associació i ajuntament.

Totes les persones entrevistades estan d'acord a treballar perquè les relacions entre les associacions de veïns i l'ajuntament siguin de diàleg, col.laboració i negociació, sense excloure però l'enfrontament quan així ho recomani la millor defensa dels interessos veïnals. Això requereix l'esforç de les dues bandes. Els veïns, per plantejar alternatives i una crítica constructiva, no estant sempre a la contra. I l'ajuntament, per reconèixer la independència de les associacions, el seu paper representatiu i garantir-los canals de participació.

Alguns membres o ex-membres de la junta de la Favb (Joan B. Isart, Pep Miró i Pep Martínez) van una mica més enllà en l'anàlisi teòrica i parlen del principi de subsidiarietat com a norma que, juntament amb la descentralització, ha de regir les relacions municipi-veïns. "Allò que pugui fer una associació de veïns no ho ha de fer l'ajuntament", diu Miró. "I les administracions no poden envair el camp de les associacions, ni a la inversa", diu Isart. Per aplicar bé aquest principi de subsidiarietat calen uns canals de comunicació explícits i clars, per saber què és el que depèn de cadascú. Quan aquesta comunicació falla -i passa sovint- es produeixen els malsentesos. Un dels més comuns és que l'associació es trobi suplint la tasca informativa pública que ha de fer -i no fa- l'Ajuntament. Aleshores és quan el ciutadà o la mateixa administració prenen les associacions de veïns per delegacions municipals, confusió que no ajuda gens al diàleg.

Generalitat i lobbies

Pel que fa a la Generalitat, el seu caràcter d'administració més allunyada del nivell local dilueix una mica el seu protagonisme i la seva relació amb el moviment veïnal. No obstant, a ningú no escapa el fet que problemàtiques i lluites urbanes com el transport públic, l'habitatge assequible, el rebut de l'aigua o l'aluminosi depenen en gran part del govern autonòmic (i en alguns casos del govern central). La percepció general de les relacions del moviment veïnal de Barcelona amb la Generalitat és negativa. Pep Martínez ho explica pel "profund caràcter antimunicipalista" del govern de la Generalitat. D'altres es limiten a criticar la política "de talonari i clientelar" de la Conselleria de Benestar Social.

Una situació en la que no vol caure el moviment urbà -especialment la Favb- és la de convertir-se en un *lobby* o simple grup de pressió. L'ecologista Enric Tello valorava

positivament en una taula rodona l'experiència en xarxa de la plataforma Barcelona Estalvia Energia (que aplega la Favb amb sindicats i grups ecologistes), però advertia la necessitat de no perdre el contacte amb la realitat del carrer. Al fil d'aquesta reflexió, Marco Marchioni deia que cal relacionar "la proposta global de ciutat amb l'interès i la necessitat particular del veí". "Si no -afegia-, anem cap a convertir-nos en *lobby* encara que no ho volguem".

Les subvencions: manà i perill a la vegada

Un dels factors que ineludiblement marca les relacions entre qualsevol manifestació del moviment associatiu i les administracions és la política de subvencions. La majoria dels dirigents veïnals entrevistats no troben que, en principi, hagi d'haver-hi cap contradicció entre l'actitud crítica de les associacions de veïns i la seva dependència econòmica parcial -en menor o major grau- de les subvencions concedides per les administracions. De fet, argumenten, els diners que es reben com a subvenció són diners públics que surten dels impostos i que es destinen a entitats d'interès també públic. Ho diu així Pep Martí: "L'administració pública ha de deixar de pensar que els diners són d'un color polític, d'una àrea o d'un departament. Els diners són dels ciutadans i els ciutadans també hem de poder decidir sobre ells".

===== ATENCIÓ, AQUÍ VAN ELS PRESSUPOSTOS QUE
ADJUNTEM EN FULL A PART DE LES AAVV POBLENOU, PROSPERITAT I
VALLVIDRERA =====

Per Roser Argemí, si l'associació té clara la seva independència i es ferma en les seves postures i conviccions, "dependre econòmicament d'una administració -o d'una empresa o d'un estat- no vol dir necessàriament haver de mantenir una actitud submissa i acrítica". El perill, però, hi és, i augmenta quan de vegades l'administració cau en la temptació del clientelisme. Només l'elaboració d'una llei de finançament d'associacions, reclamada per alguns, objectivaria la qüestió.

Un dels entrevistats es mostra obertament contrari a les subvencions, dinàmica però que reconeix difícil de trencar a curt termini. És Albert Recio, que afirma que "l'excessiva dependència econòmica constitueix una de les grans limitacions del moviment veïnal". "De fet -continua- no hem aconseguit fer entendre a la població que val la pena fer un esforç també econòmic per tenir organitzacions autònomes". Una tasca pedagògica a fer

per evitar actituds passives del ciutadà que, com apunta Pep Miró, “guarda la seva solidaritat i espontaneïtat perquè ja ho espera tot de l'administració”. Això planteja la necessitat de buscar vies alternatives d'autofinançament perquè, com ironitza Montse Ayats, “no podem dependre de la *caritat* i la bona voluntat del polític de torn”. I també la necessitat d'aprofundir en la transparència i publicitat dels comptes, per evitar així recels i malsentesos.

“Juventud, divino tesoro...”

Quan al principi d'aquest capítol parlàvem del joves, ens referíem a elles i ells com a “preocupantment al marge del moviment veïnal”. També constàvem un envelliment i encarcament del capital humà de les associacions de veïns perquè no hi ha renovació. Deixant de banda el contacte parcial que joves periodistes i objectors tenen amb les associacions de veïns, és il·lustratiu que en un moment donat el membre més jove de les juntes veïnals barcelonines tingués 27 anys. Era César Aguado, de Verneda Alta, i se'l considerava una *rara avis*.

Algú veu aquesta poca implicació dels joves al moviment urbà com un signe dels temps, però la majoria admet la responsabilitat de les mateixes associacions de veïns en el problema, donat que els joves sí s'associen en d'altres entitats. Es fan dures autocrítiques: “Mentre les associacions de veïns siguem molt sovint buròcrates i reivindicatives de sofà, la joventut no s'hi integrarà” (Anna Maria Moure); “Quan les idees de solidaritat i interassociacionisme arribin a les associacions, aleshores també hi seran els joves” (Joan B. Isart); “El sector de segona edat que hi ha actualment a les associacions ha de deixar-se enamorar i engrescar per la dinàmica dels grans temes (antiracisme, ecologisme, solidaritat, pacifisme) que només la joventut és capaç de treure al carrer en moments determinats” (Custòdia Moreno); “Cal democratitzar les associacions de veïns, com tants d'altres organismes, i admetre-hi els punts de vista i interessos dels joves” (Roser Argemí); “Moltes associacions de veïns enlloc de ser vitals són vitalcíes, i volen que la joventut s'adapti a uns criteris absolutament desfaçats. Un jove no aguanta reunions avorrides i absurdes de dues i tres hores, i un adult tampoc hauria d'aguantar-les” (Pep Martí).

Hi influeixen també altres factors: “El fet que possiblement el que ara és el barri dels joves deixarà de ser-ho en el moment que deixin la casa paterna, perquè sovint el preu de l'habitatge els obliga a marxar de Barcelona” (Anna Alabart); “Interessos polítics o econòmics han presentat la joventut com l'època de la vida no només més maca, sinó la

més definitiva, i no han preparat els joves per afrontar l'edat adulta i els seus reptes" (Ignasi Català); "Les noves generacions, amb inseguretats laborals i inestabilitat vital, tenen un altre llenguatge i han crescut despolititzades" (Manuel Martínez).

Malgrat tot, cal esmentar algunes possibles vies de reconduir la situació: col·laboració amb d'altres entitats on sí hi ha joves a través de les coordinadores; tractament seriós de la objecció de consciència; i preocupació per la manca d'habitatge juvenil, apropant-se en aquest sentit als col·lectius *ocupes*. Sobta, però, la teoria que exposa Josep Ramon Gómez, segons la qual el moviment urbà és propi d'una generació i una època. Portar a les últimes conseqüències aquest argument implica acceptar, així que vagi morint aquesta generació, la progressiva desaparició de les associacions de veïns, substituïdes potser per algun altre tipus d'associacionisme.

Del butlletí a Internet

La comunicació de les associacions de veïns amb els seus socis i el conjunt del barri continua essent un problema no resolt del moviment urbà. Les assemblees de veïns tenen un poder de convocatòria limitat, i actualment a Barcelona conviuen butlletins informatius escrits a màquina i mal fotocopiats amb revistes -algunes, de llarga tradició històrica- editades amb moderns equips informàtics però sempre amb la incògnita de la seva continuïtat. O associacions que encara convoquen els veïns megàfon en mà amb d'altres que aprofiten com bonament poden les ones de les ràdios locals i les televisions de districte. La batalla de la informació és cada cop més forta, tecnificada i cara, davant la qual el moviment veïnal ha de lluitar modestament amb els recursos que ha tingut sempre a mà: la imaginació, la seducció còmplice de col·lectius intel·lectuals i professionals, i la relació interpersonal, el boca a boca fàcil de fer córrer pels barris.

Manuel Vázquez Montalbán veu la necessitat de contrarrestar "l'exercici de simulacre cultural que estan practicant els mitjans de comunicació en mans del poder, que estan venent-nos el millor dels móns i, a la vegada, estan inculcant la idea de que, si no hi accedeixes, és que ets tonto". Partint de la base que no hi ha cap mitjà de comunicació important d'esquerres i que difícilment aquesta podrà muntar una cadena de televisió, Montalbán afirma que els moviments socials "han de seguir en la bretxa a partir de recuperar el discurs de la raó, d'una manera pedagògica i a ras de terra, de veí, mitjançant un llenguatge que sigui autènticament comunicatiu, mitjançant una acció d'igual a igual que provoqui la convicció que no t'estan venent res que no sigui teu, sinó

que t'estan ajudant a conscienciar-te sobre una cosa que realment necessites".

VII - 75 LLUITES

Hem seleccionat 75 lluites urbanes mantingudes a Barcelona durant el període dels 30 anys que van des de 1966 a 1996. N'hi ha de guanyades --la majoria--, de perdudes, d'empatades en una demostració del pactisme a la catalana i de pendants, com ara el Born o el camp de l'Espanyol.

Cada lluita s'ha intentat explicar en un sol full amb una foto que dóna fe del que va passar. Hem alternat els conflictes de gran volada amb d'altres molt més senzills, per donar fe que tots van tenir cabuda al moviment urbà. Hem procurat que gairebé tots els barris hi siguin, però som conscients que n'hi ha uns de més representats que d'altres. Les raons són diverses, però no cal amagar que hi va haver barris que patien més mancances i que, per tant, van haver de lluitar més. Demanem disculpes a aquells que haguessin volgut trobar la seva lluita, amb la quasi completa seguretat que la descobriran a la cronologia que tanca aquest llibre.

Les tipologies de conflictes s'analitzen en el capítol III, i d'altra banda creiem que la riquesa del moviment urbà és tanta que és difícil intentar tipificar-lo tot.

1- TOTS CONTRA EL PLA DE LA RIBERA

El mes de juliol de 1965 la revista *Quatre Cantons* publicava una cridanera portada amb el títol *Pueblo Nuevo en peligro*, y la imatge de la plaça Prim, cor de la part més antiga del barri, el Taulat, tatxada amb una gran creu vermella. A les planes interiors alertava d'un pla, el de la Ribera, que pretenia transformar tot el sud del Poblenou, posant en perill els habitatges d'unes 15.000 persones i un bon grapat d'indústries i tallers.

El pla, que ocupava 225 hectàrees, havia estat impulsat per grans empreses que volien treure profit als terrenys que ocupaven: Foret, Catalana de Gas, Renfe... Van editar un fulletó, *Una ciutat que no pot seguir vivint d'esquena al mar* amb el projecte d'una nova urbanització, però sense aclarir on aniria a petar la gent que hi vivia o treballava.

La petita burgesia del barri i la jove Associació de Veïns del Taulat, nascuda per defensar els interessos dels veïns davant el Pla de la Ribera, van bellugar-se i van recollir al voltant de 9.000 impugnacions. Es va organitzar també un concurs de plans alternatius en el que hi van participar arquitectes i sociòlegs. El gerent del pla, l'avui polític convergent Miquel Roca Junyent, davant l'allau de crítiques, va acabar reconeixent que els veïns tenien raó de demanar garanties sobre el seu futur. "Si ho

desitgen, ells ocuparan els nous habitatges." La gent, però, ja no se'n fiava.

L'Ajuntament, presidit per l'alcalde Porcioles, va pretendre donar gat per llebre maquillant el pla pel febrer de 1972, fent algunes concessions, però mantenint-ne l'esperit. Li va posar un nou nom, Pla del Sector Marítim Oriental, però la Comissió d'Urbanisme, esverada de la renovada oposició dels poblenovins, va optar per retornar-lo. Veient el panorama, algunes de les indústries implicades van deixar el projecte i van vendre's els terrenys. Part dels terrenys del fracassat Pla de la Ribera va servir, 15 anys després, per aixecar-hi la Vila Olímpica.

2 - ELS BARRACONS I ELS TRAMVIES ESCOLA

El 1966 la regidora falangista Montserrat Tey va tenir una idea lluminosa per solucionar el problema de manca d'escoles públiques: aprofitar uns barracons militars regalats feia anys pel govern suís per allotjar gent damnificada per les inundacions del 1962 i altres desgràcies, i on no arribessin aquests, acondicionar tramvies en desús. No era una operació menor: 44 barracons i 13 tramvies havien de transformar-se en 57 aules, naturalment per zones suburbials. El pressupost global era modest: poc més de tres milions de pessetes.

Dels 44 barracons, al barri del Besòs li'n tocaven 28. Feia sis anys que el barri existia i no disposava de cap escola pública. Van tenir la idea de posar-ne el primer a la Rambla Prim, que aleshores era un infecte descampat amb pals elèctrics d'alta tensió al damunt i una immensa claveguera a sota. Els veïns van intentar cremar-lo perquè n'estaven típs i no volien que els seus fills estudiessin en barracons. Molts havien viscut en barraques i creien que era una presa de pèl la idea de la regidora falangista. Un mes després de la instal·lació, que mai no va entrar en funcionament, el barracó va ser retirat. Oriol Domingo explicava a *Serra d'Or* que van ser les mares les que van lluitar per a que fos desmuntat. Al Besòs l'actuació veïnal va ser espontània, pròpia d'un barri amb un moviment urbà força autogestionari.

D'altres barris van reaccionar més resignadament. Al Polvorí els barracons van estar durant uns quants anys com a *solució* escolar, mentre a Torre Baró els tramvies van fer d'escola una temporada, amb els mapes d'Espanya i els pupitres habituals. Els *escuelones*, com va batejar-los el setmanari *Destino*, van formar part del desinterès de

l'Ajuntament pels barris humils.

3 - LA PRIMERA REVOLTA DELS NOU BARRIS

Ni tan sols tenien nom quan es van revoltar. Els barris situats al nord de Sant Andreu es van esverar amb raó pel març de 1972 quan van saber que un nou pla parcial anava a foragitar un bon nombre de veïns darrera alguna proposta especulativa.

Els plans parcials havien estat l'eina de modificació del Pla Comarcal de 1953 per satisfer els interessos de l'especulació al llarg del porciolisme. Amb el nom de Pla Parcial Torre Baró-Vallbona-Trinitat, elaborat per l'arquitecte Josep Maria Sen Tato, es pretenia ara actuar especulativament sobre nogensmenys que 535 hectàrees: s'enderrocaven 4.370 habitatges sense aclarir on aniria la gent. Els veïns que havien patit al llarg d'anys l'abandonament més absolut s'enfrontaven ara a un nou capítol de la cobdícia de la burgesia formada sota l'aixopluc franquista.

Aquells barris poc connectats entre ells van descobrir la importància d'unir esforços. De fet, l'11 d'abril de 1970 ja havien creat una primera associació de veïns preocupats per la manca d'interès de l'administració envers el seu territori. L'assemblea al cinema Trinitat, les 3.000 impugnacions presentades contra un pla que no veien gens clar i, sobretot, la sensació de ser bandejats constantment, van mobilitzar els veïns l'11 de maig de 1973, dia que es preveia l'aprovació del pla en el ple municipal, convocat sense haver fet cas de les protestes. Funcionaris municipals van intentar ocupar el migrat balconet on encara avui dia seu el públic que vol assistir als plens. Va ser debades, perquè els veïns van ocupar l'Ajuntament amb pancartes --s'hi van afegir els del Carmel, afectats pel túnel de la Rovira-- i l'escàndol va ser notori.

L'endemà, l'alcalde Porcioles va ser destituït després de 16 anys de mandat. El Pla Parcial Torre Baró-Vallbona-Trinitat va ser retirat, i aquells barris desunits es van donar un nom col·lectiu destinat a fer fortuna, Nou Barris.

4 - TORRE BARÓ I VALLBONA RECLAMEN AIGUA CORRENT

A finals dels anys 60 a Torre Baró i Vallbona, dos barris de cases autoconstruïdes als turons del nord de la ciutat, vivien fins a 15.000 persones en una situació desesperada:

no hi havia aigua corrent, poques cases tenien llum, els carrers estaven sense urbanitzar i, per descomptat, no hi havia ni transport públic ni cap altre equipament o servei.

En una zona on les nenes i nens es banyaven en infectes bassals, el 1968 l'associació veïnal creada un any abans va aconseguir que es fessin 14 fonts i que l'Ajuntament es comprometés a començar les obres de construcció del clavegueram, sense el qual era impossible fer arribar l'aigua corrent. Mentre esperaven les obres, els veïns s'abastien amb galledes de les fonts públiques i dels camions cisterna. Els més espavilats aprofitaven les hores nocturnes per connectar gomes de centenars de metres a les fonts, que omplien així els dipòsits casolans.

Malgrat les promeses i alguna font de més, l'estiu de 1973 la situació era encara la mateixa. El 25 de juliol, un miler de veïnes y veïns van tallar durant tres quarts d'hora el trànsit a l'inici de la carretera Barcelona a Puigcerdà. Les pancartes eren explícites: "Agua en el barrio". Quatre dies més tard, el 29, es va repetir la protesta per espai d'una hora. Els manifestants havien augmentat fins a prop de 3.000 i a les pancartes demanaven perdó per la seva acció: "Disculpen, automovilistas, pero no tenemos otra manera de pedir las cosas".

El 6 d'agost va haver-hi un nou intent de tallar la carretera, però la presència de tanquetes i cavalls de la policia disposats a intervenir els en va fer desistir. Les mobilitzacions havien adquirit un ressò tan gran que aquell dia fins i tot havien vingut de l'Hospitalet amb *coctails molotov* joves militants d'extrema esquerra amb ganes de gresca.

L'11 de setembre, l'alcalde Masó es comprometia a solucionar el problema. Tot i que va trigar encara alguns mesos, així va ser. Cada veí va haver de fer-se la connexió del seu desaigua amb les clavegueres principals i, a més, va haver de pagar 9.445 pessetes.

5 - INDÚSTRIES PERILLOSES

Als anys 60 dins alguns barris convivien indústries i habitatges com sempre ho havien fet des de la Revolució Industrial. Cap al 1968 els veïns, però, van començar a queixar-se d'algunes empreses que provocaven sorolls fora d'hores (Indústries Castelló al Guinardó) o treballaven amb materials pudents (un assecador de pells a Hostafrancs).

Els avisos amistosos als empresaris no van servir de res; les denúncies a l'Administració tampoc. La gota d'aigua, però, va venir de l'agreuement de la manca de condicions. Un

incendi a la fàbrica Jovi (Guinardó), l'any 1972; la mort de tres bombers en un altre foc a Ibèria Ràdio (Poblenou) o el creixent clima irrespirable al carrer Sant Nicolau per la fàbrica on eixugaven pells (Hostafrancs) van anar creant conflictes que, en gairebé tots els casos, van acabar amb la marxa de les fàbriques.

Les empreses ja estaven d'acord amb marxar sobre el paper. El terreny que ocupaven valia més construït amb habitatges que sostenint la indústria criticada. El mal derivava, en ocasions, de la qualificació urbanística que no sempre els afavoria. Quan el solar era qualificat d'equipament o zona verda, la patronal intentava aconseguir la modificació.

Alguna lluita va ser particularment llarga i conflictiva, com la dels veïns del Poblenou contra l'empresa Fertrat, que treballava amb cianur. Els fums que emanava no tan sols empudegaven l'ambient, sinó que també posaven en perill la salut. El 1974 els veïns van passar a l'ofensiva: pancartes als balcons; una campanya de la revista del barri, *Quatre Cantons*; un partit de fútbol on les samarretes dels jugadors sumaven onze lletres reivindicatives, "Fora Fertrat"; i fins i tot una representació teatral, *L'esgarriosa llegenda dels fums*, van acabar amb una victòria veïnal el febrer de 1975: es van deixar de fabricar els productes als que calia el cianur. I és que les lluites contra les indústries perilloses van acabar generalment amb la seva erradicació.

6- EL CINTURÓ DESTRALER

La decisió de millorar la circulació obrint cinturons de ronda va provocar conflictes. El pas per Sants i la Bordeta del Primer Cinturó de Ronda s'enduia per davant 837 habitatges, 96 comerços i 89 indústries. Del 1968 al 1973 les protestes dels veïns, conduïdes des de l'Associació de Veïns Badal-Brasil, van aconseguir únicament un túnel de 350 metres enlloc del de 850 que demanaven per no trencar més el teixit urbà.

La força popular era encara minsa i la majoria de veïns afectats no van aconseguir habitatge al mateix barri. A cada desnonat li van oferir 125.000 pessetes quan en aquells moments un pis nou valia quatre o cinc vegades més.

El primer ple presidit per l'alcalde Enric Masó va acordar batejar amb el nom de José María de Porcioles, el seu antecessor, el polèmic cinturó, però el bateig va durar només fins el 1975, que va tornar a dir-se Primer Cinturó de Ronda.

Els veïns van mantenir la reivindicació de cobrir el cinturó. El 1994 un ajuntament democràtic va trobar el desllorigador: cobrir el cinturó si es trobaven 400 persones que

compraven les places d'aparcament que generaria. Amb els diners que es treurien, 400 metres més de la rasa passarien a ser carrer i el cinturó passaria subterràniament per un túnel. El 25 d'octubre de 1995 els veïns van descobrir el plaer de sentir les campanes de l'esglèsia o la tranquil·litat de comunicar-se sense crits. Mentrestant, el Primer Cinturó de Ronda ha passat a dir-se Ronda del Mig.

Mentrestant, al Guinardó aquell cinturó conformava, amb un doble viaducte a la plaça Alfons Xè el Savi, una geografia maleïda. El 23 de març de 1983 els veïns havien tallat el trànsit per reclamar-ne la demolició --el viaducte meridional passava a pocs metres dels pisos--, amb mig milió de signatures de suport. L'Ajuntament va accedir a mitges i una part del monstre, el viaducte més conflictiu, va anar a terra el 1985.

7 - EL CARRER DELS PALS D'ALTA TENSIÓ

La primavera de 1966, un camió va enderrocar un pal d'alta tensió dels que ocupaven el bell mig del carrer Turó de la Trinitat, via principal d'accès del barri de Trinitat Vella. No havia pogut superar la gimcana permanent que constituïa entrar en un barri que, per més sarcasme, no tenia cap altre carrer asfaltat.

L'Ajuntament de Barcelona havia acordat suprimir els pals d'alta tensió el març de 1960, però la companyia elèctrica deia que només ho faria si pagava el municipi. És aquest un vell contenciós encara no resolt, tot i que barris com Maresma i Trinitat Vella a Barcelona, i La Florida a L'Hospitalet, hagin acabat aconseguint que les línies elèctriques esdevinguin subterrànies, no sense haver hagut de demanar-ho insistentment. El ministre Josep Borrell, quan va pujar al càrrec de responsable d'Obres Públiques, va dir en la seva primera visita oficial a Barcelona que calia treure les torres d'alta tensió que eren i són al mig del riu Besòs. Quan va saber el cost de l'operació i la negativa de la companyia a traslladar-les si havia de pagar ella, se'n va oblidar ben aviat.

El 1974, vuit anys després de l'incident del camió i d'un reguitzell de queixes veïnals no ateses, l'Associació de Veïns de Trinitat Vella va presentar denúncia contra FECSA, la companyia que es feia l'orni amb el tema, davant el Govern Civil. L'operació de soterrar-les costava 2.844.932 pessetes.

L'alcalde Enric Masó, que havia succeït Porcioles, es va comprometre a treure els perillosos pals d'alta tensió del carrer Turó de la Trinitat, però haurien de passar quatre

anys més per a que finalment desapareguessin. Les companyies de serveis volien negoci, no problemes. La insistència dels veïns va veure's finalment recompensada i la *típica* entrada al barri va canviar radicalment.

8 - HUMITATS I RATES A CIUTAT MERIDIANA

La empresa urbanitzadora del darrer racó de Barcelona, conegut com a Font Magués, afirmava l'any 1963 que anava a fer uns blocs d'habitatges en un lloc on "las condiciones climatológicas e higiénicas son magníficas." Ja sabem que la tendència a exagerar quan es vol aconseguir vendre qualsevol cosa és innata, però aquí es van passar. Aquells terrenys havien estat contemplats anteriorment com a possible solar per instal·lar el nou cementiri, i s'havien deixat de banda per considerar-los massa obacs, i per tant proclius a humitats. Cal pensar, doncs, que el que no afavoria els morts menys ho podia fer als vius.

El 1970, amb tot el barri construït amb el nom de Ciutat Meridiana, els veïns van trobar-se que sortien humitats per arreu i van protestar a l'empresa que presidia Juan Antonio Samaranch, presentant 313 denúncies. Va costar dos anys que els comencessin a fer cas, però les reparacions no van tenir massa èxit. Pel febrer de 1974 els veïns denunciaven que l'empresa constructora era a punt de disoldre's, i que "nosotros nos habremos quedado con la razón, con las humedades y sin los equipamientos." Perquè, a més, al barri li mancava quasi tot: mercats, transport, escoles, ambulatori...

Els veïns, però, no havien perdut la imaginació. El juny de 1973 havien organitzat una cacera de rates amb concurs, donada la gran quantitat d'aquests rossegadors al barri. Donaven 500 pessetes de premi a qui aconseguís la més grossa dins "el coto de Ciudad Meridiana." I el premi no va quedar desert.

Amb el pas del temps les humitats es van anar arreglant en molts casos fent obres, perquè la manca de cambres d'aire en els habitatges era un defecte original de la construcció, i no era fàcil de resoldre. Els equipaments també van anar arribant després de protestar sovint, però el transport segueix sent una assignatura pendent.

9 - SEGRESTADORS D'AUTOBUSOS

Des de 1969 els veïns de Verdum i Roquetes havien enviat onze cartes demanant millores a les seves línies d'autobusos. Cap resposta. El diumenge 26 de maig de 1974 la paciència se'ls va acabar, i uns 200 veïns van segrestar l'autobús número 11 i el van obligar a anar fins on en reclamaven l'arribada, a la part alta del muntanyós Roquetes. Un mes després van repetir l'operació. I l'1 de juliol el tercer intent de segrest va ser avortat a cops de porra per la policia, però no així sis dies més tard. Al final, les mobilitzacions van dur a una solució salomònica: l'autobús arribaria a mitja alçada del barri.

El 17 de juny de 1977, "por tercera vez en pocos días", segons deia la premsa, van ser un grup de veïns de Prosperitat els qui van segrestar un autobús, de la línia 12. En aquest cas els segrestadors exigien habitatges provisionals per als barraquistes del que és avui la plaça Àngel Pestaña, que vivien en pèssimes condicions higièniques, i el seu recorregut reivindicatiu va incloure parades a la plaça de Sant Jaume i davant la casa de l'alcalde Socías Humbert. El resultat va ser que 54 veïns, encapçalats per la dirigent veïnal Maruja Ruiz, van passar un dia a la Jefatura de Via Laietana.

El 7 de maig de 1978 va ser el torn de Torre Baró. Manuel Vital, històric dirigent veïnal i conductor de Transports de Barcelona, va segrestar un vehicle articulat de la línia 47 i se'l va endur fins als carrers sense asfaltar del seu barri per exigir el servei públic que no tenia. Allí va recollir molts veïns, i a Ciutat Meridiana es va sumar a la protesta un altre autobús, de la línia 2. Tots plegats, van enfilear cap a la plaça Catalunya, però la policia els va interceptar i vuit dels passatgers van acabar el viatge a la comisaria de Sant Andreu. Dos anys després l'Ajuntament inaugurava al barri la línia 77.

Setze anys més tard, el novembre de 1994 ho van intentar veïns de la Taxonera, i l'11 de desembre de 1995 va ser gent de Sant Genís dels Agudells qui va segrestar un autobús, per reclamar que la línia 19 pugés pels carrers Judea, Sinaf i Natzaret fins a la plaça del centre del barri. Aquest cop però, ja en democràcia, els veïns es van permetre la discrepància interna, i mentre la coordinadora pro transport públic convocava mobilitzacions, l'associació de veïns negociava amistosament amb el Districte d'Horta-Guinardó.

10-LA LLUITA DEL SEGON CINTURÓ

Canyelles era un cul de món quan els funcionaris encarregats d'expropiar 32 famílies

que vivien en cases molt humils varen intentar complir el que els havien encarregat, un matí fred i humit de febrer de 1972. Cada cop que un dels requerits es negava a signar i a deixar casa seva per la vergonyant quantitat de 9.000 pessetes, el cor veïnal que contemplava l'escena esclatava en aplaudiments. Els ciutadans afectats vigilaven a més l'aparició de les màquines excavadores, decidits a impedir qualsevol atzagaiada.

El pols entre el barri de Canyelles i l'ajuntament porciolista va durar fins l'abril de 1973, quan finalment aquest va accedir a comprometre's a donar pis al mateix barri als afectats. El Ministeri d'Obres Públiques, però, volia seguir amb el traçat del cinturó, i Canyelles, com la resta dels Nou Barris, creia que primer calia acordar que fos deprimít i no que passés per la superfície tallant la relació entre els barris. Les excavadores no van poder fer la seva feina perquè els veïns ho van impedir. El periodista Santiago Vilanova va escriure: "Canyelles és un barri els greus i múltiples problemes del qual han creat una solidaritat sorprenent."

Tot i que el ministeri va cedir en principi el 1976 per a que fos subterrani el cinturó, aquest va romandre amb una rasa oberta i inacabada al llarg de més d'una dècada, conformant un paisatge degradat. No va ser fins el 1989 que la imminència olímpica va desembussar el projecte, que va combinar el recorregut deprimít a cel obert amb trams coberts sobre els que s'han bastit alguns equipaments.

L'1 de març de 1996 l'Associació de Veïns de Canyelles, ara un barri nou de trinca, va vetllar el cos de María Ángeles Rivas, la seva primera presidenta, morta als 61 anys. Ella havia estat l'ànima de la resistència 24 anys abans, quan el barri eren 32 famílies que reclamaven els elementals drets a l'habitatge i la dignitat.

11 - EL CARMEL, PITJOR QUE EN EL RIF

L'any 1913 el periodista Felip Dalmases escrivia un reportatge sobre les barraques del Carmel que titulava "Peor que en el Rif". Van caldre 77 anys per a que aquella denúncia fos totalment atesa i desapareguessin les darreres barraques d'aquest barri muntanyenc.

Als anys 70, el Carmel era un dels barris més reivindicatius de la ciutat. Les condicions de vida eren lamentables i dues qüestions van centrar-hi la lluita: l'obertura del túnel de la Rovira que esventrava cases sense cap mena de mirament i l'existència d'un elevat nombre de barraques en els nuclis dels carrers Francesc Alegre i Raimon Casellas.

El 1977, després de fortes pressions, es va arribar a un acord amb l'Ajuntament de Barcelona i l'Instituto Nacional de la Vivienda per a la construcció de pisos que significuessin eliminar el nucli barraquista de Raimon Casellas. Tres anys més van passar, mentre els barraquistes no paraven de pressionar, fins trobar el terreny adequat, molt a prop d'on vivien, condició prioritària dels que volien seguir residint al Carmel.

Finalment, després de 14 anys de lluita, el 1984 les 161 famílies barraquistes de Raimon Casellas van poder ocupar els nous pisos. Van triar per les façanes un color verd poma que sorprèn el visitant. Era el color de l'esperança que havien sabut mantenir, i també el color dominant a la bandera andalusa, i andalusos eren la majoria dels ex barraquistes.

El 7 de novembre de 1990 les excavadores van acabar amb les 76 darreres barraques de l'altre gran nucli, Francesc Alegre, després de 42 anys d'existència d'aquest infrabari. En aquest cas van anar a Can Carreras, a Nou Barris. Aquell dia, Custodia Moreno, la líder veïnal del Carmel, recordava com el 1974 les barraques havien estrenat llum, aigua i alguns wàters públics, primer resultat de les reivindicacions. I un poeta del barri, Manuel Priego, escrivia una estrofa ben descriptiva:

“Mi barrio tiene un monte pobre y grande...”

12 - EL DIA QUE CAN CLOS VA ANAR A LA GUERRA

El 5 de desembre de 1971 fortes pluges van provocar que cedís un dic que feia de paret a un dels abocadors de Montjuïc i que la merda envaís el petit barri de Can Clos. L'allau de porqueria va destruir els habitatges de 26 famílies, sis de les quals ho van perdre tot. Tot menys la dignitat.

L'endemà, una corrua humana formada per gent de totes les edats --nens, vells, homes que no havien anat a la feina per salvar el que poguessin, dones de casa-- van impedir davant uns 400 policies que els camions pugessin a la muntanya a abocar les escombraries de la ciutat. A més, havien posat uns grans rocs i contenidors per evitar el pas dels vehicles.

El barri estava a les fosques. Les cases afectades mostraven impúdicament màquines de cosir espatllades, retrats fets malbé, mobles, envans esventrats... Tot barrejat amb el fang omnipresent. La barrera humana es va mantenir tot el dia. De tant en tant, hi havia relleus. Circulaven termos plens de cafè amb llet i alguns entrepans. Havien acordat no bellugar-se fins saber alguna cosa de l'Ajuntament, on havia anat una comissió del barri

a negociar amb l'alcalde Porcioles.

Aquest la va rebre i va prometre que pel gener s'interrompria l'abocament d'escombraries a la muntanya i que s'havia suspès la idea d'obrir set nous llocs a Montjuïc per llençar-les-hi "precisamente debido a las protestas de ustedes."

Montjuïc va perdre la seva condició de muntanya útil per a tot, i la seva definició candeliana de "mar de mierda" guanyada per la desídia municipal, incapacitada per trobar solucions al problema de l'abocament d'escombraries. I Can Clos va entrar a la història de les grans lluites urbanes.

13 - LA CATEDRAL LAICA DEL BORN

El dia de Sant Esteve de 1974 joves de Ciutat Vella van recórrer el barri amb un arbre de Nadal a sobre per cridar l'atenció sobre el futur d'una construcció tancada, en perill, i definida per l'arquitecte Salvador Tarragó com "una catedral laica": el Born. Havia tancat com a mercat central de la ciutat l'agost de 1971, després de 95 anys de servei.

L'ajuntament no sabia què fer-ne. Va convocar un concurs d'idees que el novembre de 1975 va ser declarat desert: cap dels projectes presentats va convèncer el jurat. Pocs mesos més tard, l'Associació de Veïns del Casc Antic feia seva la reivindicació del Born i proposava que fos l'ateneu popular del barri. Pel novembre de 1976 l'Assemblea de Treballadors de l'Espectacle muntava un *Tenorio* a l'històric recinte: era el primer cop que el Born reobria les seves portes.

El 16 de gener de 1977 una gran festa hi tenia lloc. El Born era ple de gom a gom i una gran divisa destacava a l'exterior: "No suprimir la imaginación en este lugar." El nou alcalde, Josep Maria Socías, va decidir afavorir la seva restauració, però el destí del local va seguir essent incert. Al llarg dels anys el Born ha estat emprat com a seu d'exposicions, fires i altres galindaines. Finalment, el 1993 l'Ajuntament va arribar a un acord amb la Universitat Pompeu Fabra per a que el Born aixoplugués els estudis de comunicació audiovisual. Aquesta institució, però, ha estirat més el braç que la màniga i la manca de recursos li fan ajornar sense data fixa el projecte.

Els veïns no estan per orgues, i el 9 de març de 1996 insisteixen. Si la Universitat Pompeu Fabra no sap què fer amb el Born als 25 anys del seu tancament, ells sí creuen saber-ho i demanen que sigui una fira permanent d'artesans que fan les seves peces davant el públic. Ciutat Vella defensa, amb raó, que sense un Born en funcionament el

barri de Ribera cada cop s'esllanguirà més.

14 - MONTJUÏC I EL POBLE SEC EN PERILL

Un dels molts somnis de grandesa del porciolisme --acompanyats de les naturals operacions especulatives-- va ser l'Exposició Universal de 1982. Un cop més Montjuïc va semblar un territori adequat per acollir un esdeveniment d'aquesta categoria. No cal dir, però, que sobraven bona part dels habitatges humils de barris com el Poble Sec, Port, el Polvorí...

El Pla Parcial d'Ordenació de la Muntanya de Montjuïc va néixer per executar el nou somni de Porcioles l'estiu de 1971. Els estius eren preferits pels governants franquistes per desvetllar el mínim d'oposició. El pla suprimia "només" els pisos d'unes 1.800 famílies. Com de costum, no es deia res sobre la pretensió dels afectats de poder seguir vivint als seus barris.

Tot i les protestes dels veïns --centenars de signatures, assemblees...--, el març de 1973 el pla va ser aprovat, amb una consideració de la Comissió d'Urbanisme, igualment dominada per Porcioles: que no esdevinguessin zones verdes els barris de Polvorí i Can Clos si abans no es trobava lloc per donar pis als veïns que hi residien.

Davant l'oposició veïnal, que no cedia, el governador civil va fer retirar el pla l'octubre de 1973. Una conseqüència positiva va ser la creació de l'Associació de Veïns del Poble Sec per defensar els interessos del barri. El 10 d'agost de 1973 Marià Favà escrivia a *Diario de Barcelona*, amb raó, una informació sobre el fet amb un títol prou expressiu: "Otro barrio que despierta." Vuit veïns havien constituït la gestora de l'associació que anava a néixer.

15 - LES ESQUERDES DE LA POR

Un bon dia de l'hivern de 1967 el taulell del bar La Granja, al carrer Gran de Sant Andreu, es va enfonsar davant els ulls dels esverats clients. Era un incident més de les obres d'ampliació de la línia I del Metro. Esquerdes a les cases, apuntalaments en carrers estrets i por, molta por, eren els elements que preocupaven els andreuencs, que aleshores protestaven a la premsa si aquesta els feia cas. El moviment urbà era encara a

les beceroles.

Cinc anys més tard, els veïns del carrer Joan Güell, a Les Corts, no es van limitar a denunciar als diaris els seus problemes. Terra de bòbiles, no havia estat fet un estudi a fons del terreny abans d'escometre la construcció de la línia III del Metro. El març del 1972 eren 80 les famílies afectades. Per l'agost de 1972 la pressió veïnal va aconseguir que l'Ajuntament acceptés els tècnics nomenats pels veïns, que van demanar ajut als col·legis professionals d'arquitectes, aparelladors i enginyers. L'informe d'aquests reclamava un canvi de traçat perquè creia que les cases no tolerarien les obres i s'enfonsarien.

Després d'examinar la proposta, l'Ajuntament es va comprometre a cercar allotjament provisional pels afectats i la garantia ferma de què els veïns podrien retornar a les seves cases.

El 1973 el cas es va repetir en unes cases properes a la plaça Virrei Amat per una altra ampliació del metro, però el precedent del cas Joan Güell va aplanar el camí del compromís. I de nou el 1994 van aparèixer esquerdes al carrer Guipúscoa, de nou per les obres del metro. En aquest cas, però, no va caldre desallotjar els habitatges. Alguna cosa s'ha guanyat amb el pas dels anys...

16 - QUAN L'ESPORT NO ERA OLÍMPIC

Els barris barcelonins es van fer un tip de reivindicar espais per poder practicar l'esport en condicions al llarg d'anys i panys sense que ningú no els fes cas. Va caldre la màgica paraula "Barcelona" pronunciada per Juan Antonio Samaranch el 17 d'octubre de 1986 per a que aspiracions que portaven temps fent-se sentir es fessin realitat.

Un cas particularment escandalós que va precedir l'eufòria olímpica va ser el del solar del vell camp del Barça. El seu constructor, Josep Maria Figueras, a més d'haver aconseguit màxima edificabilitat en un terreny fins aleshores esportiu, prometia unes instal·lacions esportives privades als amos dels pisos que anava a construir, tot i que el 1962 s'havia acordat que fossin públiques. La sort va voler que la venda de pisos, una dècada més tard, coincidís amb la creació de l'Associació de Veïns Les Corts, que va denunciar l'intent d'apropiació indeguda. El complex esdevindria públic entre 1973 i 1974.

La gent de Trinitat Vella, barri particularment mancat d'equipaments de tota mena, va

reivindicar des de mitjan anys 70 una piscina a la Via Barcino, que va fer-se realitat després de molt pressionar el 1984.

El 1977 les entitats de Gràcia van demanar un poliesportiu urgent a l'ex vila, però van passar set anys abans no se'ls digués que en disposarien. Els veïns el volien a un solar del carrer Perill i l'Ajuntament creia millor el subsòl de la plaça del Diamant. Al llarg del primer semestre de 1984 tot eren contradiccions i silencis, fins el punt que el periodista Carles Geli escrivia a la revista *Carrer Gran*: "Ai Colometa (pel personatge de *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda), si tu vols saber el que et poden fer a la plaça, no truquis a l'Ajuntament." Es barallaven l'Àrea d'Esports i la Conselleria del Districte, amb criteris oposats. Finalment, els arquitectes Jaume Bach i Gabriel Mora, dos habituals de Gràcia (plaça del Sol, escola Jujol) van fer un bonic poliesportiu al carrer Perill que s'inaugurà el 1989.

17 - LA BRUIXA DEL GAS NATURAL

El darrer diumenge d'octubre de 1972 una forta explosió destrueix quatre immobles del petit carrer de Rajolers (Ladrillers aleshores) de Sants: ocupaven els números 17 al 23. Hi moren 14 persones i 19 més queden ferides. En total, seran 65 les que han quedat sense habitatge.

Era la segona vegada aquell any que es produïa un sinistre semblant. El 6 de març, al carrer Capità Arenas, a la zona de Pedralbes, havien mort 18 persones en una altra explosió. Igual que havia fet aleshores, Catalana de Gas va negar que tingués res a veure el nou sinistre amb la instal·lació del gas natural com a nou combustible. Un publicista de la patronal tan llest com Joaquim Maluquer va dir que la por de la gent al gas natural era com la por dels papues davant del tro. El que passava aquí és que el tro matava. Fins i tot, ironitzant, el setmanari *Cambio 16* parlava de "la bruja del gas natural" per criticar l'actitud de la companyia davant els tràgics accidents. El temps establiria que el sinistre del carrer Rajolers havia estat causat pel gas natural.

El Centre Social de Sants, a més d'aconseguir aixopluc pels afectats, va voler organitzar una assemblea d'afectats al cinema Gayarre el diumenge 3 de desembre, però el governador va denegar el permís i un miler de persones, empipades, van manifestar-se davant les oficines de Catalana a Sants. El 31 de març de 1973 el Govern establia normes molt més segures per la instal·lació del nou combustible. Aquell mateix mes,

Catalana, que ja no negava la causa de l'explosió, oferia 11 milions per compensar els damnificats, que en demanaven 19 mitjançant l'advocat i el Centre Social de Sants. Finalment, se'n van pactar 14.

18 - NO PAGAR EL LLOGUER

El 1972 l'Obra Sindical del Hogar va escriure als seus llogaters de la Trinitat Nova per demanar-los un augment de 152 pessetes en la quota de conservació. Fins aquell moment, 17 anys d'existència, els havia cobrat 50 pessetes per veí al mes, que suposava més de 10 milions que no s'havien vist plasmats en unes cases prematurament envellides, unes zones verdes que eren més aviat marrons, molts carrers sense asfaltar i unes voreres abandonades.

En una assemblea celebrada al cinema Trinitat els veïns van decidir majoritàriament no pagar l'augment demanat, rebutjar una opció de compra del seu pis que també se'ls havia fet i reclamar, en canvi, la reparació del que mai no s'havia reparat malgrat existir ja la quota de conservació. A més, l'Obra fou demandada per possible malversació de fons i incompliment de contracte. El judici no va poder celebrar-se perquè ningú de l'Obra es va presentar la data assenyalada, un fred matí del febrer de 1973.

Els veïns, veient el silenci de l'Obra, van decidir dipositar les seves quotes en un compte especial, davant notari. L'oficina on l'Obra cobrava els lloguers va tancar portes com dient: "Ja us espavilareu". La resposta dels veïns va ser la de no pagar, consigna que es va estendre a d'altres barris construïts per l'Obra Sindical del Hogar. El 1975 eren 14 els barris, cinc de Barcelona (La Pau, Trinitat Nova, Roquetes, Juan Antonio Parera i Guineueta) i nou d'altres municipis, els que s'havien coordinat per exigir les reparacions. Van publicar un tebeo elaborat pels dibuixants de la revista *Butifarra* i van intentar celebrar una exposició a la parròquia de Sant Sebastià, al Verdum, que no va ser autoritzada.

El 1977 van aconseguir els fruits de la seva unió. Van començar a ser reparats alguns blocs. Cinc anys més tard, un nou projecte promogut per l'Institut de Promoció Pública de l'Habitatge (l'Obra Sindical havia passat a millor vida) va enfrontar la realitat de la deficient construcció i no menys deficient urbanització del barri, missió que després heredaria la Generalitat. Trinitat Nova i els seus germans de lluita van anar canviant d'aspecte.

19 - EL BUNYOL DE LA PLAÇA LESSEPS

En un llistat de pffies urbanístiques segur que ocuparia un lloc destacat la *solució* de la plaça Lesseps: ni pas elevat ni pas subterrani. Una mena d'escalèxtric, que aïlla una desconeguda i poc accessible zona verda, ha desdibuixat totalment la que va ser una de les places més maques de Gràcia, presidida per l'església dels Josepets.

La plaça Lesseps era afectada de ple pel traçat del Primer Cinturó de Ronda. La idea municipal era un pas elevat, com en la plaça Alfons Xè el Savi, al Guinardó. La dels veïns, un pas subterrani que respectés la zona verda existent a l'indret. Era defensada per Amics de la Ciutat i la naixent Associació de Veïns Plaça Lesseps, en el futur Vila de Gràcia. Una exposició de projectes diversos no fa canviar d'opinió l'Ajuntament.

L'eslògan "Salvem la plaça Lesseps. Pas elevat no" comença a ser pintat a les parets i explicat pels diaris. Una altra exposició al Col·legi d'Aparelladors defensa les tesis veïnals, recolzades per 14.000 signatures. Porcioles no cedeix.

Amb un nou alcalde, Enric Masó, s'arriba el juny de 1975 a una solució que no és carn ni peix: un pas subterrani a mitges però aixecant el nivell de la plaça. L'acord entre veïns i ajuntament, que té lloc a la depuradora del Bogatell, fa pudor, segons la naixent associació de veïns, que no el veu clar. Tanmateix, els fets s'imposen i el resultat mai acabarà de satisfer ningú. I de tant en tant es parla de redissenyar la plaça destrossada..

20 - EL PREU SOCIAL DEL TÚNEL DE LA ROVIRA

"Déle vacaciones a sus nervios. ¡Al primer barro Tranquileo!", deia la recepta del *xarop*. "No más grietas en su casa. ¡Use tapagrietas Tapasa!", racomanava la *pomada*. Eren dues enginyoses idees que formaven part de l'exposició *El Carmelo ignorado*, muntada per l'Associació de Veïns del Carmel en una *jaima*, una immensa tenda de campanya portada des del Marroc, en aquell abril de 1974.

Els veïns portaven tres anys lluitant contra Tabasa --d'ací sortia el nom del fals medicament Tapasa--, constructora del túnel de la Rovira, que havia de millorar la comunicació urbana. El gener de 1971 s'havia sabut que 434 habitatges anirien a l'aire quan es fessin les obres. Dos anys més tard van començar les expropiacions sense que es garantís, per part de l'Ajuntament, pis al barri per als afectats. A començaments de

1974 només en quedaven 80 resistint, però les obres havien començat i als més directament afectats s'hi van sumar d'altres que no havien de marxar, amb cases plenes d'esquerdes a causa de les tribes que es feien esclatar per anar obrint el túnel.

Els veïns no es van limitar a l'exposició. L'11 de maig de 1973 van acompanyar els de Nou Barris en l'ocupació de l'ajuntament. Uns protestaven per un pla parcial que no volien, els altres perquè les cases corrien perill per un túnel. Després de molt estira i arronsa, el setembre de 1974 s'arribava a un acord: Tabasa repararia les cases amb esquerdes i cercaria pis per als afectats al mateix barri. A més, l'Associació de Veïns del Carmel tindria tècnics de la seva confiança a la comissió de seguiment de les obres.

L'empresa Tabasa, però, va fer figa i el 1982 va ser comprada per la Generalitat i l'Ajuntament, que volien acabar els túnels de la Rovira i Vallvidrera. L'eslògan de Tabasa, *La fe mueve montañas*, no s'havia complert. Encara passarien cinc anys abans que el 20 de maig de 1987 pogués inaugurar-se el túnel de la Rovira.

21 - EL PENÚLTIM BARRI

La Guineueta Vella era un petit nucli al nord de la Guineueta que coneixem, format per unes 250 casetes de planta baixa sense serveis tan bàsics com el clavegueram, per exemple. El febrer de 1972 havia saltat a la popularitat perquè 32 famílies s'havien enfrontat a l'expropiació per les obres del Segon Cinturó de Ronda.

L'octubre d'aquell mateix any es va saber que els seus terrenys serien el solar d'un nou barri on es pensava resoldre d'una vegada el problema del barraquisme a Barcelona. El nou barri es batejaria com Canyelles, un topònim de la zona provinent d'una coneguda font. En principi, no es parlava gens d'on anirien els veïns de la Guineueta Vella, que havien de ser expropiats.

Avesats ja a la lluita, els afectats no sols aconseguiren la promesa d'anar a viure als nous pisos, sinó que van reivindicar i obtenir un cert control de la construcció. Així, per exemple, van demanar que els safareigs, previstos dins les cuines, es possessin a l'exterior, en una galeria, tot i que als plans del Patronat Municipal de l'Habitatge figuraven de l'altra manera. Assessorats pels col·legis professionals d'arquitectes i aparelladors, amb el concurs de futurs veïns que havien estat paletes, les obres van ser fiscalitzades des d'un primer moment en un cas sense precedents. El Patronat es feia el repatani en ocasions, però els veïns no dubtaven en ocupar la seva seu, si calia, per

aconseguir les seves pretensions, com va passar el gener de 1976.

La intervenció de l'Associació de Veïns de Canyelles va generar alguna tensió, com la dimissió de la seva carismàtica presidenta, María Ángeles Rivas, acusada d'aprofitar-se del càrrec en benefici propi. Els resultats, però, van ser reconeguts com a positius amb el pas del temps. Els 2.937 pisos del penúltim barri de Barcelona --l'últim seria la Vila Olímpica o Nova Icària-- donen fe d'una certa qualitat urbanística.

22 - ELS FUMS D'HOSTAFRANC S

“Situat entre dos municipis de tanta vitalitat com Sants i Barcelona, no ha estat mai absorbit per ells en llur personalitat.” Així definia el geògraf Carles Carreras el barri d'Hostafrancs, que el 1974 va reviscolar-se contra els fums i les molèsties que causava l'empresa Manufactures Ceràmiques, situada en un quadrilàter que formaven la Gran Via i els carrers Farell, Bordeta i Sant Roc.

El Centre Social de Sants i la naixent Associació de Veïns d'Hostafrancs --aleshores encara una gestora-- van impulsar concentracions a les portes de la fàbrica per protestar pels fums que marejaven els veïns i recollir signatures per demanar a l'Ajuntament que la fes traslladar, ja que era massa aprop dels nuclis habitats. L'empresa va prometre marxar en acabar l'any, però no va complir i els veïns van tornar a la càrrega. Pressionada també per l'Ajuntament, va acordar tancar el 31 de març de 1975.

Aleshores van començar les negociacions per transformar el seu solar en equipaments. Una part va servir per fer l'institut Joan Coromines i una altra per urbanitzar una placeta dedicada al fundador del barri, Joan Corrades, i conservar-hi la xemeneia de Manufactures Ceràmiques, aquella que havia produït els fums molestos durant anys. De pas recordava el passat industrial d'un barri humil, amb les rajoleries que li havien donat fama.

23 - LA LLARGA LLUITA DE WAD RAS

Sovint el neixement d'una associació de veïns va lligat a un fet concret. La de Poble Sec va sortir de la necessitat d'oposar-se al pla parcial que volia enderrocar part del barri, la d'Hostafrancs del cas dels fums de Manufactures Ceràmiques, i la del Poblenou va

trobar la prova de foc en l'antiga Protecció de Menors, el solar de la qual es reivindicava com a primer institut d'un barri extens que no en tenia cap.

El setembre de 1972, per festa major, l'associació de veïns va exposar a la Rambla del Poblenou una maqueta de com volien l'institut per recollir signatures. Algunes entitats del barri van rebutjar adherir-se perquè creien que era una campanya polititzada; encara érem al franquisme. Amb 8.000 signatures l'Ajuntament va començar a mirar-se el tema, excusant-se que el solar era del Ministeri de Justícia. El 1977 va descobrir finalment que era seu i l'associació de veïns va començar a escalfar l'ambient demanant preinscripcions per un institut inexistent.

El juny de 1978 van pintar un mural davant el solar, amb una gran gernació de veïns que havien acompanyat un cercavila musical pels carrers. Dos anys més tard, el 30 de novembre, posaven els veïns la primera pedra, ara sí, amb la participació de totes les entitats i el suport de La Caixa. Ja no temien la politització...

Passarien, però tres anys més. L'11 de setembre de 1983 els veïns reivindicatius, una mica més vells, participarien en la inauguració simbòlica de l'institut Icària, nom triat per un institut que durant la lluita havia estat conegut amb el nom de Wad Ras pel carrer on es trobava el solar. Per arrodonir la història, el primer director seria un membre de la comissió de barri, que el 1972 havia donat suport a la naixent associació de veïns.

I així es va complir el rodolí d'un auca sobre el futur institut: "Wad Ras, un dia serà nostre / des del terra fins el sostre."

24 - CONTRA NÚÑEZ-GOLFERICS

El juny de 1973 l'Ajuntament de Barcelona va autoritzar l'enderrocament de la Casa Golferics, considerada pel crític Alexandre Cirici Pellicer com una de les 12 millors obres del modernisme barceloní. Les monges Dominiques de la Presentació havien decidit deixar-hi de donar classes i havien venut el xalet --així se'l coneixia popularment-- a Josep Lluís Núñez, de Núñez i Navarro, expert en aixecar edificis nous a cantonades, i no cantonades sense filar prim. Així havia caigut un altre edifici modernista, la Casa Trinxet del carrer Còrsega, obra excel·lent de Puig i Cadafalch, poc temps abans. El xalet, o la casa Golferics, ara en perill, havia estat construït el 1901 per Joan Rubió i Bellver.

L'Associació de Veïns de Sant Antoni no estava d'acord amb la desaparició del xalet i va emprendre una campanya que van recolzar el Col·legi d'Arquitectes i la premsa. Tanmateix, Núñez tenia presa i va optar per la política de fets consumats, destruint l'interior del xalet pel juliol de 1973. Manuel J. Campo va escriure aleshores a *Tele/Xpres*: “Los ojos de la especulación imaginan felizmente limpios y listos para edificar los ya reducidos espacios en los que se hallan obras de arte como la Casa Golferics.”

Les protestes van aturar l'enderroc, però les negociacions per comprar el xalet per part de l'Ajuntament van ser difícils. Núñez hi volia pisos. El 1978 el constructor de les cantonades es va presentar a president del Barça amb l'eslogan “Soci, la clau la tens tu. Obre el club.” Les associacions de veïns --la de l'Esquerra de l'Eixample s'havia afegit a la de Sant Antoni-- en van fer un altre: “Núñez: la clau la tens tu. Obre el xalet!” Cinc anys més tard Núñez cedia i venia la Casa Golferics a l'Ajuntament per 84 milions. El 21 de gener de 1989 s'inaugurava com un equipament de l'Eixample. La lluita havia durat 16 anys i havia demostrat el coratge de l'obstinació.

25 - PISOS, ESCOLA I PARC A LA PEGASO

En el mur d'entrada al parc de la Pegaso, al límit entre els barris de Sagrera i Sant Andreu, es llegeix: “1951-1975. A la memòria d'aquells treballadors de la Pegaso que van ser capdavanters en la lluita per les llibertats i benestar dels obrers. 8 novembre 1986.” Del 1951 al 1975 la factoria va acollir els tallers de Pegaso, i el 1986 al seu solar es va inaugurar un parc amb aquest nom.

La meitat dels terrenys va ser venuda per Pegaso a una immobiliària i els pisos es van fer en un temps relativament ràpid. L'altra meitat els va comprar l'Ajuntament per fer-hi un parc i una escola, que van ser una realitat en un temps llarg, sense relativismes.

El dia de Sant Josep de 1975 les associacions de veïns de La Sagrera i Sant Andreu organitzaven sengles cercaviles que confluïren als terrenys on havia d'anar l'escola i *plantaven* una maqueta de com la volien. Finalment, i després de més protestes, pel novembre de 1976 l'escola es va començar a construir, i els veïns van nomenar els mestres que volien, demanant al Ministeri d'Educació que els ratifiqués. (Va ser una reivindicació semblant a la de les escoles Sòller, al barri de Porta-Vilapicina, i Ferrer i Guàrdia, a Ciutat Meridiana.) El Ministeri es va negar i va enviar-ne uns altres, que

finalment acabarien deixant l'escola davant l'hostilitat veïnal.

Si el curs 1977-78 va ser de lluita i enfrontament, el següent va arribar-se a un pacte a la catalana: part de l'equip de mestres seria el que volien els veïns; part, el que volia el Ministeri. L'acord va ser més positiu sobre els continguts educatius, propis d'una escola activa. El butlletí *Sagrera* publicava, el desembre de 1978, un escrit on deien: "Aceptamos esto, ya que no vemos fuerza para imponer más, estando la situación como estaba y siendo verano." Això era sinceritat i no fer volar coloms.

La gran participació veïnal va ser una característica d'aquesta llarga lluita.

26 - "ENANITOS" I "CASCABELES" EN PERILL

Si als anys 70 la manca d'escoles públiques era espectacular a Barcelona, la d'escoles bressol ni es contemplava. Llevat d'unes poques municipals, les que existien havien nascut d'iniciatives particulars, en alguns casos amb una clara vocació de servei públic. Sovint, però, la insensibilitat de l'Administració agreujava els ja nombrosos problemes de supervivència d'aquests equipaments.

El 30 d'abril de 1973 calia tancar l'escola bressol "Los Enanitos" al barri del Verdum perquè el Ministeri d'Obres Públiques feia passar pel seu solar el Segon Cinturó de Ronda. Pares, mestres i veïns van reaccionar manifestant-se al crit de "Guarderías sí, excavadoras no", no massa diferent en el fons de la protesta del veí barri de la Guineueta Vella, afectat d'un problema semblant, en aquest cas pel risc d'enderroc de les seves cases. El 25 de juliol, malgrat les queixes i les manifestacions, el modest edifici de Verdum va ser enderrocat, però la insistència dels mestres i pares va aconseguir la construcció d'un de nou per a que "Els Enanitos" seguís complint la seva tasca.

Al barri del Besòs, "Cascabel", que era al mateix temps escola bressol i parvulari, es va trobar l'abril de 1973 que econòmicament no podia continuar després de vuit anys d'existència. Els 400 nens i nenes que hi anaven cada dia podien trobar-se qualsevol dia al carrer. Pares i educadors van manifestar-se davant l'Ajuntament fins aconseguir que se'n fes càrrec la Creu Roja, no sense que hi hagués abans una espectacular tancada de nens, pares i mestres dins el parvulari, que va durar del 28 de juny al 2 de juliol de 1974. "Cascabel", al límit entre Barcelona i Sant Adrià, va posar de manifest, un cop més, la urgència de crear escoles bressol.

27 - UNA OLIMPIADA POPULAR A NOU BARRIS

Durant uns quants diumenges de tardor, veïns de Trinitat Nova, Roquetes i Verdum van reivindicar l'any 1973 terrenys per practicar esport en una nova mostra d'imaginació. Els joves participants delien tant per demostrar les seves capacitats que van pagar per poder reunir les 25.000 pessetes que va costar organitzar el que es va qualificar d'olimpiada popular dels Nou Barris.

Cada diumenge al matí grups de joves corrien i saltaven en una sèrie de proves atlètiques a la Via Favència, procurant deixar ben clara la reivindicació de camps esportius. Es donava, a més, la ironia que un dels equipaments privats millors de la ciutat es trobava a Roquetes --el Brafa, propietat de l'Opus Dei--, i totalment tancat al barri. En la informació que la revista *9 Barrios* feia sobre el tema el missatge final era clar: "De nosotros depende que esto no suceda."

L'acte de cloenda de l'olimpiada va tenir lloc al Centre Social Roquetes, i es van llegir les reivindicacions que l'havien motivat. L'èxit d'assistència de públic, diumenge darrera diumenge, a les proves atlètiques havia animat molt els organitzadors. Els terrenys esportius --piscines, camps de futbol, poliesportius-- trigarien encara uns anys.

L'anunci olímpic de 1986 desfermaria la necessitat de donar resposta a la crida del barri més mancats d'equipaments. Els primers dies de juny de 1984 es va muntar a Nou Barris una setmana d'actes en demanda dels equipaments esportius inexistents, i el 13 d'aquell mes un jove emmascarat recorria l'estació de metro de Roquetes amb una torxa olímpica especial, que no era res més que una llàntia antiga, això sí, amb la característica flama. Les coses canviarien amb el pla d'equipaments que acompanyaria la preparació dels Jocs Olímpics: Can Dragó, per exemple, seria l'exemple d'un altre panorama ben diferent al de 1973.

28 -- EL FANGAR DE LA MARESMA

En uns baixos modestos del carrer Prim, el març de 1974, tres cartells imitaven aquells "wanted" (es busca) que havíem vist a les pel·lícules de l'Oest, aplicats als responsables de la manca d'urbanització del barri de Maresma: Jaume Castell, el banquer que va promoure el nou polígon; Josep Maria Figueras, que el va construir mitjançant

l'empresa Construcciones Horizontales; i Josep Maria Porcioles, l'alcalde que va donar el vist i plau i a la notaria del qual es van escripturar els pisos, que el negoci és el negoci.

Formaven part d'una exposició organitzada per l'Associació de Veïns de la Maresma, creada el 1964, que denunciava els carrers sense asfaltar, la manca quasi absoluta de col·legis, de zones verdes i de qualsevolga altre equipament. Portaven anys queixant-se. L'11 de febrer de 1962 havien mostrat al bisbe "com estava el barri: sense llum, sense pavimentar, sense voreres, sense escoles, sense desguassos, sense capella..." Gràcies al local que els deixava la propera parròquia del Sagrat Cor, van poder reunir-se i crear l'associació de veïns. Molts anaven a les assemblees "amb el temor que se'ls detingués, perquè dubtaven o desconfiaven, en part, dels que promovien els moviments socials", explica un quadern commemoratiu del 30è aniversari de l'associació.

L'octubre de 1973 van aconseguir que Construcciones Horizontales, responsable d'aquell barri on mancava de tot, els deixés un local. Seria on l'associació de veïns denunciaria les malifetes de la constructora mig any més tard, cridant l'atenció sobre tot el que els feia falta. A finals de la dècada dels 70, el 60 per cent dels carrers havia estat pavimentat, i el 1987 van aconseguir disposar d'un complex esportiu després d'anys de reivindicar-lo.

A poc a poc, el barri va anar sortint de la seva marginalitat. La inauguració de la Rambla Prim, abans un fangar ornat amb torres elèctriques d'alta tensió, el març de 1990, va significar per Maresma el pas de suburbi a barri.

29 - CONTRA EL GAS I LES PILOTES DE PORCIOLES

A finals de 1972 una explosió de gas al carrer Consorts Sans Bernet d'Horta va provocar la destrucció d'una casa, un mort i vuit ferits. Aquest fet, precedit de l'explosió del carrer Ladrilleros, a Sants, i de la de Capitán Arenas, a Pedralbes, va mobilitzar associacions de veïns i altres entitats ciutadanes per demanar l'esclariment dels fets i major seguretat en l'ús del gas a la ciutat. Fruit d'aquesta moguda, afegida a d'altres factors, a principis de 1973 neixia l'Associació de Veïns d'Horta.

El gas, personificat en els dos grans dipòsits esfèrics coneguts popularment com a *pilotes de Porcioles*, era precisament des de 1966 un dels elements que presidien el paisatge d'Horta. Des de 1968, quan es van acabar de construir, i fins el 1986, els dos

dipòsits de 27,5 metres de diàmetre cadascun van pertànyer a Catalana de Gas. Ja fora d'ús, als veïns d'Horta i a diversos col·lectius ecologistes els va faltar temps per demanar-ne el desmantellament.

L'Ajuntament, però, no ho tenia tan clar, i va fer que el 1988 alguns artistes de la postmodernitat maquillessin amb pintura les dues grans esferes en homenatge al poeta Joan Brossa. Convertits en uns ulls que miraven la ciutat, pels veïns no deixaven de ser els genitals de l'ex-alcalde franquista. Per això quan el 1989 el Districte va intentar convocar un concurs públic per convertir els dipòsits de gas en un gran complexe lúdic, macrodiscoteca inclosa, veïns i ecologistes s'hi van oposar rotundament.

La vocalia d'urbanisme de l'Associació de Veïns d'Horta va arribar a plantejar com a alternativa la conversió dels dipòsits en dos grans testos, però no va fer falta: el 14 de març de l'any olímpic les *pilotes de Porcioles* van començar a ser desmantellades. L'operació de castració va costar 8,4 milions de pessetes, però Horta, Collserola i la ciutat hi van sortir guanyant.

30 - EL PARC DE L'ESPANYA INDUSTRIAL

El 11 d'abril de 1975 *Diario de Barcelona* obria la portada amb un interrogant a tota plana: “¿Salvarán a (sic) Sants los terrenos de la vieja España Industrial?” El paper de la premsa en donar suport a les reivindicacions dels veïns ja no era cosa de quatre periodistes conscienciats, amarava tot l'ambient. El Centre Social de Sants celebrava una exposició aquells dies on es reivindicava una sèrie de terrenys cara a aconseguir els equipaments que mancaven a uns barris tan atapeïts com Sants, la Bordeta i Hostafrancs.

José Matfás de España Muntadas, ex alcalde de L'Hospitalet, i un dels accionistes de la històrica empresa La España Industrial, declarava aquells dies que els terrenys no eren de la família des de feia sis anys, sense escatir perquè eren d'una empresa on ells eren amagats darrera de persones interposades.

Mesos després, España retocaria el Pla Comarcal una de les darreres nits abans que sortís a informació pública, aprofitant que era diputat provincial. El retoc consistiria en senyalar com a edificables els terrenys de l'empresa que “ja no són nostres.”

Mentrestant, els veïns reivindicaven de tot als 50.000 metres quadrats que havia ocupat l'empresa: escola, piscina, poliesportiu, centre cívic, residència de jubilats...

En adonar-se l'abril de 1976 que al nou pla figurava el terreny com a edificable, els

veïns van pressionar l'Ajuntament fins que aconseguiren que reclamés al Consell d'Estat la qualificació de zona verda. Mentrestant, els Espanya havien aixecat dos blocs de pisos en un racó conegut com la placeta dels Teixidors. Manifestacions, assemblees, exposicions, protestes de tot tipus van donar fruit: L'Espanya Industrial, ara ja en català, seria pública. Es va decidir finalment fer-hi un parc, un poliesportiu i un centre cívic. El parc, un dels més macos de la ciutat, es va inaugurar el 26 d'octubre de 1985. Va ser una de les més boniques victòries del moviment popular.

31 - SALVEM SANTS DIA A DIA

Tot va començar amb una d'aquestes exposicions que, més enllà de si estan ben muntades o no, sensibilitzen la ciutadania. El *Cop d'ull a Sants* de juny de 1973 va fer adonar els santsencs dels mals que els amenaçaven. La plaça de Sants --aleshores dedicada al primorriverista Salvador Anglada-- corria el perill de repetir l'experiència Lesseps, que no era precisament admirable, i les velles cotxeres dels tramvies podien esdevenir un museu del tramvia quan mancaven tantes coses al barri.

El Centre Social de Sants va impulsar una campanya de recollida de signatures, al mateix temps que es trametien a l'alcalde Enric Masó milers de postals amb un dibuix de Cesc acompanyat d'una llegenda ben explícita: "Salvem Sants dia a dia... ni pas elevat ni museu del tramvia." El 22 de desembre de 1973, juntament amb la llista de la loteria de Nadal, va arribar a l'Ajuntament la petició de 22 entitats de Sants per a que el pas del carrer Sant Antoni sobre la plaça de Sants, aleshores pensat com una prolongació de l'avinguda de Roma, fos subterrani. Masó va donar la raó als veïns el 12 de juny de 1974: la plaça se salvaria i s'enjardinaria. Després, el pas subterrani no es va fer, però la plaça es va poder inaugurar l'1 de febrer de 1975.

El centre cívic a les Cotxeres de Sants va trigar més. L'Ajuntament no sabia ben bé què fer-ne i va passar el temps fins que va optar per un centre cívic, criticat durament per les entitats que veien en el nou equipament un competidor innecessari. Va obrir portes el setembre de 1984, mentre es salvava també la darrera masia del vell barri, la Casa del Rellotge, a poques passes del centre cívic, com a Arxiu Històric de Sants.

Tot havia nascut en una exposició reivindicativa, onze anys enrera.

El centre cívic, després d'anys de funcionar irregularment, ha acabat per esdevenir una experiència pilot d'explotació conjunta entre l'Ajuntament i el poderós secretariat d'entitats de Sants, Hostafrancs i La Bordeta. Les malfiances han deixat pas a la

col.laboració conjunta dels poders públics i de l'autèntica societat civil.

32 - CONCURS EN UNA PLATJA DEGRADADA

El gener de 1974 la revista *Quatre Cantons* donava la veu d'alarma: un cartell situat a la històrica platja de la Mar Bella anunciava que s'hi havia instal·lat el "vertedero de la costa", on els camions que portessin runa procedent d'enderrocs podien dipositar la seva càrrega. Si la platja ja era un lloc deixat, insalubre i poc apte per banyar-se, l'autorització per fer-ne un abocador de deixalles era signe inequívoc d'agreujament de la situació.

El novembre d'aquell any, tot veient que les queixes escrites deixaven fred un ajuntament tan poc preocupat per l'opinió ciutadana, l'Associació de Veïns del Poblenou va convocar un curiós concurs: el de trobar l'objecte més insòlit a la Mar Bella. Una caravana de 150 persones van baixar Rambla de Poblenou avall, precedits per un acordionista, fins arribar a la platja. El jurat es va instal·lar a una de les barques que encara resistia enmig del merderar creat pels abocaments.

Preservatius, restes de capitells, ossos d'animals, mosaics trencats, van ser aportats pels participants en el concurs, però el jurat va donar el premi a qui va trobar-hi uns budells de gallina. L'arquitecte Lluís Cantallops, expert en litorals, va explicar com podria transformar-se la pobre Mar Bella de nou en lloc apte per banyar-se davant un cert escepticisme dels assistents.

La periodista Angela Vinent escrivia que "aquest concurs no ha estat només concurs, ha estat una denúncia oberta." El temps va passar, l'abocador va persistir-hi i amb el temps va ajudar a guanyar més terrenys a la mar. I amb l'ajuntament ja democràtic, el 28 de juny de 1981 una gran festa va mostrar a aquells escèptics veïns la recuperació de la Mar Bella com a platja. El tinent d'alcalde Josep Miquel Abad, no massa donat a expansions, va gairebé emocionar-se: "Coses així compensen de la dedicació a la política." Unes gitanes del barri ballaven mentre tocava Santi Arisa i es preparava una gran paella comunitària.

33 - LA VIA DEL TREN ENS FA LA PUNYETA

La Barceloneta va fer de la lluita contra el pas del tren pel barri una reivindicació preferent. El pas a nivell era un enrenou constant i un perill més que notable. Renfe es va comprometre verbalment el 1973 a treure'l dos anys després, i va donar data concreta: el 28 de desembre de 1975. Els veïns van considerar la promesa un tant vaga i el dia triat com premonitoriament sospitós: era el dels Sants Inocents.

L'11 de març de 1975, després de molt pressionar, van aconseguir que tots els trens passessin de nit i que s'hi instal·lés un senyal d'alarma per casos d'emergència. Van arrencar aquestes millores després de recollir 3.400 signatures de veïns no sense dificultats, ja que el governador civil els va prohibir posar cinc taules a diferents carrers del barri per aconseguir-les. Enganxines amb l'eslogan "A la Barceloneta la via ens fa la punyeta" van contribuir també a crear un clima de participació. Finalment, Renfe va complir la promesa i el tren va deixar de formar part del paisatge del barri.

El 21 de març de 1977, els veïns del barri de Port van aturar el pas del tren de la potassa, que travessava el seu barri camí del moll i que havia provocat més d'un accident mortal. Estaven indignats per les declaracions d'un portaveu de Ferrocarriles Españoles de Via Estrecha, responsables del carrilet, que havia afirmat per la ràdio que "si es té cura en el moment de travessar la via, no hi ha cap perill." Creien que era una presa de pèl contra els qui portaven anys demanant la supressió del perillós transport.

Pressionada per l'Ajuntament, la companyia ferroviària va prometre passos a nivell i la supressió del carrilet en uns tres anys. En van passar vuit. Fins el 10 de juliol de 1985 el tren de la potassa va seguir creuant el barri de Port, tot i que amb algunes proteccions inexistents fins el 1977.

34 - UN PONT ESPECULATIU A LA CIUTAT VELLA

La dissortada avinguda Cambó confirma la teoria que l'obertura de noves vies a la ciutat vella sol traduir-se en edificis pantalla sense cap relació amb l'entorn, afavorint tan sols l'especulació. El 1965 els dos amos de sengles finques situades a banda i banda del carrer Freixures van tenir la *genial* idea d'enderrocar les seves velles cases i fer-hi un sol edifici transformant l'entrada al carrer en un túnel, sense pensar en com quedarien els veïns de Freixures: sense cap mena de llum del dia. Van fer un projecte, el van presentar i els van donar el permís. L'ajuntament porciolista el va trobar la mar de bé. El novembre de 1974 es va començar finalment a construir amb aquesta aberrant idea.

Les associacions de veïns van protestar enèrgicament de l'atzagaiada, que reproduïa comportaments criticats propis de segles anteriors, quan Ciutat Vella va ser objecte d'una brutal densificació. Cent veïns i comerciants van presentar oficialment una protesta, el Consejo del Movimiento del Distrito IV (una andròmina falangista residual), Amics de la Ciutat i la Federació d'Associacions de Veïns.

L'Ajuntament va aconseguir que els propietaris renunciessin al pont polèmic, però concedint-los més edificabilitat a la resta del bloc, com a compensació. El resultat va ser, un cop més, com a Lesseps i Pegaso, salomònic. Segurament, la capacitat de pressió veïnal no era encara suficientment forta per evitar el monstre, que va acabar aixecant-se i que fa de l'avinguda Cambó un dels llocs més inhòspits de Ciutat Vella.

Aquest costum, clarament especulatiu, ja s'havia practicat precisament a Ciutat Vella en segles passats --no hi ha més que fixar-se en carrers com l'Arc dels Jueus o de Tamborets--, però l'exemple frustrat del carrer Freixures va guanyar adeptes. Al barri de la Sagrada Família, per exemple, el passatge de Conradí ha quedat com taponat per dos edificis aixecats a banda i banda del carrer Sardunya.

35 - LA TRAGÈDIA DEL CARRER DE LES TÀPIES

Un incendi en una fusteria als baixos d'una casa del carrer de les Tàpies, el cor del Barri Xinès de Barcelona, va causar 17 morts el 4 de setembre de 1974. El vell tema de les indústries perilloses al costat dels habitatges va ressuscitar amb virulència. Tots es van llençar els plats al cap. Els veïns van denunciar que la fusteria no disposava de permís des de feia set anys, els bombers que si s'hi haguessin complert en aquella indústria les ordenances contra incendis, la desgràcia no hauria passat; l'Ajuntament que investigaria i que sortiria a la llum qui era el responsable, si n'hi havia...

L'Associació de Veïns del Districte Cinquè --aleshores era aquest el districte del Raval i fins i tot el nom del barri-- va prendre la iniciativa de trobar solucions per als veïns que havien perdut l'habitatge i també de denunciar d'altres indústries que incomplien ordenances de seguretat al barri. El 13 de setembre es va celebrar una assemblea a l'església de Sant Agustí, on l'Associació de Veïns va haver de demanar el rebut als socis per demostrar que ho eren, ja que el Govern Civil la va autoritzar sempre que fos només per afiliats.

El gener de 1976 encara s'esperava solució pels afectats per l'incendi, que va trigar

algun temps. Dos mesos més tard les deu famílies damnificades van rebre pisos del Patronat Municipal de l'Habitatge, pels que calia pagar lloguer. No havien rebut cap altra indemnització que 10.000 pessetes per família per haver perdut gairebé tot el que posseïen.

Per una altra banda es van aprovar unes noves ordenances contra incendis, però no van ser erradicades les indústries perilloses del Raval, tot i que l'associació havia lliurat una llista detallada. Com sempre, es va córrer molt quan la desgràcia es va produir, però després el temps va arraconar promeses i queixes.

Els incendis a indústries situades enmig de zones habitades van persistir. A finals d'aquell mateix any va cremar la Panasonic al barri de la Sagrada Família, i tot i que no va haver-hi desgràcies personals, l'esglai va ser notori i va esperonar l'oposició a la persistència d'indústries perilloses enmig de barris atapeïts.

36 - EL REGIDOR QUE CONSTRUÏA A LES ESCALES

Durant el darrer període del seu govern, l'alcalde Porcioles es va envoltar d'uns regidors francament mediocres, molts dels quals havien entrat a l'Ajuntament per afavorir els seus negocis (Mariano Ganduxer Relats, Antonio Cañellas Sidós...) Un altre d'ells era el constructor José Maria Espona Remús.

El carrer Mercedes era un racó tranquil del barri de la Salut, que salvava els desnivells mitjançant escales. La constructora PIRSA, propietat d'Espona, havia de fer un edifici a un dels costats de l'escala i va creure que disposaria de més espai si suprimia un tros de graons. De pas, i com que no venia d'un pam, va decidir aixecar-hi tres pisos de més. Gent del barri, a qui va donar de seguida suport l'Associació de Veïns de Gràcia, va presentar denúncia per aquella atzagaiada l'abril de 1974. L'1 de maig, l'Ajuntament reconeixia que l'edifici no s'ajustava al permís, però Espona va contraatacar dient que els tenia tots, els permisos. Dotze dies més tard el regidor era suspès del seu càrrec mentre els diaris sucaven pa a l'assumpte dia sí dia no, davant un cas tan escandalós de prepotència.

L'11 de setembre, José Maria Espona va ser destituït del seu càrrec de regidor. L'afectat va recórrer al Consell de Ministres i es va querèllar contra l'associació de veïns. A finals de setembre l'Audiència Territorial de Barcelona va declarar il·legal l'edifici i el 25 d'octubre es va reconstruir l'escala. L'atemptat especulatiu s'havia evitat.

El 1977, Espona, que no tornaria a la vida política, va publicar *Pretexto de una escalera o asesinato político*, editat per un fantasmagòric gabinet “especializado en libros internacionales.” Un pròleg, signat per José Castro Laredo, afirmava que “Barcelona te guardará con el concepto que mereces en la memoria de su historia.” Tenia raó. El record de José María Espona és el d'un especulador que va intentar aprofitar-se del seu càrrec públic. És clar que potser el prologuista hagués volgut un altre record...

37 - L'INSTITUT MÉS DESITJAT

Hi ha diversos casos d'instituts reivindicats al llarg d'anys en una ciutat on s'inverteix la normalitat. Mentre a la resta del país l'escola pública representa les dues terceres parts de les existents, a Barcelona és al revés i és la privada la que domina i té dos terços del total de col.legis. Res d'estrany tenen, doncs, les lluites per aconseguir escoles i també instituts.

Els Nou Barris no en disposaven de cap quan van començar a reclamar-ne un. Els el van començar a construir finalment, però un error de planificació va determinar que es fes allà on havia de passar el carrer Rfo de Janeiro quan ja s'havien invertit dos milions de pessetes. La indignació veïnal va determinar que amb presses s'aixequessin uns barracots prefabricats provisionals --divina paraula de totes les èpoques-- que finalment es van poder inaugurar l'octubre de 1976. Disposava de capacitat per 640 nois i noies, i els mestres havien estat triats pels pares. El Ministeri d'Educació va manifestar la seva contrarietat al procediment i va clausurar immediatament els barracots-institut. Els alumnes es van tancar a la propera parròquia de Santa Engràcia amb sacs de dormir per protestar per la decisió ministerial. Finalment, el ministeri va acceptar 13 dels 15 professors proposats. —

Fins el 1983 no es va aconseguir l'institut definitiu que deixaria enrera els barracots provisionals. Darrera quedava l'etapa romàntica de l'equipament desitjat, que fins i tot va disposar d'una publicació pròpia de títol ben expressiu: *Barracón Exprés*. L'institut, anomenat Sant Andreu-Valldaura, ha estat sempre ric en publicacions (*En Blanco, Kampana Kolectiva, Això és massa*) i la lluita ha unit tant pares, mestres, alumnes i veïns que el 1994 van decidir publicar un llibre que en recollís les principals fites com a mostra de participació col.lectiva en la realització d'un equipament tan bàsic com un

institut de batxillerat.

38 - SÒLLER, UN NOM AMB DOBLE REIVINDICACIÓ

Sòller era un nom de regust reivindicatiu a la Barcelona dels anys 70. A la desventurada zona de Vilapicina, en el barri de Porta, un altre barri amb construccions deficientes de Roman Sanahuja, s'havia anat formant un immens solar de 18.000 metres quadrats que els veïns desitjaven com a plaça que cohesionés un territori trencat urbanísticament. Els carrers que hi duien estaven sense asfaltar, i els veïns es van manifestar més d'un cop, desesperats de la deixadesa de l'Administració, bolcant fins i tot algun cotxe.

Volien també una escola pública, ja que en un barri de 35.000 habitants no n'hi havia cap. Van convèncer Sanahuja que els deixés cinc plantes baixes d'edificis seus, pendents de llogar des de feia quatre anys, amb aquesta finalitat. Fins i tot van cercar, com aleshores començava a ser habitual, set mestres en atur, alguns dels quals eren del mateix barri.

Com que l'Ajuntament es feia el ronso a l'hora d'acondicionar els locals, el 2 de novembre de 1976 els veïns van ocupar-los. Finalment, i davant la pressió popular, pel setembre de 1977 va obrir portes l'escola Sòller. Quedava encara urbanitzar la plaça.

Van passar sis anys més abans no es dugués a terme la conversió de l'immens descampat en una plaça amb pèrgola i una bella escultura de Xavier Corberó, *Mediterrània*. "Ja la tenim!", es va permetre exclamar l'alcalde Maragall en presència del seu homòleg de Sòller, convidat a la inauguració el diumenge 17 d'abril de 1983. Pocs mesos després, la plaça s'ensorrava parcialment perquè l'empresa constructora no havia fet prou bé l'estudi del terreny. Als 100 milions que havia costat urbanitzar-la van haver d'afegir-se'n 30 més, dels quals la constructora només en va pagar 10.

Peces de l'escultura de Corberó han estat trencades diverses vegades (1983, 1990...) L'escultor va comentar que "si les peces de la meua escultura corren perill, imagini's una velleta. Jo, per descomptat, no hi passaria." I és que no cal només embellir la ciutat. El manteniment és, des de sempre, una assignatura pendent a Barcelona.

39 - LES PLACES REIVINDICADES

Sense dir-s'ho, barris molt deixats de la mà de l'Administració van començar a reivindicar places com a llocs de trobada en substitució de solars abandonats.

Les obres de la nova estació del Clot havien deixat inutilitzada una plaça antiga, la del Canonge Rodó. El 28 de maig de 1975, veïns afectats --l'associació encara no existia-- van ocupar la plaça tot dient: "Volem el nostre jardí". Van plantar-hi flors i van recollir signatures per a que l'Ajuntament els arrangés l'espai malbaratat. L'acte, simbòlic i senzill, va tenir efectes immediats i la plaça va ser urbanitzada de nou.

El Turó de la Peira era, paradoxalment, un barri atapeït aixecat a la falda d'una muntanyeta, on no sovintejaven precisament els racons verds. Una zona de runa va ser netejada tot aprofitant el primer aniversari de l'associació de veïns, el 10 de novembre de 1974. S'hi van posar bancs i plantes, i es va decidir demanar al regidor jocs per a la canalla. Van ser els nens del barri els que li van adreçar una mena de carta als Reis abans d'hora, i el 13 de desembre van arribar un gronxador i un tobogan. La plaça, sense nom, arribaria a dir-se Olof Palme en record del primer ministre suec assassinat.

La Sagrera va protagonitzar des del 1975 la lluita més llarga per aconseguir que un descampat conegut com la plaça de les Rates --i no era un nom només allegòric-- esdevingués una plaça digna. Els veïns van aconseguir que l'Ajuntament la netegés. Després van plantar un primer arbre simbòlic i van recollir signatures tot demanant la plaça. El 25 d'abril de 1976 celebraven una gimcana i el 3 de juliol es va projectar una pel·lícula de títol ben expressiu, *La ciudad es nuestra*. El propietari del terreny, malalt, va decidir acceptar l'expropiació a finals d'agost. La plaça, que seria inaugurada el 1981, es dedicaria a l'Assemblea de Catalunya, tot recordant que va intentar reunir-se per primera vegada ben a prop del reivindicat solar, a la propera església de Crist Rei.

40 - L'ASSALT ALS LOCALS SOCIALS

El moviment veïnal va començar a ser contemplat amb mals ulls per les autoritats franquistes quan va obtenir algunes victòries i es va fer present sovint als mitjans de comunicació. La reacció no es va fer esperar. A més de les prohibicions d'actes, es van produir algunes accions violentes de procedència clarament feixista. Era la mateixa època que es cremaven llibreries.

El 18 de juliol de 1974 --un dia ben significatiu--, el modest barracó que acollia les activitats veïnals de Nou Barris, el Centre de Vida Comunitària, va ser assaltat per

elements d'extrema dreta. Feia un més que l'associació havia demanat 116.000 pessetes al regidor per poder-lo acondicionar millor, ja que era un antic barracot d'obres que havien volgut aprofitar com a local de reunions, en no disposar-ne de cap altre. Els fixers van ser fets malbé i pintades nazis decoraven les parets. El regidor va reaccionar elegantment, va condemnar l'atemptat i va prometre arreglar el local. Una revetlla per Sant Jaume va segellar l'acord al costat del vell centre.

El juliol següent, el de 1975, era el local de l'Associació de Veïns de Sant Andreu, al carrer Rubén Darío, el que va estar a punt de ser cremat, però per sort el foc no va estendre's més enllà de la porta. Un altre incendi havia tingut lloc en una llibreria del mateix barri, El Borinot Ros: ja hem dit que cultura i dret a associar-se eren contemplats sospitosament per les forces més reaccionàries. A l'entrada de l'associació algú havia escrit: "Rojos asesinos. Muera el comunismo". Signava GAS, un col·lectiu que va tenir el seu moment de *glòria* a les acaballes del franquisme. Naturalment, ningú no va ser detingut per aquests assalts.

41 - EL PARC DE LA TRANSICIÓN

"Estamos hasta los folios de soportar monopolios". El rodolí és francament dolent, i potser l'amo del cotxe que el duia en una pancarta l'ha oblidat, però va ser efectiu. La finca que posseïa la Societat General d'Aigües al Guinardó va esdevenir parc públic, enmig de la transició política, després de quatre anys de reivindicacions.

El Pla Comarcal de 1974, que finalment s'aprovaria el 1976, era una mica ambigu en relació amb aquella finca, que destinava a "equipaments i dotacions". Els veïns volien que fos un parc públic i s'obris immediatament.

El 28 de febrer de 1975, l'alcalde Masó es va comprometre davant els veïns a que no s'hi construïren pisos i que es procuraria obrir els jardins de la finca de les Aigües al públic el més aviat possible. El 6 d'abril es prohibia un concurs de dibuix infantil sobre el tema del parc que es volia fer al davant mateix de les portes; es va haver de fer en un local tancat. Els pisos del voltant es van omplir de llençols que protestaven pel parc tancat.

Mentrestant, es va aprovar el Pla Comarcal amb una sèrie de projectes que enderrocaven cases per proseguir el Primer Cinturó i va nèixer la campanya *Salvem el Guinardó*, que es va solapar amb la d'aconseguir el parc. Per la primavera de 1977 els

veïns van recollir unes 7.000 signatures per obrir d'una vegada el Parc de les Aigües, que nom i tot li havien posat. El 22 d'octubre una manifestació amb cotxes que feien sonar els seus clàxons es va produir davant la seu de la Societat General d'Aigües, que finalment acceptaria un solar en un altre lloc de la ciutat a canvi de la finca reivindicada.

El 7 de maig de 1978 una gran festa amb sardinada dins el mateix parc va celebrar el triomf veïnal. La revista *Guinardó*, de l'Associació de Veïns Joan Maragall, titulava en portada: "Hem obert el parc!" Amb els anys s'aconseguiria també l'edifici d'estil moro situat dins el parc, que esdevindria la seu del districte d'Horta Guinardó.

42 - L'ILLA INACCESSIBLE

L'Eixample no és precisament una part de la ciutat on el verd sigui esplendorós. A més, en determinats moments, el desinterès públic ha promogut espais públics inaccessibles, com ara la plaça de Tetuan, una illa enmig del trànsit.

El 1969, en un pas més de desídia, l'Ajuntament va tolerar que empreses constructores utilitzessin la plaça com a magatzem pels seus materials. Si ja eren poques les mares que s'arriscaven a dur els nens a la plaça, encara van ser-ne menys.

L'Associació de Veïns de la Sagrada Família va reivindicar la plaça com a lloc de lleure el juny de 1975, tot indicant la manca de passos per poder accedir-hi. "Torneu-nos la plaça Tetuan" va ser l'eslogan. A tota campanya li convenia una consigna mobilitzadora. La idea va partir d'un grup de veïns que ja veïen que els calia fer una associació pròpia, ja que Tetuan era i és un espai més propi de la Dreta de l'Eixample.

La recollida de signatures va ser el medi de pressió emprat, tot advertint també que si es feia la via O, una proposta del nou Pla Comarcal, part de la plaça es veuria afectada.

El novembre de 1975 l'Ajuntament accedia a fer uns passos que permetessin accedir a la plaça que, a més, va ser remodelada pensant en els infants i la gent gran. De pas va néixer la nova associació de veïns.

La plaça seria transformada novament amb la construcció de la línia II del Metro i la instal·lació, el 1985, del monument al doctor Robert, un dels monuments catalanistes eliminats pel franquisme que anteriorment havia estat a la plaça de la Universitat.

Una manca de sensibilitat ha portat a col·locar l'ascensor de la nova línia del metro en la perspectiva del monument.

43 - LA SEDETA, DE FÀBRICA A EQUIPAMENT

La Sedeta era el nom popular de la fàbrica Salvador Casacuberta, situada entre els carrers Pare Claret, Sicília, Indústria i el passatge Llavallol. Va ser un dels exemples clars de pressions de la patronal sobre el nou Pla Comarcal de 1974-76. Destinada per a equipaments, el propietari de la fàbrica va amenaçar amb mals laborals de tota mena si el solar no era declarat edificable. El 14 de maig de 1975 l'Entitat Municipal Metropolitana, on eren majoria els regidors barcelonins, va decidir escoltar les raons de Casacuberta i va transformar en potencials pisos els potencials equipaments pensats per la Sedeta.

A Casacuberta li va faltar temps per vendre els terrenys a la Caixa de Catalunya. La fàbrica seguia de moment funcionant i creant molèsties als veïns pels seus sorolls i fums. Com deia molt bé un titular del diari *Avui*, havien estat "80 anys de molèsties. I ara que se'n va, ven el solar per fer-hi habitatges." L'abril de 1977 la fàbrica va plegar i va començar el seu enderroc. L'Associació de Veïns de la Sagrada Família va decidir passar a l'acció i va anunciar que no deixaria fer els pisos, que volien equipaments. El 16 de maig van fer pintar a les parets de la fàbrica, que seguien dempeus, una visió de com desitjaven les zones verdes. Això i l'amenaça de manifestacions davant la seu central de la Caixa de Catalunya, que aleshores presidia Juan Antonio Samaranch, va fer aturar les obres. .

Els veïns organitzaren una revetlla reivindicativa de Sant Joan al costat de l'antiga fàbrica. El setembre, Samaranch plegava del seu càrrec en deixar la Diputació de Barcelona tot dient que volia deixar "un bon record a la ciutat", en una entrevista amb els veïns de Sagrada Família. Tanmateix, l'acord definitiu trigaria un any en arribar. L'Ajuntament adquiriria per 150 milions l'antiga fàbrica, on s'instal·larien una escola, un centre cívic i una plaça pública.

44 - QUAN BUFA LA TRAMUNTANA

Davant la manca d'escoles adequades, van anar creant-se amb bona voluntat i molts esforços escoles privades que no volien ser només un negoci i un magatzem de nens.

Eren el ferment de les escoles actives, que en el futur arribarien en moltes ocasions a ser públiques. Una d'aquelles escoles era la Tramuntana, al barri del Carmel.

El març de 1975 els pares i els mestres de l'escola es van adreçar a l'Ajuntament de Barcelona i al Ministeri d'Educació per oferir els terrenys i proposar la construcció d'un nou edifici --l'existent era una vella torre que reunia poques condicions--, tot salvaguardant plaça a nens i mestres. Naturalment, a canvi volien que l'escola fos pública en un barri amb 42 acadèmies privades i només tres escoles nacionals. No van rebre cap resposta.

Un mes després, es van manifestar uns 300 pares i mestres davant l'Ajuntament, sense que els fessin massa cas. El 8 de maig, van decidir tancar-se dins la vella torre-escola, i van rebre la solidaritat dels veïns, que els duien flassades i aliments, fins que la policia va impedir-ho. El dia 10, els tancats van ser obligats a sortir pels agents de l'ordre, que seguien envoltant l'edifici. L'Ajuntament va signar un document per garantir el que demanaven pares i mestres, un nou edifici per Tramuntana. Van haver d'insistir, perquè el 1976 encara no s'havien començat les obres.

L'escola Tramuntana, al carrer Gran Vista, segueix avui dia funcionant com escola pública, segurament per l'actitud d'aquells que fa 20 anys van lluitar per un ensenyament digne en un barri oblidat, el Carmel. _

45 - TORRE LLOBETA I LA BARRACA, CENTRES CÍVICS

La manca de locals on reunir-se es va donar de la mà amb el sentiment de voler salvar alguns senyals d'identitat que semblaven condemnats a mort als vells barris. Un de particularment volgut era la masia de Torre Llobeta, situada a pocs metres de l'enclavament conegut com Els Quinze, entre el Guinardó i Vilapicina.

Aquest vell mas medieval va deixar de ser pagès als anys 50, però fins el 1961 va romandre ocupat per algun antic masover. Diferents intents d'enderrocar-lo van xocar amb problemes legals d'una banda i amb el desig dels veïns de salvar-lo, d'una altra. Si el 1971 el departament de Patrimoni Municipal era favorable a l'enderroc, l'any següent opinava el contrari. El mas es queia a trossos, mentrestant. El 1975 l'Associació de Veïns Torre Llobeta va insistir en salvar-lo, i finalment, en plena transició, el 1978, es van dedicar els primers cinc milions a restaurar-lo. El 26 d'abril de 1981, veient que les

obres no avençaven, l'associació va ocupar la planta baixa com a local de reunions: "Hem de continuar lluitant per acabar les obres."

Dos anys més tard, l'Ajuntament va voler treure els mobles de l'associació i hi va haver enfrontaments entre veïns i guàrdies municipals. Uns locals propers per poder seguir reunint-se van convèncer l'associació, a més del compromís d'acabar la restauració del mas. Finalment, el desembre de 1983 Torre Llobeta esdevenia centre cívic.

Un any abans, el novembre de 1982, els veïns de La Sagrera havien vist com obria de nou el vell cinema Imperial, popularment *La Barraca*, però aleshores com a centre cívic després de diferents manifestacions per aconseguir que fos el primer i únic local públic del barri. Des del 1977 els veïns anaven sortint al carrer i disfressant-se si convenia per no perdre el vell local, que finalment va caldre enderrocar pel mal estat de l'edifici. I tanmateix, el nou encara molts l'anomenen *La Barraca*.

També Sant Andreu lluitaria per salvar una bonica casa modernista de la Rambla, Can Guardiola, que finalment la Conselleria de Benestar Social rescabalaria com a hotel d'entitats, destinat a aixoplugar aquelles que no disposessin de local social propi.

46 - LA LLUITA DE LA VIL·LA CECÍLIA

La Vil·la Amèlia era, juntament amb la Vil·la Sicília o Cecília, que pels dos noms se la coneixia, un oasi verd a l'oest de Sarrià, en l'aleshores tranquil carrer d'Eduardo Conde. El 1969 la família Olabarria havia cedit els jardins de la primera a la ciutat a canvi d'edificar un reguitzell de pisos en part del terreny. Restava dempeus una altra vil·la bessona de la primera, situada al seu costat amb uns altres jardins, la Cecília. El Pla Comarcal de 1974 va declarar futura zona verda Vil·la Cecília, però una revisió del 1975, abans de l'aprovació definitiva, forçada pels Olabarria i l'empresa Cementos Fradera, va transformar en edificable el que no ho era.

L'Associació de Veïns de Sarrià, "curtida ya en mil y una batallas planteadas en defensa de su barrio" --deien al seu recurs--, va decidir no acceptar resignada el canvi urbanístic i va alegar irregularitats. Eren en joc dues hectàrees que enriquirien el parc de Vil·la Amèlia, a més que la torre supervivent --la de la Vil·la Amèlia havia estat enderrocada en el seu dia-- podria servir com a local social per un barri mancat d'aquest tipus d'equipaments.

El Pla Comarcal va aprovar, el 1976, la qualificació criticada, però els veïns van seguir insistint i, com els de Sants amb L'Espanya Industrial, van aconseguir els seus propòsits perquè la nova qualificació dels terrenys exigia un pla parcial previ que no existia. Els que havien volgut ajudar els propietaris els havien situat en mala posició legal. A finals de 1977, després de molta insistència, Sarrià va obtenir el canvi de qualificació que tornava verd el que havia deixat de ser-ho.

Passarien encara vuit anys abans que jardins i casa esdevinguessin zona verda i Casal de Sarrià. La llarga lluita veïnal, recolzada en un regutzell de paperam que donava suport a les reivindicacions, havia reeixit. Seguirien insistint per a gaudir-ne amb totes les condicions: un casal, serveis públics, manteniment adequat...

47 - EL METRO ALS BARRIS

A Nou Barris, Trinitat Nova, Ciutat Meridiana, Torre Baró, Vallbona, Canyelles i Roquetes volen que arribi el metro. El Bon Pastor també el demana. I els barris de la Zona Franca, descartat el metro fins a Montjuïc, tampoc hi renunciem. En canvi, Sant Antoni i la Sagrada Família van estrenar el 25 de setembre de 1995 part de la línia 2, i el Clot, Sant Martí i la Verneda esperen poder-ho fer amb la resta a mitjan de 1997. Aquesta és la situació actual de l'*arribada del metro*, una de les reivindicacions més característiques i constants del moviment veïnal des de finals dels anys seixanta.

Mentre s'anaven obrint estacions de les ja previstes, Verdum i Roquetes van ser els primers barris que el 1972 van sortir al carrer per reclamar el metropolità. Assemblees, manifestacions i tot tipus d'accions van donar fruit deu anys després: el 19 d'abril de 1982 la línia 4 arribava a la Via Júlia. Van seguir el seu exemple Trinitat Vella, La Pau i la Vall d'Hebron. Fins que aquest últim barri no es va revoltar, el túnel de la línia 3 entre Lesseps i Montbau, que feia quatre anys que s'havia construït, no va entrar en funcionament. Ho va fer el 6 de novembre de 1985. Més escandalós encara és el retard de la línia 2, que es va posar en funcionament vint anys després d'haver-se fet i que arribarà el 1997 a la Verneda i Sant Martí després d'una llarga lluita veïnal.

El pla de metros de 1984 va quedar superat. Mentre el 1991 es feia públic un esborrany del seu substitut (el Pla Intermodal del Transport) que no satisfia ningú, les associacions de veïns federades a la Favb, Comissions Obreres, grups ecologistes i altres entitats creaven la Plataforma en Defensa del Transport Públic. Aquest col·lectiu

va convertir el 4 de març de 1992 en una jornada de lluita contra l'augment de tarifes, per la millora del transport públic i per l'arribada del metro als barris que el reclamaven. Unes 150.000 persones van agafar aquell dia el metro i l'autobús sense pagar.

Les administracions públiques -Ajuntament, Estat i Generalitat- s'han retret mútuament el milionari dèficit dels transports de Barcelona, i fins el setembre de 1995 no es van posar d'acord sobre el contracte-programa que havia de portar-hi els milions necessaris. Mentrestant, els veïns de barris com Canyelles o Torre Baró han construït simbòliques estacions de metro d'obra vista per cridar l'atenció d'uns polítics que, això sí, en època electoral ho prometen tot.

48 - GRÀCIA CONTA LA VIA O

Albert Serratos, un dels dos pares del Pla Comarcal de 1976, és un enginyer i, com molts enginyers, creu que la circulació és una peça cabdal de la vida urbana. Al dibuix de la futura Barcelona va preveure tres túnels al Tibidabo, i a un d'ells, el central, li calia una ampla via, anomenada O, que havia d'esventrar el vell teixit del barri de Gràcia.

L'abril de 1976 molts balcons graciencs es van omplir de llençols on figuraven frases no massa galdoses pel Pla Comarcal. El 12 de maig, uns 2.000 veïns van desfilar pels estrets carrers entre la plaça de Raspall i la de Rius i Taulet, on es troba l'ajuntament gracienc. La reivindicació era ben concret: calia suprimir la via O del Pla Comarcal.

El Col·legi d'Arquitectes s'hi va sumar, i en el seu recurs deia que si no es feia cas de la petició i es suprimia la via prevista, "Barcelona, señalada por el Consejo de Europa con Viena, Berlín, París, Estocolmo y Budapest como ciudad representativa del siglo XIX europeo, quizás no pueda presentar a la confrontación otra imagen que el espectáculo de su suicidio."

L'Associació de Veïns Vila de Gràcia protestava que sempre es possessin davant de tot les necessitats del transport privat sense tenir presents els milers de veïns que sortirien perjudicats, i la premsa se'n feu ressó amplament. El malaguanyat periodista Albert Viladot titulava rotundament la seva informació a *Mundo Diario*: "La Via O destruiría Gracia."

Després d'una resposta tan massiva com entenimentada, el projecte del vial exterminador quedaria finalment congelat i no se'n parlaria més

49 - LA CIUTAT VELLA ES DEFENSA

El Pla Comarcal va desvetllar protestes a zones de Barcelona llarg temps adormides. Veïns de Ciutat Vella van sortir també al carrer per dir que no estaven d'acord amb la perllongació de l'avinguda Cambó --que ara finalment es farà, tot i que amb uns altres criteris-- i del carrer Méndez Núñez, ja que ambdues vies es durien per davant els habitatges d'unes 10.000 persones.

L'Associació de Veïns del Casc Antic va consultar diversos tècnics i van coincidir que no calia obrir aquells carrers per raons de trànsit. Un diumenge de març de 1976 van sortir al carrer amb pancartes, testos amb flors i un avet que duïen a coll per manifestar clarament el barri que volien: més digne i més verd. Durant el recorregut van trobar una rata morta, que van penjar de l'arbre per deixar palès el tipus de veïnat que no volien.

El juny de 1976 lliuraven al governador una petició per derogar l'obertura de les esmentades vies, al mateix temps que urgien la demanda de qualificar de conservable la part més noble de Ciutat Vella i de potenciar un pla de rehabilitació d'un barri degradat. Demanaven tres garanties: municipalització del sòl urbà --una petició només comprensible en els anys 70, tan esperançats-- i execució del pla de rehabilitació per l'Ajuntament; garanties als veïns afectats de poder continuar vivint al barri, i nous equipaments.

El resultat va ser una gran conscienciació del mal estat del barri, que va dur en alguns casos a tancaments de veïns per obtenir un habitatge digne, com va succeir l'octubre de 1980 i la redacció d'un pla de reforma interior amb part de les reivindicacions acceptades. El 1983 el pla reconeixia que no calia obrir ni l'avinguda Cambó ni el carrer Méndez Núñez. Tanmateix, algun dels arquitectes proposats pels veïns canviaria d'opinió i creuria convenient obrir Cambó quan passés a treballar a l'administració. Ciutat Vella segueix essent una assignatura pendent d'aprovar, per molts esforços que s'hi hagin abocat.

50 - LA BATALLA DELS SEMÀFORS

El 2 d'abril de 1976 un xicot de 20 anys, veí del barri de Prosperitat va morir atropellat

al carrer Vinyeda. Era la tercera víctima mortal en poc temps. Va ser el final de la paciència; al vespre una manifestació demanava semàfors en una zona particularment delicada per la proximitat de dos col·legis.

Durant els tretze dies següents el trànsit va ser tallat, i l'espai perillós va esdevenir una mena d'improvisada illa per a vianants, ja que cap cotxe hi era autoritzat a circular. "Semáforos para un barrio obrero", "Viola, dimite, el barrio no te admite" (en referència a l'alcalde d'aleshores) i "Más semáforos, menos policía" eren els crits més corejats pels manifestants, que alguns dies arribaren a ser prop de 1.500, tal era la indignació del veïnat.

El dilluns 26, després del parèntesi imposat per la Setmana Santa, va ser impossible tallar el trànsit per la presència de la policia, però els veïns formaven grups que explicaven el problema a la gent i recorrien el barri. L'amo d'un bar va colpejar una dona que pretenia refugiar-se de la policia i la va fer sortir; assabentats, els veïns van decidir declarar el boicot a l'establiment. Quatre veïns van ser detinguts per la policia, però van ser deixats anar de seguida; la tensió era massa gran per caure en provocacions.

Aquell mateix dia tan mogut va córrer com la brama la notícia: l'Ajuntament cedia i instal·laria tres semàfors que evitarien el perill en el futur. Al dia següent, el carrer Vinyeda, un dels eixos centrals del barri, es va omplir de gent que bebia xampany per celebrar la victòria en només 24 dies d'una reivindicació senzilla, però efectiva.

Un fotògraf de 16 anys, Kim Manresa, fill del barri, va captar les imatges d'aquell lluita. Amb el temps esdevindria un dels grans reporters de la ciutat.

51 - "VECINO, BAJA; TU PISO SE TE RAJA"

Sempre s'ha dit que en la urbanització del barri del Besòs es van tenir presents criteris molt racionals, procurant grans espais entre els habitatges. També, però, s'ha dit que els materials de construcció no eren prou bons, i que els equipaments no existien. Els jardins estaven abandonats, i el primer col·legi públic va trigar vuit anys en obrir, per exemple.

El 1977 alguns blocs dels carrers Palermo i Marsala es van esquerdar i va semblar que cedien, com si s'enfonsessin. El moviment veïnal, que al Besòs sempre ha estat una mica espontani, va decidir protestar al carrer al crit de "Vecino, baja, tu piso se te raja".

Van pintar uns murals d'informació on es podia llegir "Viva la asamblea de vecinos. Besòs en lucha", i van demanar un informe tècnic pel seu compte a més de l'encarregat per l'Ajuntament. A mitjan maig un grup de veïns es va tancar a la seu del Patronat Municipal de l'Habitatge, que havia construït el barri, durant una setmana. Demanaven l'enderroc del bloc més afectat i habitatges adequats pels veïns que perdien el pis.

El 25 de maig i el 27 d'octubre al voltant de 6.000 veïns van ocupar els carrers del barri. En els dos casos la protesta era la mateixa: volien saber que passava als seus blocs i reparacions amb garantia, si era possible. Mentrestant, al carrer Marsala, els estadants del bloc més afectat vivien en tendes de campanya des de feia setmanes per por. El nou eslogan de la manifestació d'octubre era: "Lucha dura, manifestación segura."

Finalment, al novembre els tècnics van fer conèixer el seu diagnòstic, i va ser clar: a 30 metres existia una capa de torba que feia fràgil el terreny on tenien els seus fonaments almenys 26 blocs. Calia enfortir els fonaments de bona part dels blocs afectats i enderrocar-ne uns quants, per "dolenta construcció". Aquest problema es reproduiria anys a venir al barri de la Pau, on caldria enderrocar espectacularment tres blocs amb problemes estructurals irreparables, el 1995 i el 1996.

52 - DE PLANTA ASFÀLTICA A ATENEU POPULAR

Al límit dels barris de Verdum, Roquetes i Trinitat Nova l'Ajuntament va instal·lar a finals de 1976 una planta asfàltica per produir tot l'asfalt que necessitava el Segon Cinturó. A banda de que la fàbrica de quitrà estigués en una zona qualificada de parc forestal, els veïns de Nou Barris hi van reaccionar immediatament en contra perquè la seva proximitat als habitatges assegurava fum, pols i gasos nocius que no estaven disposats a respirar. En diferents assemblees i manifestacions els veïns van començar a exigir-ne el desmantellament i a reivindicar-hi equipaments -bàsicament un ateneu popular-, iniciant-se així un dels capítols més importants de la història de Nou Barris.

Amb un informe del Col·legi d'Enginyers Tècnics de Catalunya que assenyalava que una instal·lació com la planta asfàltica havia d'estar a un mínim de dos quilòmetres de distància de qualsevol nucli habitat, l'Associació de Veïns de Nou Barris va començar les gestions davant del municipi. El delegat d'obres públiques va assegurar que la planta seria traslladada, però el 29 de desembre l'alcalde Socias Humbert va dir a una comissió veïnal que només es comprometia a posar filtres per amortir els fums i els sorolls.

Davant d'això, el 9 de gener de 1977 el miler d'assistents a l'assemblea veïnal que es reunia periòdicament a la denostada planta va decidir de desmuntar-la. Mentre el gruix de la gent feia guàrdia a la porta d'entrada i impedia que el vigilant donés avís, un piquet de veïns, martell i corda en mà, enderrocaven dues xemeneies, desarticulaven la instal·lació elèctrica i inutilitzaven diversos motors i cintes transportadores. L'Ajuntament va evaluar les destrosses en cinc milions de pessetes però davant la fermesa veïnal no va tenir més remei que acabar de desmantellar la planta asfàltica.

Després encara van caldre 17 anys de lluita per aconseguir que en el seu lloc s'hi inaugurés l'Ateneu Popular de Nou Barris, el novembre de 1994. Durant tot aquest temps, primer amb les dues grans festes populars de 1977 i 1978, i després amb la fundació dels grups de diables, animació, teatre, cinema i el taller de circ, entre d'altres, la Coordinadora pro-Ateneu va anar creant l'ambient i el teixit associatiu que havien d'omplir aquest equipament cultural autogestionat i amb més vida que molts centres cívics.

53 - EL DIFÍCIL JARDÍ DE CAN CASTELLÓ

Els 3.708 metres quadrats de Can Castelló no van ser fàcils d'aconseguir. Aquell mas, que recordava el passat de Sant Gervasi, havia resistit deteriorat, però en peu, fins els especuladors anys setanta.

Tot va començar quan la jove Associació de Veïns de Sant Gervasi va decidir reivindicar alguns solars d'un barri particularment mimat pels constructors, que veien els pams quadrats com els californians del segle passat contemplaven l'or trobat a les muntanyes del seu país.

L'abril de 1978 l'Ajuntament va informar que els amos de Can Castelló, tot i tenir tots els drets a edificar-hi, havien arribat a un acord pel que cedien a la ciutat jardí i masia, pensada en un inici com a ateneu popular. (Acabaria essent residència per a la tercera edat).

L'associació, que havia vist perdre el jardí dels alemanys, al carrer de la Torre, havia realitzat algunes protestes per aconseguir almenys el de Can Castelló, conscients que el nou Pla Comarcal els havia escamotejat. Abans, al Pla de 1953, figurava com a zona verda.

El que no van acabar de saber ben bé els veïns és el preu pagat per l'Ajuntament:

autoritzar més pisos als propietaris en el solar restant. Veïns situats al costat i enfront van decidir recórrer perquè els tapaven el sol i a més l'acord era il·legal. El Tribunal Suprem els va donar la raó el 1992, però l'assumpte segueix pendent de solució.

El jardí i la residència d'avis són, però, prova de l'existència d'una associació de veïns modesta que va fer algunes reivindicacions --salvar el col·legi República Argentina en va ser una altra-- en el millor moment del moviment associatiu, sàviament guiada per Josep Maria Serra Martí, futur regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona.

54 - EQUIPAMENTS PÚBLICS I ESPORTIUS A MARTÍ

CODOLAR

L'1 d'octubre de 1978 els senadors Josep Benet i Paco Candel es van mullar sota el foc dels diables i l'aigua de la pluja juntament amb els centenars de veïns de Montbau, Penitents, Sant Genís dels Agudells, Horta, Vallcarca i el Carmel que s'havien concentrat als terrenys de Martí Codolar, davant de la residència de la Vall d'Hebron, per reivindicar-los com a equipaments.

Des de 1976 la zona -delimitada per la Clota, el Carmel, la Taxonera i la Vall d'Hebron- estava amenaçada per un pla parcial hereu d'una operació especulativa iniciada ja el 1963 que hi preveia construir pisos per a 34.000 habitants, a sumar als 6.000 ja existents. Els veïns, agrupats a la Coordinadora Martí Codolar, s'hi oposaven, i mentre aconseguien paralitzar la construcció d'algun edifici, reclamaven la conservació dels jardins i terrenys esportius. Aquests, malgrat pertànyer majoritàriament a la congregació dels salesians, en la pràctica eren utilitzats públicament pel barri, especialment per equips de futbol base.

El 1980 l'Ajuntament democràtic que havia substituït l'alcalde Socias Humbert va iniciar els contactes per adquirir els terrenys i solucionar el conflicte. Una solució que va arribar l'abril de 1983, quan el municipi va comprar 37 hectàries de sòl per un total de 943 milions de pessetes a Josep Maria Figueras, el constructor més actiu durant els anys del porciolisme, que els havia comprat per fer-hi un munt de pisos. Els salesians van conservar el seu seminari, i el parc urbà i les instal·lacions esportives van esponjar aquella zona d'Horta-Guinardó. Una part dels terrenys van ser aprofitats després per fer habitatges i un hotel olímpic, no sense les queixes de Figueras.

55 - L'EIXAMPLE PARTICIPA EN EL SEU PARC

El 29 de març de 1979 tancava portes el vell escorxador del carrer Diputació, a un extrem de l'Esquerra de l'Eixample. Des del 1891 ocupava prop de cinc hectàries situades a un lloc aleshores allunyat, però que havien acabat al bell mig de la ciutat.

Mancat de zones verdes, l'Eixample no volia deixar passar aquesta oportunitat. A més, els veïns van insistir en participar dient com s'havia de fer el parc. El Col·legi d'Arquitectes hi va accedir i es va fer un concurs d'idees. Es van presentar una quarantena de concursants amb prop de cent idees diferents. Tanmateix, l'Ajuntament no en va fer cas i va convocar un segon concurs el 1981, que va guanyar un projecte on participava Beth Galí, dona del delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament, Oriol Bohigas. Com va escriure la periodista Mariàngel Alcázar, "hubo protestas y acusaciones de tongo, pero los vecinos deseosos de un parque pensaron que más valía proyecto aprobado que ilusiones por aprobar." L'Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample, menys contemporitzadora, afirmava: "Una passada antidemocràtica que ens ha jugat l'Ajuntament, que se'ns ha rifat i s'ha passat pel clatell i pels baixos l'opinió del seu òrgan de districte", que havia donat suport al projecte amb participació veïnal bandejat. De pas, qualificava de "bajanada" i "estafa al personal" els concursos d'idees. Un bosc de palmeres que sembla un centre de jardineria i una escultura de Joan Miró van anar centrant el parc, no massa reeixit, que va ser inaugurat l'abril de 1983. Un any i mig abans, però, el que encara era un immens solar va ser l'escenari d'una immensa manifestació per exigir el no a l'OTAN, presidit per l'alcalde Narcís Serra, quan encara els socialistes eren contraris a que Espanya fos dins l'organisme defensiu internacional. Decididament, el parc de l'Escorxador, oficialment de Joan Miró, mai li va ser massa favorable a l'alcalde Serra.

56 - LA FARINERA DEL CLOT

Construïda el 1909 per Joan Sellarés, la Farinera del Clot és una bonica fàbrica de maons de planta baixa i quatre pisos que va estar funcionant fins el 1988, motiu pel qual conserva encara tota la seva maquinària, d'indubtable interès arqueològic. Això la fa candidata a ser la seu d'un futur museu de la indústria, un més del conjunt

d'equipaments que els veïns del barri hi reivindiquen des de 1978. En aquella època la demanda se centrava en un ateneu popular, i els veïns van insistir-hi fins al punt de crear una revista amb el seu nom i d'instal·lar-se provisionalment en un pis del carrer del Ter, on es van començar a fer tot tipus d'activitats.

Avui, la reivindicació d'equipaments a la Farinera i als terrenys del seu voltant (entre la Meridiana, el carrer Escultor Claperós i la plaça de les Glòries) continua essent una de les prioritats de l'Associació de Veïns del Clot-Camp de l'Arpa i de les altres entitats del barri. Hi volen un ampli centre cultural amb biblioteca, sales polivalents i de teatre, un institut que la Generalitat ja ha concedit, una escola-bressol i el museu esmentat.

Poc a poc aquestes demandes es poden convertir en una realitat, sobretot després que el 1995 l'Ajuntament acabés essent propietari de tota la zona -les negociacions s'havien iniciat el 1981- i iniciés la restauració de la fàbrica de farina dins de la campanya *Barcelona, posa't guapa*. Han calgut, però, moltes hores de lluita i de negociació amb el Districte, combinades sempre amb el bon humor i el sentit lúdic d'actes festius, com un mural reivindicatiu fet a la plaça de la Fundició pel maig de 1979.

57 - RENFE MERIDIANA, UNA REIVINDICACIÓ CONSTANT

El trasllat dels tallers de Renfe va alliberar 32 hectàrees al nord de Sant Andreu. Els veïns van voler elaborar un projecte, i en un concurs d'idees no oficial van guanyar l'arquitecte Jaume Sanmartí i l'economista Eugeni Giral el 1969. El projecte actuava sobre 12 de les 32 hectàrees, i preveia un parc de cinc hectàrees, una escola i un hospital d'acord amb els dissenys veïnals. L'Associació de Veïns de Sant Andreu, que neixeria dos anys més tard, faria seu el projecte.

L'Ajuntament, però, tenia uns altres plans. El 1979 va fer saber que deixava de costat la idea d'un parc i que calia aprofitar els terrenys per fer equipaments i pisos nous, a més d'una via ràpida, l'avinguda Rio de Janeiro, amb la intenció de descongestionar la Meridiana. Els veïns van manifestar la seva oposició a la manca d'un projecte més global, no volien equipaments amuntegats i menys que res una via ràpida que dividís més el degradat teixit social.

El barri de Prosperitat, més afectat que cap altre per la nova avinguda, va manifestar-se contra aquesta idea jugant un partit de fútbol contra un equip fantasma de l'Ajuntament, al que va *ven*cer per golejada (25-0) en ple Campionat Mundial de Futbol, el 7 de juliol

de 1982. Van recollir 3.000 signatures contra la idea i finalment, el 1984, l'Ajuntament va cedir i va buscar una alternativa conjunta amb els veïns que va donar com a resultat un carrer que no tallés la relació com una via ràpida.

Si el 1984 es solucionava el tema de Rio de Janeiro, el 1992 era inaugurat un bell poliesportiu amb jardins, Can Dragó. La resta de terrenys ha acollit pisos, una caserna de bombers i un camp de futbol provisional. El fracàs d'un projecte comercial de gran volada fa que encara hi hagi un pols entre veïns i Ajuntament per la resta dels terrenys de Renfe-Meridiana 27 anys després del projecte Sanmartí-Giral.

58 - EL DELICAT CONFLICTE DELS GITANOS DE LA PERONA

Els veïns no sempre són els bons de la pel·lícula. Aquesta afirmació, tan lògica, ha de ser ben entesa en el delicat conflicte que va enfrontar els gitanos de La Perona, que volien trobar aixopluc en habitatges normals, amb gent dels barris de la Verneda i de Maresma.

La Perona, oficialment Ronda de Sant Martí, era un carrer llarg entre el pont d'Espronceda i el del Treball on des del 1947 vivien centenars de gitanos dins barraques mancades de condicions. Una part d'aquest barri havia anat desapareixent dins la política de supressió del barraquisme. El setembre del 1982, però, veïns de la Verneda, el barri fronterer amb La Perona, van atipar-se d'alguns delictes que atribuïen als gitanos i es van manifestar al carrer, enfrontant-se amb la policia, dia darrera dia. Tot i que insistien que no hi havia cap motiu racista en les seves manifestacions, sempre s'escapava algun crit com "s'han de matar tots els gitanos" o "hem de cremar les barraques dels gitanos."

Si finalment les manifestacions van acabar, tot coincidint amb més vigilància policial, un altre conflicte va crear-se paral·lelament al barri de Maresma, on l'Ajuntament volia aixecar 72 pisos per barraquistes de La Perona. Els veïns van evitar que s'hi aixequessin, tot alegant que els calien zones verdes i equipaments i no més pisos. Van organitzar torns al solar, posant fins i tot un televisor per no avorrir-se, per impedir la sorpresa d'unes obres que no desitjaven. Un veí, Francisco Moral, va escriure un poema prou eloqüent: "El Besòs y La Maresma / se parecen a las Malvinas, / pues quieren traer gitanos / y ya hay bastante con La Mina. / Que los lleven a Pedralbes / que es un barrio muy elegante / porque con los que tenemos, / ya tenemos bastante."

Finalment, es va optar per anar distribuint-los de manera més individual, menys col·lectiva. Tanmateix, no va ser fins juliol de 1989 que va caure la darrera barraca de La Perona.

59 - LA PLAÇA DELS PORXOS

“L'Ajuntament va plantar els arbres i els bancs, i el barri va posar els nens sense pati, els vells sense llar d'avis i les mares sense rambla on passejar. La plaça dels Porxos havia aconseguit ser el centre d'un barri amb pocs espais lliures on acudir. Ahir, el mateix Ajuntament va talar els arbres, va arrencar els bancs i va provocar les ires de nens, jubilats i mares”. La periodista Maria Eugenia Ibáñez comentava així el 23 de març de 1982 a El Periódico els fets ocorreguts el dia anterior a Sant Martí de Provençals, que algun diari es va atrevir a explicar com “la primera vegada que un govern municipal d'esquerres arrabassa per la força l'única plaça pública existent en un barri obrer”. Un miler de veïns, bàsicament mares i nens, s'havien enfrontat a sis dotacions de la Guàrdia Urbana i a 16 dels antidisturbis de la Policia Nacional que, cridats per la regidora comunista Núria Gispert, col·laboraven amb la brigada municipal que aplanava el terreny de la zona verda on s'havia de construir un bloc de pisos, precisament per a policies. L'Ajuntament rectificava així un error seu: havia acondicionat la plaça sense tenir en compte que una part dels terrenys eren edificables i no municipals.

Assemblees, manifestacions, enderrocament del *mur de la vergonya*, interpellacions al Parlament, al Defensor del Poble, al Ministerio del Interior, recurs a l'Audiència de Barcelona... Tot això i més conforma la intensa lluita que el 1982 va iniciar l'Associació de Veïns de Sant Martí de Provençals i el seu president, Manel Martínez, per evitar que es construís a la plaça dels Porxos, llargament reivindicada com a zona verda i així qualificada pel planejament urbanístic abans que el modifiqués l'Ajuntament.

Com en moltes de les pugnes veïnals, amb l'obra aturada als jutjats, l'espera va ser llarga. Però va valer la pena, perquè el novembre de 1987 el Tribunal Suprem tancava la polèmica donant la raó als veïns. Malgrat tot, encara haurien de passar set anys fins que el 24 d'abril de 1994 s'inaugurés definitivament la plaça dels Porxos que coneixem ara.

60 - EL VAPOR VELL PER AL BARRI DE SANTS

El Vapor Vell, juntament amb l'Espanya Industrial, va ser una fàbrica emblemàtica del Sants industrial del segle XIX que a finals dels anys 60 acollia només alguns petits tallers. Situats prop de la plaça de Sants, entre els carrers Blanco, Galileu, Miracle i el passatge Serra i Arola, els 15.000 metres quadrats dels terrenys i les instal·lacions del Vapor Vell ja formaven part del llistat de reivindicacions del barri amb motiu de les impugnacions al pla comarcal de 1976. Precisament aquell any Galerías Preciados havia comprat el solar amb la intenció de fer-hi uns grans magatzems, i això va provocar l'oposició immediata de veïns i comerciants.

Quan el 1983 el primer govern socialista expropia Rumasa, el hòlding de Ruiz Mateos que incloïa Galerías, el Vapor Vell passa a mans de l'Estat i, aprofitant les circumstàncies, les entitats veïnals de Sants posen en marxa la campanya "Recuperem el Vapor Vell: anem cap un barri millor". Pintades al carrer i cartes a Felipe González reivindiquen el Vapor per al barri. El setembre de 1984 la pressió veïnal aconseguí que la Generalitat declari l'antiga fàbrica monument històric-artístic, de manera que l'Ajuntament ha de replantejar-se el planejament del carrer Joan Güell, que afectava una part de la nau principal.

Vençuda la primera batalla, salvat l'edifici principal i la xemeneia, el moviment associatiu de Sants continua la guerra, ara per fer-hi equipaments i jardins i perquè l'obertura de Joan Güell fins la plaça de Sants es faci de la manera menys traumàtica possible. Això s'aconseguirà, sobre el plànol, però caldrà jornades reivindicatives com les del 16 i 17 de novembre de 1985, quan un grup de veïns acampen festivament al solar abandonat i en reclamen l'adequació, encara pendent després d'una dècada i estimada en uns mil milions de pessetes.

Hi ha hagut moltes propostes (museu de titelles o d'arts gràfiques, cooperativa d'artistes i residència d'estudiants) però al final s'ha acordat que el Vapor Vell aculli l'escola Barrufet i la biblioteca del districte. La decisió està presa de fa temps; només cal que l'Ajuntament i Generalitat es rasquin les butxaques. I malauradament això avui no és fàcil.

61 - "A SANT ANDREU, RAAAMBLA"

Per decisió de l'alcalde Porcioles i el regidor José Antonio Sauqué, el novembre de 1969 desapareixia la Rambla de Sant Andreu, convertint un històric passeig del segle XIX en un carrer només per a cotxes. Quan el 6 de novembre van tallar el primer arbre ja hi va haver algú que es va encadenar com a acte de protesta, presagiant l'ampli moviment popular que esclataria 15 anys després.

El 1984 l'Associació de Veïns de Sant Andreu, alertada pel projecte d'enllaçar l'eix Fabra i Puig-Onze de Setembre amb Prim per a fer una via ràpida, es va plantejar la recuperació de la rambla com un fet viable, de manera que l'any següent va impulsar la creació de la Comissió Pro-Rambla, on s'aglutinaren diverses entitats i veïns. La gran festa del 20 d'abril de 1985 va marcar l'inici d'una intensa campanya que, sota el lema "A Sant Andreu, RAAAmbla" i amb gran ressò als mitjans de comunicació, va incloure assemblees, mobilitzacions, recollida de signatures, edició de còmics, auques i enganxines i, fins i tot, un rècord Guinness: el de la pancarta més llarga (150 metres quadrats), assolit el 8 de desembre de 1987.

Mentrestant, l'Ajuntament es feia l'orni, i el 1986 el regidor Germà Vidal plantejava com a alternativa convertir Fabra i Puig en un bulevard ampliant-ne una de les voreres laterals, opció que sotmetria a referèndum. Aquest va ser convocat dos cops (el 4 d'octubre de 1987 i el 13 de març de 1988), però no es va arribar a celebrar mai perquè pels veïns la rambla al mig era innegociable.

Passats vint anys i de resultes d'un triomf veïnal guanyat a pols, la primavera de 1989 retornaven els primers arbres a la Rambla de Sant Andreu. Després del tram d'Onze de Setembre va venir el de Fabra i Puig, i així el 27 de novembre de 1994, coincidint amb la festa major, Sant Andreu recuperava la rambla perduda el 1969. Sis dies més tard l'associació de veïns va repetir la inauguració perquè, per *oblit* municipal, havia estat exclosa de la celebració oficial. Coses que passen.

62 - EQUIPAMENTS A LES COTXERES DEL CARRER BORRELL

El maig de 1984 la premsa de Barcelona informava que l'Ajuntament cedia els terrenys de les antigues cotxeres del carrer Borrell, entre Parlament i Campo Sagrado, perquè el Ministeri de l'Interior hi construís una macro-comissaria. La notícia no va agradar gaire

l'Associació de Veïns de Sant Antoni, que portava ja alguns anys reivindicant les mateixes cotxeres com a equipaments per al barri. En una carta enviada al ministre José Barrionuevo, l'associació va fer constar el seu rebuig al projecte. A més, els veïns consideraven que aquest espai no reunia les condicions de seguretat necessàries per a albergar-hi una gran comissaria; a posteriori, l'atemptat d'ETA amb bomba a la caserna de la plaça Espanya el 1988 va reforçar aquests arguments.

El juny de 1987 el ministeri va desestimar el projecte de comissaria, de manera que les antigues cotxeres tornaven a ser a mans de l'Ajuntament. En conseqüència, les entitats del barri van revifar la campanya per aconseguir-hi equipaments i zona verda. El desembre de 1989 es presentava el projecte municipal de Centre Cívic Cotxeres de Borrell, que preveia dos edificis amb uns jardins al mig. A la banda del carrer Borrell, un poliesportiu amb un pàrquing, i a la més propera al carrer Parlament, un gran centre cultural.

El 1991 l'equipament esportiu i l'aparcament es van concedir en règim de cessió per 50 anys a una empresa privada que, el 1994, inauguraria la piscina i el modern centre de *fitness* Aiguajoc. La resignació veïnal en acceptar un poliesportiu privat va ser possible perquè paral·lelament van començar les obres del centre cívic. Però el 1992 els 266 milions pressupostats es van esgotar i les obres del centre cívic es van aturar amb l'edifici a mig fer. El 1996 els pressupostos municipals tornaven a recordar-se de l'equipament, i l'Ajuntament negociava amb l'associació de veïns reconvertir-lo en mòdul escolar i centre cultural.

A l'altra banda del carrer Borrell, just davant d'Aiguajoc, hi ha un altre edifici públic també a mig fer llargament reivindicat pels veïns. Són unes inacabades oficines de Transports de Barcelona iniciades pel darrer Ajuntament franquista que sembla que al final seran pisos socials.

63 - LA LENTA AGONIA DEL MENTAL DE LA SANTA CREU

No sempre les deixes altruïstes mantenen les mateixes finalitats. Si el museu Clarà ha provat als anys 90 aquesta afirmació, el cas de l'Institut Mental de la Santa Creu, pòrtic dels llunyans Nou Barris, en va ser una altra demostració als anys 60.

Un pla parcial de 1963 va servir per començar a fer pisos en el gran solar de la institució creada el 1889 pel doctor Emili Pi i Molist per atendre malalts mentals. La

capacitat del centre va baixar de 800 a 400 malalts. Entre 1968 i 1971 els terrenys van seguir minvant i les instal·lacions enderrocant-se per fer-hi pisos. Les raons que donava el seu propietari, l'hospital de Sant Pau, eren que li mancaven recursos econòmics. L'especulació s'havia instal·lat al vell Mental, amb participació activa d'un futur alcalde, Joaquim Viola, que formava part del consell d'administració d'una constructora. Els terrenys qualificats d'equipaments havien esdevingut, com en tants casos de l'època porciolista, edificables. El 1974 els veïns van reclamar la seva conversió en un hospital de zona, reivindicació mai no atesa.

El nou ajuntament democràtic va persistir en la liquidació del Mental, d'acord amb l'Hospital de Sant Pau, tot i l'opinió contrària del doctor Delfí Abella, director del centre, que el 1985 advertia de l'alt risc de traslladar una gent que havia passat anys entre aquelles parets. Els malalts van ser distribuïts entre cinc centres diferents i el novembre de 1987 el butlletí de l'hospital de Sant Pau obria amb el titular "L'Institut Mental tanca definitivament." Els trasllats dels darrers malalts mentals crònics s'havien produït amb tensions i enfrontaments amb la policia municipal.

El 1991 funcionava una petita part del vell Mental, encara dempeus, com a centre de dia. A les restes del solar s'ha aixecat el Fòrum Nord i s'ha aixoplugat el consell de districte. L'entrada amb el bust de Pi Molist i l'església, tancada, recorden el vell Mental de la Santa Creu.

64 - POBLENOU VOL SER CONSULTAT

El 17 d'octubre de 1986 la designació de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics del 1992 va despertar optimisme entre els veïns del Poblenou, com entre la majoria de ciutadans. Amb l'excusa olímpica es podrien fer realitat les grans reformes que Poblenou necessitava: remodelació urbanística de les zones industrials més obsoletes, infraestructura viària i obertura de la ciutat al mar. Ara bé, els poblenovins no estaven disposats a que tot això es fés sense comptar amb la seva opinió, i per això, davant la poca informació municipal, ja la primavera de 1987 van començar a desconfiar.

Per molt necessaris que fossin els cinturons de ronda per a la ciutat, els veïns no volien canviar la via del tren de la costa que els separava de la platja per una autopista a cel obert. I això és el que proposava l'Ajuntament: 10 carrils de via ràpida que només anirien coberts al seu pas per la Vila Olímpica, que ja s'intuïa un barri de nous rics

segregat del Poblenou tradicional.

Disparada l'alarma per l'associació de veïns, la Coordinadora d'Entitats va assumir la representació del barri davant l'Ajuntament i pel setembre de 1987 iniciava una campanya reivindicativa sota l'eslògan "Volem ser consultats", que es va fer molt popular gràcies a un cartell del dibuixant Puyal. El 29 d'octubre prop d'un miler de veïns van omplir el teatre del Casino l'Aliança per reclamar la cobertura del cinturó.

El febrer de 1988, després de moltes negociacions, l'Ajuntament modificava el seu pla inicial, i dos anys més tard el cinturó litoral, rebatejat com a ronda, s'inaugurava amb el tram entre els carrers Llacuna i Bilbao soterrat com volien els veïns. D'aquesta manera els poblenovins podien baixar passejant per la Rambla fins al mar sense cap impediment.

Montbau no va tenir tanta sort. També es van escarrassar reclamant el cinturó soterrat al pas pel seu barri. El 9 de maig de 1989 els veïns van ocupar el banc del públic al saló de plens de l'Ajuntament, però aquesta acció, com d'altres que van emprendre, no va tenir premi.

65 - EL DESGAVELL DEL PORT VELL

El 1988 va començar la carrera del Port Autònom de Barcelona, organisme depenent del Ministerio de Obras Públicas, per rendibilitzar, especular i privatitzar el Port Vell a través d'un pla de reforma que el convertiria en el centre comercial que coneixem ara, inaugurat el 1995. "Aquest projecte es fonamenta en la privatització de l'espai, la rendibilitat monetària, el consum massificat i la cultura del simulacre", deien premonitòriament 46 destacats intel·lectuals i artistes de Barcelona que el juliol de 1989 signaven un manifest oposat a la remodelació del Port Vell. El mateix feien un grup d'arquitectes. I les associacions de veïns, alguns partits polítics, entitats esportives, historiadors, pescadors, estivadors i mariners creaven la Plataforma per la Recuperació del Port Vell, entitat ciutadana que volia preservar l'espai com a públic i, dins d'aquest, conservar el ric patrimoni arqueològic industrial del dic flotant, els tinglados i altres edificis. Es van fer diversos actes reivindicatius, i la Favb, integrant de la plataforma, fins i tot va impugnar el pla davant dels tribunals.

Tot en va, perquè malgrat els endarreriments i les obres fetes sense llicència municipal però amb consentiment polític, al final la ciutat veia com perdia un espai públic ciutadà

que hagués pogut seguir la tònica paisatgística del moll de la Fusta. La vista directa del mar des del Casc Antic i la Barceloneta desapareixia per culpa d'edificis com el Maremàgnum i l'Imax, al moll d'Espanya, o l'encara en construcció centre de convencions del World Trade Center, al moll de Barcelona. I del patrimoni històric, només en quedava l'actual Palau de Mar (de Mauricio Garrant), un dels tallers de Nuevo Vulcano i la torre del rellotge.

66 - EL LLARG CULEBRÓ DE PISCINES I ESPORTS

Des dels anys 30 Piscines i Esports era un conegut complex esportiu i recreatiu que albergava tot tipus d'activitats (piscines, tennis, frontó, patinatge, futbol, ball...) i que ocupava una extensió de deu hectàrees a la zona de Diagonal-Sarrià. A partir de 1960 s'hi van anar edificant habitatges d'alt estànding, de manera que l'àrea va quedar reduïda a només 3,5 hectàrees que el Pla General Metropolità de 1976 va qualificar de zona verda.

Després d'un procés de degradació per abandó dels seus propietaris, els germans Llobet, el novembre de 1987 van tancar definitivament les instal·lacions tot i que un col·lectiu d'entitats ciutadanes feia ja un any que batallava perquè es conservessin com un gran parc públic i esportiu. El 1988 els propietaris van iniciar un seguit de propostes per treure rendiment econòmic a la zona verda que incloïa l'obertura del carrer Doctor Fleming. Això es va materialitzar el 1990 en el pla especial dels promotors Ferroviari i Sotaverd, aprovat per l'Ajuntament malgrat les impugnacions de les entitats ciutadanes, encapçalades per la Favb, que van recollir 10.000 signatures per "reomplir com a gotes les piscines".

El projecte de Sotaverd, sancionat definitivament per la Generalitat el 1991, preveu fer de Piscines i Esports un gran complex comercial i esportiu privat amb un gran pàrquing soterrat. El 1994 però, la suspensió de pagaments de Sotaverd va deixar a mitges unes obres que ja incomplien els terminis fixats (només el 1993 s'havien obert les piscines), per la qual cosa la Favb va presentar un recurs contenciós administratiu.

Actualment, mentre el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya encara ha de resoldre una altra denúncia veïnal, una empresa creada per la Caixa de Catalunya és l'encarregada de tirar endavant el projecte. Un projecte que ha creat un precedent inquietant pel futur de les zones verdes de la ciutat.

67 - "CASERNA A LA CIUTAT, PERILL ASSEGURAT"

El 1866 en el seu testament Joan Torras i Guardiola va cedir a l'aleshores municipi independent de Gràcia uns terrenys a la Travessera per fer-hi "un matadero público o lo que el municipio estime conveniente". El 1927, l'Ajuntament de Barcelona regalava els mateixos terrenys a la Guàrdia Civil, que hi va construir una caserna. Eren temps de dictadura i la por de la burgesia a les convulsions socials havia omplert de casernes una perifèria de la ciutat que, amb els anys i el creixement demogràfic, deixaria de ser-ho.

A banda d'argumentacions pacifistes, les mesures de seguretat que les casernes militars necessiten (la Guàrdia Civil és un cos militar) i l'escassa dotació d'espais lliures als barris semblen arguments sòlids per defensar-ne la seva desaparició dels nuclis urbans. És el que van fer els veïns de Gràcia amb la seva caserna, la de la Travessera, entre els carrers Joaquim Ruyra i Hipòlit Lázaro.

El 1989 el Govern Civil, d'acord amb l'Ajuntament, va decidir enderrocar-la per construir-ne una de més gran. Les urgències de seguretat olímpica n'eren la coartada, i no es va tenir en compte l'opinió en contra dels veïns, les entitats i les institucions polítiques del Districte, unànime com així també la del Parlament de Catalunya.

El governador Ferran Cardenal va tirar pel dret, i la gent de Gràcia, agrupada en una coordinadora, va mirar d'atrapar-lo al crit de "Caserna a la ciutat, perill assegurat": llençols blancs als balcons, manifestacions, signatures, pintades i un encadenament a l'interior de l'Ajuntament van omplir els reivindicatius mesos de 1990. Però ni tan sols el recurs judicial presentat per la Favb el 26 d'octubre de 1990 ni l'apel·lació al Parlament Europeu van servir de res.

Una ciutat que va dir no a l'Otan, plena d'objectors i d'insubmisos, hostil a la VI flota nordamericana i a l'Euroexèrcit del Sud, i capaç de mobilitzar-se massivament contra les guerres del Golf o de Bòsnia, va perdre la batalla de la caserna de la Guàrdia Civil de Gràcia, que avui continua on estava. Ja se sap, ningú és profeta a casa seva.

68 - UN CÀNCER ANOMENAT ALUMINOSI

L'11 de novembre de 1990 es va enfonsar parcialment un bloc d'habitatges del número

33 del carrer Cadí, al Turó de la Peira, amb el resultat d'una veïna morta, Ana Rubio, i diversos ferits. D'aquesta tràgica manera entrava en escena l'aluminosi, una patologia que afecta l'estructura dels edificis que han estat construïts amb ciment fos Electroland, anomenat aluminós. Aquest ciment, fabricat a Catalunya per l'empresa Cementos Molins i prohibit a França des de 1943, va ser emprat correntment durant el *desarrollisme* dels anys 50 i 60 per constructors com Roman Sanahuja al Turó de la Peira que, amb el beneplàcit de l'administració, edificaven barris sencers amb materials d'ínfima qualitat.

Un estudi de 1991 xifrava en 87.000 els habitatges afectats d'aluminosi a tot Catalunya (més de 15.000 només a la capital), però la xifra real, a la que caldria sumar-hi edificis amb altres patologies estructurals, és molt difícil de saber. A Barcelona són 34 els barris on s'ha detectat aquesta *malaltia*. Els més afectats, fins al punt de que cal enderrocar parcial o totalment i refer-los de nou, són el Turó de la Peira, el Polvorí, les Vivendes de Seat, la Via Trajana i la Pau.

La lluita dels veïns del Turó -que han sortit al carrer infinitat de vegades- perquè l'Estat, la Generalitat i Ajuntament resolguin el problema del seu barri ha sigut i és la referència emblemàtica de tots els altres barris afectats, coordinats a través de la Favb. Aquesta entitat, mitjançant l'advocat José Molina, es va querellar contra Roman Sanahuja i l'Estat, que els veïns consideren responsable civil subsidiari perquè l'Administració violava la normativa legal que regulava els ciments. Incomprendiblement però, malgrat els recursos, l'octubre de 1993 el jutge va arxivar el cas.

Amb massa lentitud, tot i la pressió veïnal, les administracions han iniciat actuacions per resoldre la problemàtica de l'aluminosi: reparacions i construccions de nous edificis estan en marxa a molts llocs. En el cas del Turó de la Peira, el pla de reforma urbanística del barri no va ser aprovat per l'Ajuntament fins l'1 de març de 1996.

69 - EQUIPAMENTS A FORT PIENC

L'estiu de 1992, mentre els atletes olímpics entrenaven a la multitud d'instal·lacions esportives fetes amb motiu dels Jocs, els veïns del racó de l'Eixample que delimiten la plaça de les Glòries, la Meridiana i l'Estació del Nord -el barri de Fort Pienc- sortien al carrer amb pancartes i pintades per reclamar una piscina municipal. Continuava així una reivindicació iniciada feia dos anys: que a l'illa compresa entre els carrers Sardenya.

Alf-Bei, Ribes i Sicília (coneguda com a "illa de la Fichet") es facin equipaments per al barri. A banda de la piscina, la reivindicació incloïa un ateneu popular, una escola i una guarderia públiques, i locals per a les entitats.

El solar que ocupa l'antiga fàbrica Fichet, de propietat municipal, i un antic magatzem de sucre, entre d'altres edificis ruinosos, està en una zona que el planejament urbanístic destina a equipaments però que no té terminis d'execució. L'associació de veïns i d'altres entitats del barri volen assegurar-se que no s'hi especula i que el que s'hi faci no sigui d'iniciativa privada. Per això el novembre de 1994 es va crear a l'associació un grup de treball amb gent jove i amb empenta disposada a dialogar i pressionar el Districte de l'Eixample. La campanya iniciada el 1992 es va reprendre aleshores, i el 8 de juliol de 1995 va arribar al seu punt culminant amb una festa reivindicativa al carrer on van participar més de 700 veïns.

A poc a poc, la lluita va donant els seus fruits. El Districte va aprovar la construcció de dues piscines cobertes al poliesportiu de l'Estació del Nord, que s'han d'inaugurar el 1997. Per altra banda, el consistori ha posat també en marxa el pla especial de l'illa de la Fichet, destinant partides pressupostàries per a l'expropiació de sòl. L'Ajuntament ha assumit la proposta de convertir l'antiga fàbrica en un ateneu -que les entitats volen cogestionar-, i la Generalitat ha previst una escola primària a l'illa segons el nou mapa escolar. L'escola bressol i una zona verda completarien una actuació encara per concretar i amb l'horitzó del 1999, que l'associació troba massa llarg.

70 - CONTRA ELS BIOMBOS DE L'AVINGUDA CAMBÓ

El pàrquing subterrani de l'avinguda Cambó, entre el mercat de Santa Caterina i la Via Laietana, es va construir el 1989 segons un projecte dels arquitectes Òscar Tusquets i Carles Díaz. En aquella època - i encara avui- els barcelonins criticaven durament el disseny arquitectònic de moltes de les obres que es feien a la ciutat perquè creien que l'estètica moderna anava en contra del bon gust i la funcionalitat. Si bé aquesta crítica no sempre estava fonamentada, en el cas dels coneguts *biombos* del pàrquing de l'avinguda Cambó es va demostrar que el seny popular sovint guanyava en racionalitat el dels arquitectes.

Si sobre el plànol ningú no hi havia posat cap objecció, un cop construït l'aparcament subterrani els veïns es van trobar que els tres edificis o edificis que el coronaven -el més

gran dels quals, com si fos una capella orientada a la veïna catedral, servia d'entrada i sortida als cotxes-, feien nosa als vianants i tancaven la perspectiva del carrer. Així les coses, quan encara ni tan sols s'havia inaugurat el pàrquing, l'Associació de Veïns del Casc Antic va engegar una campanya per exigir l'enderrocament dels edicles, que van batejar solemnement com a "monument a l'estupidesa".

Recollida de signatures i pancartes als balcons van ajudar les converses que una comissió de seguiment dels veïns va tenir amb el Districte de Ciutat Vella a partir de 1990. Els veïns van rebutjar una proposta municipal d'enderrocar només els dos edicles més petits -de fet, aquests es van enderrocar l'abril de 1992-, i no van parar fins que al final l'Ajuntament va acceptar de fer les obres de reforma necessàries per suprimir també el *biombo* més gran. El 7 d'octubre de 1993 aquestes començaven i la primavera de l'any següent l'avinguda Cambó quedava lliure d'un nyap arquitectònic que havia costat 50 milions de fer i 70 de desfer. L'aspecte actual de la zona, convertida en una prolongació de l'àrea peatonal de la plaça de la Catedral, dóna fe que, si s'ho proposen, els arquitectes són capaços de reparar el que han esguerrat.

71 - CONTRA ELS ABUSOS EN EL REBUT DE L'AIGUA

Més de 65.000 famílies de Barcelona i la seva àrea metropolitana fent objecció fiscal al rebut de l'aigua i grans manifestacions que fins 1996 han omplert sis cops la plaça de Sant Jaume. Són les xifres de l'anomenada "guerra de l'aigua", que el moviment veïnal porta a terme des de 1991. La campanya persegueix una rebaixa del preu de l'aigua en base a les xifres de 1990 més l'Ípc de cada any, i l'eliminació del rebut de totes les taxes i impostos que no tenen res a veure amb el cicle hidràulic i que el Parlament de Catalunya va aprovar el 1991. Fins 1994 Comissions Obreres, Ugt i diverses organitzacions de consumidors van participar també en la protesta, però des que el setembre d'aquell any sindicats i consumidors van arribar a un acord amb la Generalitat i els partits polítics, la Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya (Confavc) és qui porta sola el pes de la campanya. Alguns ja l'han qualificada com la més gran protesta popular catalana des de la transició.

A Barcelona són més de 18.000 les famílies que no paguen impostos d'aigua. La forma de fer-ho, menys complicada que les xifres del rebut objecte de crítica, és senzilla. L'abonat dóna ordre al seu banc o caixa de pagar només els diners justos en concepte de

consum d'aigua. La companyia pot cobrar perquè "la Caixa" *col.labora* en la campanya facilitant uns impresos especials, però els usuaris fan objecció fiscal a tot el seguit d'impostos (clavegueram, residus...) que no tenen res a veure amb l'aigua i que les diferents administracions han inclòs en el rebut. Això no significa negar-se a pagar, perquè els seguidors de la campanya accepten abonar les taxes quan el conflicte acabi amb un acord que la Confavc consideri satisfactori.

En el moment d'escriure aquestes ratlles, i malgrat les intenses negociacions que en algun moment han estat a punt de dividir el moviment veïnal, encara no hi ha acord. Mentrestant, les persones que se sumen a la campanya augmenten dia a dia, i les associacions de veïns no han hagut de posar en pràctica els cursets de fontaneria que han fet perquè la companyia d'aigües, en un exercici de responsabilitat, no ha tallat el subministrament a cap veí.

72 - LA PLAÇA DE LA VALL D'HEBRON

"Què passaria si a Gràcia volguessin edificar a la plaça del Diamant?". Això explicaven els veïns de la Taxonera als periodistes perquè entenguessin com se sentien a rel de la decisió municipal del juny de 1993 d'edificar a la plaça de la Vall d'Hebron. Fins aleshores el Pla Especial de Reforma Interior (Peri) de la Taxonera qualificava com a zona verda els terrenys situats entre el passeig de la Vall d'Hebron i els carrers General Mendoza, Arenys i Iriarte. Eren 2.500 metres quadrats de sòl sobrant de propietat municipal de resultes de les expropiacions que s'havien fet per construir la Ronda de Dalt. Malgrat no estar urbanitzat, els veïns n'havien fet un espai de relació social, un lloc de pas obligat i el punt de referència històric més important del barri tot i el lamentable enderroc de la casa Arrigat, edifici significatiu que li donava una fisonomia pròpia.

Per oposar-se als pisos, que havien de ser de protecció oficial, es va crear la Coordinadora d'Amics de la plaça de la Vall d'Hebron. No renunciaven a l'habitatge social, necessitat palesa al barri, però en proposaven ubicacions alternatives (a la bòbila, per exemple).

Manifestacions i talls de trànsit, recollida de 2.000 signatures, plantada d'arbres i festes a la plaça van ser les accions reivindicatives dutes a terme. A més, van presentar al·legacions, que el 19 de gener de 1994 van donar fruit: la Comissió d'Urbanisme de

Barcelona, depenent de la Generalitat, rebutjava la requalificació de l'àrea feta per l'Ajuntament. Per celebrar la victòria, veïnes i veïns van fer una gran festa a la seva plaça el diumenge 15 de maig.

El mateix mes, els dirigents de la Coordinadora d'Amics de la plaça eren escollits democràticament membres de la junta de l'Associació de Veïns Penitents-Taxonera, que fins aquell moment s'havia mantingut al marge de la important lluita veïnal. Des d'aleshores l'associació és qui fa el seguiment de la urbanització d'una plaça que el barri espera poder inaugurar el 1997.

73 - CONTRA LA PROLIFERACIÓ DE BARS MUSICALS

Els joves dels noranta participen poc a les associacions de veïns però en canvi són els protagonistes d'una de les noves problemàtiques que aquestes han hagut d'afrontar en els darrers anys: el soroll, la brutícia i el vandalisme que els veïns d'alguns barris denuncien a causa de la proliferació de bars musicals i locals nocturns en determinades zones de Gràcia, Sàrrià-Sant Gervasi o l'Eixample. L'àrea més coneguda i més conflictiva però, compresa entre la Meridiana, la Vila Olímpica i el carrer Llacuna, és l'anomenat *triangle golfo* del Poblenou.

En aquesta zona poc poblada i plena de naus industrials en desús l'Ajuntament va voler desviar a finals dels vuitanta bona part de l'oferta d'oci nocturn barceloní que començava a molestar a d'altres barris. El juliol de 1987 va obrir la nova sala Zeleste al carrer Almogàvers, i darrera de la seva estela van anar apareixent altres locals fins al mig centenar llarg que hi ha actualment. El resultat ha estat que cada cap de setmana es mouen per allí uns 20.000 joves àvids d'alcohol, música i gresca, alguns dels quals protagonitzen incidents remarcables .

Quan les associacions de veïns del Parc i Poblenou van començar a queixar-se el 1992, el Districte de Sant Martí va decidir no donar llicència d'obertura a cap altre nou local. Però com que feta la llei, feta la trampa, els empresaris del sector van trobar la manera de seguir inaugurant bars musicals, molts dels quals són del tipus *after-hours*, que obren de matinada per tancar a mig matí.

El cas és que el 1994 la situació nocturna al *triangle golfo* era de tal saturació i conflictivitat que l'Ajuntament, obligat pels veïns, va haver de posar en marxa, el gener de 1995, un seguit de mesures especials: major control policial, rigor en la inspecció i

tancament de locals i servei de neteja els dies festius. Els propietaris de bars i discoteques -a banda d'algun botiguer espavilat que obre el colmado a mitjanit per vendre alcohol a granel- han reaccionat agrupant-se gremialment i amenaçant de mobilitzar els joves contra els veïns i el municipi. Això ja ha començat a passar (l'1 de març de 1996 va haver-hi una primera manifestació) però les associacions veïnals esperen no haver de sortir al carrer per defensar el dret dels veïns a descansar enfront del dels joves a divertir-se.

74 - URBANITZACIÓ DE LA RAMBLA GUIPÚSCOA

La línia 2 del metro arribarà als barris de la Verneda i Sant Martí de Provençals a mitjan de 1997 després d'una llarga lluita veïnal. I amb el metro, que circularà per sota del carrer Guipúscoa, aquests barris acoseguiran una altra reivindicació que no per més nova deixa de ser important, com ho demostra la mobilització que hi ha hagut al darrera: la conversió del carrer Guipúscoa en una rambla de 13 metres d'amplada i dos carrils laterals.

Entre 1992 i 1994 la construcció del túnel de la línia 2 del metro va obligar a obrir en canal el carrer Guipúscoa. En el moment de tornar-lo a cobrir, l'Ajuntament, com havien sol·licitat les entitats del barri conjuntament amb la reivindicació del metro, va decidir d'aprofitar l'enrenou d'obres i màquines per convertir el que fins aleshores havia estat un carrer gran i molt transitat en una rambla on passejar. Però el desacord pressupostari entre l'Ajuntament -responsable de fer la rambla- i la Generalitat -responsable de les obres del metro- va aturar el projecte.

Sense els 900 milions de pessetes que calien, no hi havia rambla. Mentrestant, els veïns havien de veure com passaven els mesos i el carrer Guipúscoa seguia sense urbanitzar, recobert només per una capa de ciment i pols. El metro també s'endarreriria, així que per Sant Jordi de 1995 l'Associació de Veïns de Sant Martí de Provençals va convocar totes les entitats del barri a una jornada festiva per reclamar ambdues reivindicacions. El 4 de novembre, en plena festa major, hi van tornar a insistir amb una sardinada popular al carrer. I com que tot seguia igual, els veïns van començar el 1996 amb accions més contundents.

El 16 de febrer la combinació de manifestacions i talls de trànsit, per una banda, i la proximitat de la campanya electoral, de l'altra, va donar resultats positius: Generalitat i

Ajuntament arribaven a un acord econòmic. Així les coses, si tot va bé el 1997 la Rambla Guipúscoa, entre Bac de Roda i Can Oliva, enllaçarà amb la que es va fer el 1991 al carrer Aragó.

75 - “QUE NO ENS MARQUIN UN GOL A SARRIÀ”

“Que no ens marquin un gol”. Amb aquest titular futbolístic de doble lectura obria portada el gener de 1996 *La Veu del Carrer*, revista de la Favb, que feia públic el seu posicionament en contra de la requalificació del camp de Sarrià plantejada pel Reial Club Esportiu Espanyol. En opinió de les associacions de veïns, no és lícit que la ciutat perdi uns terrenys destinats a equipaments i s'empassi uns pisos cars que no necessita perquè una entitat privada com l'Espanyol se'n beneficiï exclusivament per eixugar el seu dèficit.

El cas és que l'Espanyol, amb l'objectiu de sanejar econòmicament el club, va presentar a finals de 1995 un projecte de requalificació dels terrenys del camp de Sarrià i la Xatarra per edificar-hi 700 pisos, que va aixecar la polèmica urbanística més gran dels últims anys a la ciutat. Després d'obligar el club a suavitzar el pla rebaixant-ne l'edificabilitat, a l'Ajuntament tothom hi està d'acord, llevat del grup d'Iniciativa per Catalunya-Els Verds.

La Favb i diversos col·lectius professionals d'arquitectes, advocats i periodistes -revivint èpoques passades de lluita urbana conjunta- mantenen una postura ferma: rebutgen qualsevol tipus de requalificació per al camp de Sarrià. El 30 de maig de 1996 van presentar en una audiència pública un manifest que qualifica el pla d'especulatiu i només favorable als interessos de la família Lara, creditora i màxima accionista de l'Espanyol. A més, diu el manifest, “la requalificació vulnera la legalitat urbanística i crea un precedent greu per als interessos públics de la ciutat”. Per això el moviment urbà està disposat a al·legar i impugnar el que calgui, acudint, si s'escau, als tribunals.

VIII - CRONOLOGIA

-

1965

Veïns de Poblenou i la Barceloneta inicien la llarga lluita contra el Pla de la Ribera

1966

El barri del Besòs rebutja els barracons que l'Ajuntament havia instal·lat com a escoles
Un camió xoca contra un pal d'alta tensió al mig del carrer i desperta la lluita veïnal a Trinitat Vella

Creació del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona, fet conegut com la caputxinada.

1967

Veïns del carrer Gran de Sant Andreu denuncien als diaris esquerdes per les obres del metro-línia I

1968

Torre Baró i Vallbona demanen fonts públiques i una xarxa de clavegueram
Comencen les reivindicacions contra indústries contaminants a diversos barris de la ciutat

Primeres protestes a Sants i la Bordeta contra la construcció del Primer Cinturó de Ronda

Maig revolucionari a França.

Neix l'organització d'esquerra revolucionària Bandera Roja.

1969

Lluita contra les expropiacions d'habitatges a l'avinguda García Morato (Raval)
Reivindicació d'un pas de vianants a l'avinguda Meridiana per unir Trinitat Vella i Trinitat Nova

Porcioles fa desaparèixer la Rambla de Sant Andreu. Hi ha algun acte de protesta aïllat
Estat d'excepció decretat pel govern franquista.

1970

Reivindicació de pisos pels afectats del primer cinturó als carrers Badal i Brasil (Sants)
Lluita dels barraquistes de Can Tunis per aconseguir habitatges nous
Comença la lluita contra el pla parcial de Torre Baró-Vallbona-Trinitat. Es crea l'A.V.
Nou Barris
Campanya per salvar la plaça Folch i Torres (Raval)
Denúncia del mal estat dels habitatges de Ciutat Meridiana
Procés de Burgos. Sis militants d'ETA són condemnats a mort. La pressió popular obliga a Franco a commutar les penes.

1971

Lluita contra les expropiacions per la construcció dels accessos al Túnel de la Rovira (Carmel)
Protesta dels barraquistes del Carmel per obtenir un habitatge digne
Protesta dels barraquistes de darrera l'Hospital de Sant Pau
Lluita contra el primer cinturó a la plaça Maragall (Guinardó)
Lluita contra el Pla Parcial d'Ordenació de la Muntanya de Montjuïc
Una allau de merda envaeix Can Clos, i els veïns forcen el tancament dels abocadors de Montjuïc
Protesta pels accidents i el mal estat al pas subterrani "El Tubo" (Vallbona)
Reivindicació de semàfors a la plaça Cerdà
Reivindicació de la casa Matas i Ramis com a biblioteca (Horta)
Porcioles maquilla el Pla de la Ribera que, tot i així, no tirarà endavant per l'oposició veïnal (Poblenou i Barceloneta)
Tanca el mercat del Born i comença la lluita veïnal per conservar l'edifici per a ús públic (Casc Antic)
Protesta per esquerdes de les obres del metro al carrer Joan Güell (Sants) i a Rambla Volart (Guinardó)
Lluita contra la intenció de posar un abocador d'escombraries a Collserola (Montbau)

1972

Verdum i Trinitat Nova s'oposen a l'augment de quotes als pisos de l'Obra Sindical del Hogar (OSH)

Comença la lluita contra el Segon Cinturó (Guineueta Vella, Penitents i Taxonera)
Protesta dels barraquistes de Montjuïc de la banda del Poble Sec
Indignació veïnal per l'explosió de gas al carrer Ladrillersos (Sants)
Protesta per les esquerdes causades per les obres del metro a Virrei Amat (Turó de la Peira)
Campanya contra indústries perilloses a rel de l'incendi a la fàbrica Jovi (Guinardó)
Demanda de semàfors al Raval
Reivindicació d'un institut a l'antiga *prote* de Wad-Ras (Poblenou)
Campanya per salvar la plaça Lesseps (Gràcia)
Lluita contra la construcció d'un pàrquing a la plaça de la Catedral (Barri Gòtic)
Ocupació d'habitatges buits al Polvorí (Montjuïc)
Protesta contra l'assaonador de pells dels carrers Béjar, Sant Nicolau i Tarragona (Hostafrancs)
Reivindicació d'habitatges al futur polígon Canyelles (Guineueta Vella)
Verdum, Prosperitat i Roquetes comencen a reivindicar l'arribada del metro
Campanya per la higiene pública i contra les rates als barris del Besòs i Maresma
Multitudinàries assemblees a Nou Barris impugnen el Pla Torre Baró-Vallbona-Trinitat
Pel juliol és autoritzada la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (Favb). Juan Frías Almarza, primer president de l'entitat veïnal
Es crea la Coordinadora de Barris de Sant Antoni, que agrupa les associacions de veïns de barris

1973

La Guineueta Vella (Canyelles) s'oposa a les expropiacions degudes al II Cinturó de Ronda
Indignació popular per l'explosió de gas al carrer Consorts Sans Bernet (Horta)
Campanya contra indústries perilloses (Poblenou)
Lluita per urbanitzar els Tres Pallars (Poblenou)
Reivindicació de més il.luminació i neteja al barri (Raval)
Lluita per la urbanització del barri (Maresma)
Lluita per salvar les escoles-bressol Cascabel (Besòs), Enanitos (Verdum) i La Llar (Horta)
Cases properes a la plaça Virrei Amat s'esquerden per les obres del metro

Reivindicació de l'escola i parc de la Pegaso (Sant Andreu i Sagrera)

Demanda d'escoles públiques i equipaments al Carmel

Veïns dels carrers Llobregós i Sigüenza es neguen a pagar contribucions per la il·luminació (Carmel)

Protesta per cases esquerdades per les obres del túnel de la Rovira (Carmel i Guinardó)

Olimpíada Popular per reivindicar equipaments esportius a Nou Barris

Lluita per una piscina i un poliesportiu públics als pisos de l'antic camp del Barça (les Corts)

Lluita contra la formigonera i la incineradora de FOC a Cardenal Reig (les Corts)

Reivindicació d'un equipament en un solar del carrer Verge de Lourdes (Trinitat Vella)

Reivindicació d'una escola pública (Trinitat Vella)

Manifestacions per aconseguir aigua corrent a Torre Baró i Vallbona

Concurs i cacera de rates a Ciutat Meridiana per denunciar el mal estat del barri

Manifestacions per reivindicar semàfors al passeig Verdum (Porta)

Comença la lluita per salvar el "xalet" o casa Golferichs (Sant Antoni i Esquerra de l'Eixample)

L'11 de maig veïns de Nou Barris (contra el pla parcial) i del Carmel (contra el túnel de la Rovira) ocupen el ple municipal

Es retira el Pla Parcial de Montjuïc davant l'oposició veïnal (Poble Sec)

Publicació de "Dos años de lucha contra la OSH" (Coordinadora d'AA.VV. de l'OSH)

Campanya "Salvem Sants dia a dia, ni pas elevat ni museu del tramvia"

La Coordinadora de Sant Antoni convoca manifestacions en defensa d'un ensenyament de qualitat a Sants, Horta, Guinardó i a la plaça Espanya

Manuel Sañes, president de la Favb

L'alcalde José María de Porcioles és substituït després de 16 anys de govern de la ciutat. El succeeix Enric Masó

Atemptat mortal contra el president del Govern, almirall Luis Carrero Blanco. El succeeix Carlos Arias Navarro

Procés 2001 contra la direcció de Comissions Obreres

1974

El regidor José M. Espona enderroca unes escales al carrer Mercedes i és obligat a dimitir (Salut)

Campanya per no pagar l'adequació de les instal·lacions de gas natural (Sagrada Família)

Els barraquistes del Carmel estrenen llum, aigua i wàters públics després de molt reivindicar

Indignació popular per l'incendi del carrer de les Tàpies, que va causar 17 morts (Raval)

Protesta contra els fums de Manufacturas Cerámicas, obligada a tancar l'any següent (Hostafrancs)

Campanya contra Fertrat, indústria perillosa (Poblenou)

Reivindicació d'urbanització i zona verda a Diagonal-Bac de Roda (Poblenou)

Campanya contra les indústries perilloses (Poble Sec)

Demanda d'institut a l'aleshores Districte IX (Nou Barris, Sant Andreu, Sagrera, Turó de la Peira)

Lluita per la qualitat educativa a la guarderia Valldaura de Telefònica (Guineueta)

Reivindicació de zona verda al solar Viñeda-Tissó (Prosperitat)

Reivindicació d'espais verds i del parc de les Aigües (Guinardó)

Reivindicació de l'Espanya Industrial com a parc i equipaments (Sants i Hostafrancs)

Reivindicacions d'ambulatoris a Roquetes, Ciutat Meridiana i Bon Pastor

Demanda d'un dispensari al Carmel

Segrestos d'autobusos a Roquetes per reivindicar transport públic

Concurs popular per denunciar la degradació de la platja de la Mar Bella (Poblenou)

Exposició contra el pla comarcal "El Carmelo ignorado"

Lluita contra l'edifici-pont del carrer Freixures (Casc Antic)

Primera ocupació (il·legal) de les Vivendes Seat (Zona Franca)

L'A.V. Trinitat Vella denuncia Fecsa pels pals d'alta tensió al mig del carrer

Estafa "Firosa" i ocupació d'habitatges al Cerro de la Trinitat (Trinitat Vella)

Lluita contra les expropiacions per fer els accessos al túnel de Vallvidrera (Sarrià)

Protesta per les cases esquerdades en les obres del metro a Ramón Albó i Pi i Molist (Turó de la Peira)

Campanya per recuperar la "plaça sense nom", ara plaça Olof Palme (Turó de la Peira)

Un grup feixista assalta i destrossa el Centre de Vida Comunitària de Nou Barris a Trinitat Nova, i també el local de l'AV Sant Andreu

Torre Baró reclama un pas subterrani per creuar la via del tren

Els veïns de la Pau deixen de pagar les quotes de manteniment davant la desídia de

l'Obra Sindical del Hogar

Indignació per les irregularitats de Sebastián Auger a la urbanització del carrer Cardenal Reig (les Corts)

Lluita per salvar la guarderia propera al camp d'esports d'Horta

La majoria de les associacions de veïns de la Coordinadora de Sant Antoni ingressen a la Favb. Albert Pons Valon, president de la federació veïnal

Execució de l'anarquista Salvador Puig Antich. Manifestacions de protesta

Bandera Roja s'integra dins el PSUC

1975

Reivindicació d'un solar de Ganduxer (les Corts)

Segona ocupació (legal) de les Vivendes Seat (Zona Franca)

Tancada per la municipalització de l'escola Tramuntana (Carmel)

L'A.V. Torre Llobeta reivindica el mas del mateix nom com a equipament (Guinardó-Vilapicina)

Campanya per recuperar la plaça Tetuan com a espai públic (Dreta de l'Eixample)

Reivindicació de la plaça del Canonge Rodó (Clot-Camp de l'Arpa)

Lluita per la plaça de les "Rates" (Sagrera)

Gincama reivindicativa al Carmel per demanar una escola

L'A.V. Casc Antic encarrega un Pla Popular a un grup d'arquitectes

El Clot inicia la lluita pels terrenys de Renfe, futur parc del Clot

Campanya per la cobertura del Segon Cinturó (Nou Barris)

Demanda d'un semàfor al creuament dels carrers Rocabrúna i Montagut (Turó de la Peira)

Lluita per la rehabilitació dels blocs de pisos de la Rambla del Caçador (Guineueta)

Lluita per la rehabilitació dels pisos del Patronat Municipal de l'Habitatge (Trinitat Nova)

Demanda d'ambulatori a Trinitat Vella

Comença la lluita per demanar equipaments escolars a Ciutat Merdiana

Verdum, Guineueta i Canyelles fan que s'obri l'escola professional Francesc Layret

Prosperitat fa fora la indústria perillosa Droqsa

Comença la lluita per salvar com a zona verda la vil·la Cecília (Sarrià)

Exposició sobre el Pla Comarcal al Raval

Adhesions d'associacions de veïns a l'Assemblea de Catalunya
Campanya de la Favb "Salvem Barcelona per a la Democràcia"
18 regidors de l'Ajuntament es neguen a subvencionar l'ensenyament del català.
Campanya de la FAVB contra la seva actitud
Joaquim Viola nou alcalde de Barcelona
Campanya Pro Amnistia. Participació de la Favb i les associacions de veïns
Cinc militants d'ETA i el FRAP són afusellats
El 20 de novembre mor el dictador Francisco Franco

1976

Lluita contra la "casa de los concejales" (Sarrià)
Indignació popular per l'incendi del carrer Hospital (Raval)
Protesta pels sorolls d'establiments nocturns al barri Gòtic
Reivindicació d'equipaments als terrenys de Martí Codolar (Horta, Carmel, Vall Hebron)
Ciutat Vella es defensa del Pla Comarcal, que volia obrir l'avinguda Cambó i el carrer Méndez Núñez
Veïns del barri de Porta reivindiquen l'escola i la plaça Sóller, i la urbanització dels seus voltants
Reivindicació de semàfors al carrer d'Horta
Lluita pel grup escolar República Argentina (Sant Gervasi)
Campanya per obrir l'escola Carles I (Poble Sec)
Reivindicació de la Sedeta (Sagrada Família i Camp d'en Grassot)
Lluita per un ateneu popular a la Flor de Maig (Poblenou)
Campanya per recuperar la platja de la Mar Bella (Poblenou)
Ocupació de la cooperativa la Llibertat (Gràcia)
Campanya contra el projecte de Via O (Gràcia)
Reivindicació del parc de la Llibertat (Carmel)
Demanda d'un ateneu popular al Bon Pastor
Reivindicació dels parcs de l'Unitat i l'Amistat (Horta)
Campanya "Volem un barri net" al Raval
Lluita per l'hospital Mental de la Santa Creu (Nou Barris)
Tancada per defensar la guarderia Pla de Fornells (Roquetes)

Campanya veïnal per la gratuïtat del Tercer Cinturó i per la regulació del tràfic pesat als carrers Aragó i València

Reivindicació d'un centre d'assistència primària a Roquetes

24 dies de lluita per aconseguir semàfors a Prosperitat

Trinitat Nova reivindica un mercat

Demanda de semàfors a Ciutat Meridiana

Nou Barris reivindica el futur institut Sant Andreu-Valldaura i els seus professors

Detenció del president de l'AV La Pau per solidaritzar-se amb la lluita de Seat

Cinc ferits en l'enfonsament d'una planta baixa del bloc 45 de la Pau

Suspensió de l'AV Joan Maragall per tractar temes sindicals (Guinardó)

Exposicions sobre el Pla Comarcal al Clot i a la Fundació Miró (Favb)

Campanya de la Favb contra el Pla Comarcal amb manifestacions al Raval, Casc Antic i Gràcia

Massives manifestacions per la democràcia convocades per la Favb l'1 i el 8 de febrer

La Favb demana la dimissió de l'alcalde Joaquim Viola per aprovar el Pla Comarcal

Adhesió i participació de les associacions de veïns i la Favb al Congrés de Cultura Catalana

Tanda de recitals en el marc de la campanya de la Favb "Serrat als barris"

Josep Maria Socías Humbert, nou alcalde de Barcelona

Referèndum convocat per decidir entre reforma i ruptura, convocat pel Govern de la transició, presidit per Adolfo Suárez

1977

Veïns de Nou Barris desmunten la planta asfàltica que no volien de cap manera

700 persones s'instal·len al penúltim barri construït a la ciutat: Canyelles. L'últim serà la Vila Olímpica

Veïns de Prosperitat segresten un autobús per demanar pisos per als barraquistes de Santa Engràcia

Nou Barris reclama equipaments a les 32 hectàries de Renfe-Meridiana

Veïns de Ciutat Meridiana protesten per les esquerdes als seus pisos

Es crea la coordinadora pro Ateneu Popular de Nou Barris

Els veïns del Turó de la Peira aconseguen que el govern central declari zona catastròfica l'àrea del carrer Cartellà afectada per unes inundacions

Entitats de Gràcia demanen un poliesportiu al carrer Perill, que s'inaugurarà el 1989
Veïns del Port aturen el tren de la potassa, que no volen que circuli pel mig del barri
Campanya *Salvem el Guinardó*, que reivindica, entre d'altres, el parc de les Aigües
L'AV Sagrada Família reivindica la fàbrica de la Sedeta com a equipament
Poble Sec reivindica el Mercat de les Flors com a ateneu popular
La Sagrera inicia la lluita per conservar *La Barraca*, futur centre cívic
S'esquerden alguns edificis del Besòs amb protesta veïnal al crit de "Vecino, baja, tu piso se te raja"
Manifestació de bicicletes contra la contaminació a la ciutat
El ministre Martín Villa pretén obligar a posar nom de sant a totes les associacions de veïns. La Favb s'hi oposa en un acte públic al parc Güell
Primeres eleccions generals democràtiques des de la II República. Guanya Ucd
Manifestació d'un milió de persones, l'11 de setembre, per reivindicar l'Estatut
Manifest de la Favb i Amics de la Ciutat "Per un Ajuntament de transició cap a la democràcia"
Josep Tarradellas torna com a president de la Generalitat

1978

Segrest d'un autobús a Torre Baró per reclamar transport públic
Després de 10 anys de lluita es treuen els pals d'alta tensió dels carrers de Trinitat Vella
Talls de trànsit a la Via Júlia contra la manca de neteja viària (Prosperitat-Verdum)
Obren les escoles Patronat Ribas, Pegaso, Sóller i Ferrer i Guàrdia
L'A.V. del Carmel elabora un Pla Popular
Veïns del Clot comencen a reivindicar la Farinera per a equipaments
Inaugurats el Parc de les Aigües (Guinardó) i el Castell de l'Oreneta (Pedralbes)
Inaugurat l'ateneu popular La Flor de Maig (Poblenou)
En una assemblea de barri la Verneda Alta aprova el seu pla popular
L'A.V. Sant Gervasi lluita per conservar la masia i el jardí de Can Castelló
Protestes per la puja del bitllet de metro a 8 pessetes i el d'autobús a 12
El Govern Civil de Barcelona prohibeix la celebració del Carnestoltes
S'aprova la Constitució Espanyola en referèndum

1979

L'Ajuntament compra l'Espanya Industrial pressionat pels veïns que hi volen un parc
Tanca l'escorxador del carrer Diputació, reivindicat pels veïns com a parc (Esquerra de l'Eixample)

L'Ajuntament presenta un pla pels terrenys de Renfe Meridiana que no agrada els veïns

L'Ajuntament compra el solar de la futura plaça Sóller (Porta)

Verdum aconsegueix la Biblioteca Popular

Nou Barris reivindica la neteja de les obres paralitzades del Segon Cinturó

Protesta contra l'obertura d'un bingo a Prosperitat. Se li tapien les portes

Reivindicació d'asfaltat als carrers Simancas i Artesania (Verdum)

Verdum i Roquetes aconsegueixen la municipalització de les instal·lacions de Brafa

Carles Prieto, president de la Favb

A Manresa, primera Assemblea de les Associacions de Veïns de Catalunya, i a Barcelona, cinquena trobada estatal

La Favb fa públic un memoràndum-manifest als candidats a l'alcaldia

Campanya de la Favb "Per recuperar Barcelona. Exigim els nostres diners a Madrid"

Segones eleccions generals. Guanya Ucd

Les associacions de veïns protesten per l'augment de preus del transport públic

Manuel Font Altaba, alcalde provisional durant quatre mesos

Primeres eleccions municipals democràtiques. Narcís Serra, alcalde socialista amb el suport del Psuc, Erc i Ciu

1980

Veïns de Poblenou posen una reivindicativa primera pedra del futur institut Icària

L'octubre, tancament de veïns al Casc Antic reivindicant la rehabilitació d'habitatges

Ciutat Meridiana denuncia la cessió d'un solar públic per fer una escola privada

Roquetes es manifesta per l'asfaltat del carrer Vidal i Guasch

L'Ajuntament compra Can Basté per a equipament cultural (Turó de la Peira/Vilapicina)

Torre Baró exigeix un pla global d'urbanisme

Porta comença la lluita per aconseguir l'institut Valldemosa

S'inaugura l'escola Farigola, llargament reivindicada (Clot)

Al juny, veïns del Carmel ocupen el Consell de Districte amb una llarga llista de reivindicacions

Comença la lluita per remodelar la plaça de Mossèn Clapés (Sant Andreu)

Noves protestes contra l'augment tarifari del transport públic

La Favb impulsa la campanya "Fem nostra Barcelona" i s'adhereix a la d'àmbit estatal "Pedimos la palabra"

Eleccions autonòmiques. Jordi Pujol, president de la Generalitat

1981

Poblenou recupera la platja de la Mar Bella després de més de 30 anys

El Clot lluita pels terrenys de Focsa als carrers Clot-Biscaia, avui plaça del Rec

S'inaugura la plaça de l'Assemblea de Catalunya, abans dita "de les Rates" (Sagrera)

Veïns del Carmel tornen a ocupar el Consell de Districte demanant solucions a molts problemes

L'A.V. Font de la Guatlla impugna el Pla Especial de Reforma Interior (Peri) de Montjuïc

Alguns barris, com el Clot, protesten per la instal·lació de bingos

Al Clot, campanya "El barri en peu de guerra"

Ocupació veïnal de Torre Llobeta per pressionar per l'acabament del centre cívic

Finalment s'inicien les obres de la plaça Sóller

Es posa en marxa, sense local, l'Ateneu Popular de Nou Barris

Nou Barris exigeix l'arribada del metro a la Via Júlia per l'any vinent

L'Ajuntament bandeja les propostes veïnals sobre el parc de l'Escorxador

Sant Andreu i Sagrera engeguen la campanya per aconseguir el parc de la Pegaso

Protestes per una explosió de gas a la Barceloneta

Veïns, sindicats i consumidors protesten per l'augment tarifari del transport públic

Campanya de les associacions de veïns "Volem la paraula" sobre la Llei de Règim Local

La Favb s'adhereix a la Crida a la Solidaritat i a la campanya pro-referèndum de l'Otan

A Santa Coloma de Gramenet, segona trobada d'Associacions de Veïns de Catalunya

El 23 de febrer, intent frustrat de cop d'Estat

Gran manifestació al solar de l'Escorxador contra l'ingrés d'Espanya a l'OTAN

1982

Manifestacions a la Verneda contra la delinqüència atribuïda als gitanos de la Perona

El barri de Maresma rebutja que s'hi facin pisos pels gitanos de la Perona
La línia 4 del metro arriba a Roquetes i a La Pau
Bon Pastor reivindica el Peri de la zona d'Enric Sanchis
3.000 signatures veïnals impugnen el Peri d'Hostafrancs
El Clot reivindica la plaça de Can Robacols
Veïns de Prosperitat juguen a futbol enmig de la Meridiana per exigir que Rio de Janeiro no sigui via ràpida
Comença la lluita per reivindicar l'escola Splai (Porta)
Després de set anys de lluita, s'inaugura l'institut Pablo Picasso de Ciutat Meridiana
Comença la lluita de la plaça dels Porxos a Sant Martí de Provençals
Prudenci Sánchez, president de la Favb
El Psoe guanya les eleccions generals per àmplia majoria
Pasqual Maragall substitueix a Serra en l'alcaldia de la ciutat

1983

Trasllat de barraquistes del pla de Santa Engràcia (Prosperitat) als pisos de Renfe-Meridiana
Aprovat el Peri de la Barceloneta
El Guinardó reclama la demolició del viaducte de la plaça Alfons Xè el Savi
S'inaugura la plaça Sóller, llargament reivindicada (Porta)
La Guàrdia Urbana desallotja violentament l'AV de Torre Llobeta del centre cívic
L'Ajuntament compra els terrenys de Martí Codolar, reivindicats com a públics des de feia temps
Reivindicació d'una escola als terrenys de Fibracolor (Clot)
Oposició veïnal al Peri de Gràcia
S'inaugura el parc de l'Escorxador a l'Esquerra de l'Eixample
Campanya cívic a Sants per recuperar el Vapor Vell
Sant Andreu lluita contra la Fàbrica Nacional de Colorantes, indústria perillosa no tancada fins el 1991
Campanya ciutadana reivindicant carrils-bici a Barcelona
Al novembre, la Favb demana que Barcelona sigui declarada zona desnuclearitzada

1984

Tres morts en una explosió al carrer Cinca (Sant Andreu)
Dos morts per una explosió de gas al Besòs
Remodelació del barri de Can Clos. 108 pisos nous substitueixen els que existien
Demanda de semàfors a l'Esquerra de l'Eixample
Lliurats 161 pisos als barraquistes de Raimon Casellas després de 14 anys de lluita (Carmel)
L'Ajuntament compra la casa Golferichs a Nuñez i Navarro (Sant Antoni/Eixample)
Es fa realitat la piscina a la Via Barcino, llargament reivindicada (Trinitat Vella)
Setmana reivindicativa en demanda d'equipaments esportius a Nou Barris
Enfrontaments entre veïns pel projecte d'escola Splai Flors i Calçats (Roquetes)
Els veïns de Ciutat Meridiana surten de nit a caçar rates
Els veïns de Sant Antoni volen equipaments i no una comissaria a les velles cotxeres del carrer Borrell
A l'abril, 150 veïns es manifesten contra les inundacions al carrer Badal (Sants)
Poblenou reivindica l'antiga fàbrica de Càtex, Can Felipa, per al barri
Les associacions de veïns de Nou Barris fan públic un document "davant la Barcelona olímpica"
L'any s'inaugura amb la nova divisió de la ciutat en deu districtes. El Districte VII rebutja el nom de Ciutat Nord i acaba dient-se Nou Barris
Gran cadena humana contra l'Otan (entre 60.000 i 100.000 persones)

1985

Enderrocades la majoria de les barraques de la Perona (Vermeda)
Aprovat el Peri de Baró de Viver
La línia 3 del metro arriba a la Vall d'Hebron
L'avinguda Gaudí passa a ser zona de vianants (Sagrada Família)
Enderrocat un dels viaductes del Primer Cinturó a la plaça Alfons Xè
Reformada la plaça Pastrana (Carmel)
El tren de la potassa deixa de creuar el barri del Port
Inaugurats el Casal de Sarrià i els seus jardins a la reivindicada vil.la Cecília
S'inaugura el tram de metro entre Lesseps i Montbau, llargament reivindicat
S'inaugura uns jardins a Trinitat Nova
S'aprova el Peri de Torre Baró

Comença la reivindicació d'una zona verda als carrers Rogent-Mallorca (Clot)
Comença la campanya per recuperar la Rambla de Sant Andreu
Festa reivindicativa davant del Vapor Vell (Sants)
La Favb denuncia la llicència d'obres a Can Serra, seu de la Diputació (Eixample)
En la VI assemblea estatal d'associacions de veïns celebrada a Barcelona es demana
que les entitats veïnals siguin declarades d'interès públic
Al febrer, manifestació contra la puja de tarifes del transport públic
Espanya entra a la Comunitat Econòmica Europea

1986

Nous locals del Centre Social del Besòs
Centre obert de joves a la Bordeta
Obre la piscina de la Creueta del Coll
Aprovat el Peri de Gràcia
Exigència a la Generalitat perquè arregli els desperfectes dels pisos de Renfe-Meridiana
Manifestació contra el desallotjament del Mental de la Santa Creu Nou Barris
Inaugurada la plaça Àngel Pestaña on hi havia les barraques de Sant Engràcia
(Prosperitat)
Davant les protestes veïnals, l'Ajuntament renuncia a cobrar les contribucions especials
que imposava per l'asfaltat de carrers (Nou Barris)
Inaugurats els parcs del Clot i la Pegaso
Diferents entitats comencen a reivindicar Piscines i Esports com a parc públic i esportiu
(Sarrià)
Margarida Rodríguez, presidenta de la Favb
El 17 d'octubre Barcelona és nominada seu olímpica del 1992
Referèndum de l'Otan. A Catalunya guanya el no, però a Espanya ho fa el sí

1987

Comencen els enderrocs a la futura Vila Olímpica (Poblenou)
Rècord Guinness a Sant Andreu per la pancarta més llarga, que reivindica la Rambla
Tanca l'Institut Mental de la Santa Creu entre protestes veïnals i dels familiars dels
malalts (Nou Barris)

Protestes al Turó de la Peira pel tancament d'una instal·lació esportiva
Manifestacions contra les cotxeres de l'avinguda Borbó (Torre Llobeta)
Veïns de Torre Baró retenen un autobús per exigir millores al transport públic
Porta demana la urbanització dels jardins d'Alfàbia i de la parada del metro
Presentació del Peri de Roquetes
Manifestacions i assemblees per demanar la cobertura el Segon Cinturó (Nou Barris)
A Nou Barris, campanya "Ser jove no és cap delictes" davant la detenció arbitrària de 28
nois
Poblenou s'oposa al Cinturó del Litoral descobert amb la campanya "Volem ser
consultats"
Primera oposició veïnal als pisos projectats als terrenys de Can Fabra, que els Sant
Andreu vol per a plaça i equipaments
Campanya per salvar Can Valent Petit a Sant Andreu
Després de 10 anys de reivindicació, el Clot inaugura la plaça de Can Robacols
Campanya "Aquí hi ha gana" a Ciutat Vella
Rebuig popular a l'atemptat d'Eta a l'Hipercor Meridiana
Eleccions municipals. Maragall continua d'alcalde amb el suport d'Iniciativa per
Catalunya

1988

Casal de barri a l'ex-hotel Elèctric (Les Planes)
La Guàrdia Urbana reprimeix violentament veïns del *bloc fantasma* afectat pel Segon
Cinturó que reclamen habitatges dignes (Prosperitat-Trinitat Nova)
S'aprova el pla integral de Roquetes. Les entitats demanen un casal de barri al pla de
Fornells
S'inaugura el casal de barri de Prosperitat, gestionat per les entitats del barri
L'Ajuntament accepta fer una plaça pública al solar del cinema Turó (Turó de la Peira)
Trinitat Nova demana més semàfors i senyalització a la Meridiana
L'AV Poblenou reivindica un parc al solar de la Paperera
Audiència pública sobre el Segon Cinturó. Continua la campanya per la seva cobertura
Pujol és reelegit per tercera vegada president de la Generalitat

1989

S'inaugura Can Golferichs com a equipament (Sant Antoni/Eixample)
Enderrocades les darreres barraques de la Perona i el Camp de la Bóta
Dinamitat el *bloc fantasma* de la Via Favència (Nou Barris)
Construïts els tres *biombos* de l'avinguda Cambó amb l'oposició radical dels veïns (Casç Antic)
El Turó de la Peira denuncia dues empreses contaminants
Assemblees a Trinitat Nova davant el problema de la droga i els assalts al local de l'A.V.
Veïns del Turó de la Peira protesten contra l'augment de la contribució territorial
Veïns de Guineueta ocupen pisos d'Adigsa que estaven sense habitar
S'inaugura l'ambulatori de Ciutat Meridiana, que reivindicava un hospital de zona
S'inaugura el mirador de Torre Baró
Confrontació entre la festa major oficial de Nou Barris i les que fan els barris
Els veïns del carrer Pi i Ferrer reclamen pisos (Porta)
Campanya "Libertat sense por" contra les causes de la delinqüència i per reclamar equipaments infantils (Nou Barris)
Comença la campanya per exigir el metro fins a Torre Baró, Ciutat Meridiana i Trinitat Nova
Entitats veïnals i ecologistes reclamen el desmantellament dels dipòsits de gas d'Horta
Al·legacions de l'AV Sant Andreu contra el pla de Can Fabra. Hi volen equipaments i zona verda
Comença la lluita per la reubicació dels expropiats de darrera el Cementiri del Poblenou per la construcció de la Vila Olímpica
Poblenou reclama la remodelació de la Rambla
Una plataforma ciutadana fa pública la seva oposició al pla municipal de reforma del Port Vell
Primera Assemblea General Ciutadana reclamant més informació municipal i participació en els projectes preolímpics
S'inaugura el reformat Estadi Olímpic de Montjuïc
Cau el mur de Berlín
Oposició del moviment veïnal al pla d'Hotels de l'Ajuntament

1990

S'inaugura el parc esportiu a Can Dragó (Nou Barris)

Can Castelló, nou casal a Sant Gervasi

Explosions de gas al carrer Ample i al Coll

Cau una casa al Turó de la Peira i mor una veïna: es descobreix l'aluminosi

Desmuntats els dipòsits de gas al Poblenou

Desapareix el nucli de barraques del carrer Francesc Alegre (Carmel)

El barri de Fort Pienc comença a reivindicar equipaments a l'illa de la Fichet

La Universitat Pompeu Fabra es compromet a convertir el Born en una facultat de comunicació

Acampada als terrenys de Renfe per reivindicar la segona fase del parc del Clot

Els veïns de Sant Andreu aconseguixen salvar Can Guardiola com a edifici públic

Demanda de semàfors als carrers Padilla i Lepant (Guinardó)

Campanya ciutadana contra la reconstrucció de la caserna de la Guàrdia Civil de Gràcia

Es recullen 10.000 signatures contra el pla de privatització de Piscines i Esports (Sarrià)

Campanya per exigir habitatge social a la Vila Olímpica

Oposició veïnal al pla de reforma i ampliació del Liceu

La Favb demana un referèndum per restringir l'ús del cotxe privat a la ciutat

1991

Al Raval es creen algunes patrulles veïnals per lluitar contra la droga

Campanya "Volem seguir vivint al Poblenou" contra el pla del Front Marítim

Campanya contra les molèsties dels camions i les agències de transport al Poblenou

Desnonada del seu local l'AV Esquerra de l'Eixample

Mobilitzacions al Bon Pastor reclamant l'arribada del metro

Concentració a la plaça Sant Jaume en el primer aniversari de la mort d'una veïna per causa de l'aluminosi

Pep Miró, president de la Favb

La Favb publica La Barcelona dels barris

Comença la campanya veïnal d'objecció fiscal contra els abusos en el rebut de l'aigua

Guerra del Golf

1992

Lluita per l'arribada del metro als barris i contra l'augment de tarifes del transport

Veïns del carrer Guipúscoa protesten perquè l'ampliació del metro els esquerden el bloc
(La Pau)

Doble inauguració (oficial i veïnal) de la Rambla de Sant Andreu

La Favb presenta recurs contra el projecte de Piscines i Esports (Sarrià)

És enderrocat l'últim *biombo* de l'avinguda Cambó tal i com volien els veïns (Casc Antic)

Campanya veïnal per la gratuïtat del parc del Laberint d'Horta

Revifa l'oposició del Guinardó al Primer Cinturó davant la nova proposta municipal

Les associacions de veïns es queden soles defensant la campanya contra els impostos de l'aigua.

Oposició veïnal al pàrquing subterrani de la plaça dels dúplex del carrer Guipúscoa (La Pau)

Manifestació de Torre Baró, Vallbona i Ciutat Meridiana per exigir solucions als problemes pendents del barri.

Lluita per salvar la zona verda de la plaça del Rec (Clot)

Acord entre el Districte i el Secretariat d'Entitats per cogestionar el centre cívic de les Cotxeres de Sants

Hostafrancs celebra que al final el Peri del barri no obrirà el carrer Aragó, lluita iniciada el 1974

Veïns de Nou Barris tallen la línia IV del metro reclamant-ne l'arribada als seus barris

1995

Festa a Fort Pienc reivindicant equipaments per l'illa de la Fichet

Demanda veïnal perquè l'Ajuntament no vengui el parvulari del llegat Comas i Solà (Gràcia)

Veïns de Sant Genís dels Agudells segresten un autobús per reclamar l'arribada del 19 al centre del barri

Sant Martí de Provençals i la Pau reclamen la línia II del metro i la urbanització de la Rambla Guipúscoa

Oposició veïnal a la requalificació del camp de futbol de Sarrià per fer-hi pisos

Protesta contra la instal·lació d'una gasolinera a la Rambla Prim-Gran Via (Verneda)

Campanya per la desafectació urbanística de 400 habitatges al carrer Àlava (Poblenou)

Els veïns de Sants reclamen una rambla a la coberta Ronda del Mig

Desmantellats els dipòsits de gas d'Horta, coneguts com *els ous d'en Porcioles* .
Manifestació d'afectats per l'aluminosi davant la casa de Jordi Pujol, que havia declarat que el seu pis també patia aluminosi
La pressió veïnal fa enderrocar dos dels *biombos* de l'avinguda Cambó (Casc Antic)
Veïns de Poblenou i el Parc comencen a denunciar molèsties causades pels bars musicals de la zona
Veïns de Poblenou, el Clot i Fort Pienc s'oposen al nus viari de la plaça de les Glòries
Lluita per salvar la xemeneia de la plaça de la Farga (Sants)
Els veïns de Sant Andreu volen recuperar les casernes per a equipaments
Roquetes es mobilitza contra l'abandonament i la marginació del barri
Comença la lluita per la remodelació de les *vivendes del tèxtil* (Sant Martí de Provençals)
Trinitat Nova inaugura reivindicativament una simbòlica estació de metro
Reivindicació d'un altre ambulatori al barri de les Corts
El 25 de juliol comencen els Jocs Olímpics de Barcelona
La Favb publica La Barcelona de Maragall a La Veu del Carrer

1993

La justícia archiva la querella de la Favb contra el constructor Roman Sanahuja i l'Estat com a responsables de l'aluminosi
La Taxonera s'organitza per salvar la plaça de la Vall d'Hebron, on l'Ajuntament vol edificar
Protestes veïnals contra el proposat túnel d'Horta
Veïns de Trinitat Vella es manifesten reclamant solucions als problemes del barri
La Favb i la Coordinadora d'AAVV de Nou Barris s'oposen al projecte del Fòrum Nord
Es crea la plataforma ciutadana, ecologista i veïnal Barcelona Estalvia Energia, que força la celebració d'una audiència pública sobre l'ecologia a la ciutat
II Trobada de Barris de Catalunya

1994

Intent frustrat de segrestar un autobús a la Taxonera per reclamar millores al transport públic
Al novembre s'inaugura l'Ateneu Popular de Nou Barris, llargament reivindicat

Es dinamita un bloc de la Pau mal construït i amb greus deficiències estructurals
L'oposició veïnal atura el pàrquing subterrani previst a la plaça de la Virreina (Gràcia)
Roser Argemí, presidenta de la Favb

Multitudinàries manifestacions veïnals contra els impostos en el rebut de l'aigua

Campanya ciutadana "30 km/h" pels drets del vianant

Agermanament de diferents barris amb districtes de la ciutat cubana de l'Havana

Guerra dels Balcans. Manifestacions pacifistes i de solidaritat amb el poble bosnià

1996

Veïns del Casc Antic reprenen la campanya per recuperar definitivament el Born per a la ciutat

Veïns i ecologistes s'oposen a la perllongació de la carretera de les Aigües fins a Torre Baró

La Bordeta reclama un Centre d'Assistència Primària

Veïns de les Corts reivindiquen l'obertura del parc de la Maternitat i la no edificació en ell

Mor María Ángeles Rivas, històrica dirigent veïnal de Nou Barris

Protesta pel desnonament i enderrocament violent d'una casa a Vallbona

Comença a enderrocar-se el primer bloc del Turó de la Peira afectat d'aluminosi

Simbòlica i reivindicativa inauguració d'una estació de metro a la plaça Sant Jaume

Sant Andreu revifa la reivindicació de Can Fabra com a equipaments pel barri

Revocada la llicència de la discoteca Barçalles després de llargues protestes veïnals per les molèsties del local

Es dinamiten dos blocs més del barri de la Pau, que patien greus deficiències estructurals

Noves accions de pressió veïnal en l'anomenada "guerra de l'aigua"

Associacions culturals de Nou Barris protesten per com els afecta la retallada pressupostària

Acampada de protesta a Poblenou per la pèrdua d'espai associatiu al centre cívic Can Felipa

José María Aznar, al front del Partit Popular, guanya les eleccions generals

LLISTAT D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS DE BARCELONA

Ordenat per ordre alfabètic.

Consten totes les associacions de veïns, especificant si estan federades o no a la Favb i amb les corresponents adreces, telèfons i nom de l'actual president o presidenta.

Actualitzat a 30 de juny de 1996.

Any Junctiu

1960

AMICS DE LA RBLA. DE CATALUNYA
Rambla de Catalunya 34 - Cedi-Matexa
08007 TELEFON 3172940 FEDERADA NO
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Jaume Argelic

AMICS DEL RAVAL
Carrer Roig 12
08001 TELEFON 4426058 FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Cándido Garcia Barron

AMICS I RES. PLAÇA CATALUNYA
Pl. Catalunya 1, Bar Zurich
08002 TELEFON 3176538 FEDERADA NO
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Andreu Vallesperas Ros

ARGENTERIA, Carrer de l'
Carrer Argenteria 69, tenda
08003 TELEFON 3104005 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Margarita Riera

1970

BADAL-BRASIL-BORDETA
Carrer Badal, 124
08028 TELEFON 4228030 FEDERADA SI
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT Josep Mediavilla

1978

BAIX GUINARDÓ
Pl. Alfons X, 3 Parc de les aigües
08024 TELEFON 4368180 FEDERADA SI
DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
PRESIDENT Victor Ribé i Gou

1970

BARCELONETA
Carrer Guiter, 33-35 baixos
08003 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Manel Moscat

1977 BARÓ DE VIVER
Carrer Tiana, 7
08030 TELEFON 3114193 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT José Telle

1973 BON PASTOR
Carrer Vilamajor 24, Baixos
08030 TELEFON 3464618 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT Francisco Javier Gomez

BOQUERIA, Carrer de la
Carrer Boqueria 25
08002 TELEFON 3010725 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Josep Estevez

1994 CALL, Barri del
Plaça Manuel Ribé, s/n
08002 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Neus Julià Diaz

1976 CAMP DE'N GRASSOT
Apartat de Correus 34090
08080 TELEFON 4570130 FEDERADA SI
DISTRICTE 6 GRÀCIA
PRESIDENT Andreu Mas i Bosch

1986 CAMP NOU
Carrer Benavent 14 baixos
08028 TELEFON 3399123 FEDERADA SI
DISTRICTE 4 LES CORTS
PRESIDENT Josep Roig

1958 CAN CARELLEU
Carrer Guarderia 12
08017 TELEFON 2046873 FEDERADA SI
DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
PRESIDENT Manuel Castro

CAN CLOS

Carrer Soleya s/n

08038 TELEFON 3311113 FEDERADA NO

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Julio Fernandez

CAN ENSENYA 2a FASE, Polígon

Carrer Dr. Pi i Molist 119-121 3er. B

08031 TELEFON FEDERADA NO

DISTRICTE 8 NOU BARRIS

PRESIDENT Jeronimo Esteban Delgado

1971 CANYELLES, Polígon

Carrer Federico Garcia Lorca 27

08042 TELEFON 4276611 FEDERADA NO

DISTRICTE 8 NOU BARRIS

PRESIDENT Manuel Sanchez Garcia

CARME, Carrer del

Carrer del Carme 59, 1er-2a.

08001 TELEFON 4426640 FEDERADA NO

DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA

PRESIDENT Rafael Urzay Zazafoza

1971 CARMEL, El

Carrer Feijoo 10-12

08032 TELEFON 3575748 FEDERADA SI

DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ

PRESIDENT Francisco Gonzalez

1970 CARRERS UNIÓ, M. DE BARBERÀ, SANTA MARGARI

Marquès de Barberà, 25-pral. 2a

08001 TELEFON 3171611 FEDERADA SI

DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA

PRESIDENT Manuel Lamiel Mir

1974 CASC ANTIC

Carrer Rec 27, Baixos

08003 TELEFON 3197565 FEDERADA SI

DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA

PRESIDENT Juli Carbó Mulet

CASES BARATES-EDUARD AUNOS

Carrer Miravet 6

08038 TELEFON 2232394 FEDERADA NO

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Paco Garcia

1970

CENTRE SOCIAL DE SANTS

Carrer Olzinelles, 30

08014 TELEFON 3311007 FEDERADA SI

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Rafael Vazquez Vazquez

1974-76

CENTRE SOCIAL RAMON ALBO

Carrer Vilaseca 1

08031 TELEFON FEDERADA SI

DISTRICTE 8 NOU BARRIS

PRESIDENT Josep Ortiz Sacristan

CERA, Carrer de la

Carrer de la cera 11, interior

08001 TELEFON 2410592 FEDERADA SI

DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA

PRESIDENT Enric Mena Gras

1970

CIUTAT MERIDIANA, Nou Barris

Av. Rasos de Peguera, s/n

08033 TELEFON 2763094 FEDERADA SI

DISTRICTE 8 NOU BARRIS

PRESIDENT Antonio Torrico

1975

CLOT-CAMP DE L'ARPA

Carrer Joan Sibelius 3, baixos

08026 TELEFON 2324610 FEDERADA SI

DISTRICTE X SANT MARTÍ

PRESIDENT Joan Alsina

CLOTA

Av. Marquès de Castellbell, 7-9 baixos

08032 TELEFON 4292772 FEDERADA NO

DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ

PRESIDENT

1974 COLL - VALLCARCA
Mora d'Ebre, 29 A
08023 TELEFON 2101688 FEDERADA SI
DISTRICTE 6 GRÀCIA
PRESIDENT Salvador Barrau Viñas

1968 CONGRÉS, Vivendes
Carrer Felip II 222
08027 TELEFON 3522454 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT Juli Rosique Rubio

1992 COORDINADORA CASC ANTIC
Carrer Serra Xic, 4 baixos
08003 TELEFON 3105333 FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT President/a

1968 CORTS, Les
Carrer Anglessola 17 bis
08014 TELEFON 3307436 FEDERADA SI
DISTRICTE 4 LES CORTS
PRESIDENT Joan Hidalgo

1977 DIAGONAL - MAR
Carrer Josep Pla 41, 6è. 2a.
08019 TELEFON 3033285 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Josep Hitos Gimenez

1974 DRETA DE L'EIXAMPLE
Ausias Marc 23, 2on 2a
08010 TELEFON 4878092 FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Sigfrid Martinez

1974 ESQUERRA DE L'EIXAMPLE, Secretariat
Av. Roma, 139 baixos
08011 TELEFON 4532879 FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Antoni Torrallas

ESTRELLES ALTES

Carrer Minería 22

08038 TELEFON 4313129 FEDERADA NO

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Felipe Mayoral

FONOLLAR

Carrer Fonllar 8

08003 TELEFON 3103164 FEDERADA NO

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Santiago Mogas

FONT CASTELLANA

Carrer Francesc Alegre 27, baixos

08024 TELEFON 2199613 FEDERADA SI

DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ

PRESIDENT Sebastià Padros

1978

FONT D'EN FARGUES

Passeig Font d'en Fargues 40

08032 TELEFON 3572565 FEDERADA SI

DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ

PRESIDENT Josep Lluís Sanchez Ventura

1984

FONT DE LA GUATLLA MAGORIA

Carrer Montfar, 1

08004 TELEFON 4248506 FEDERADA SI

DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC

PRESIDENT Lluís Maté i Solé

FONT DEL MONT, VALLVIDRERA

Carretera de les Aigües, 179

08017 TELEFON FEDERADA SI

DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI

PRESIDENT Carme Prats Vallès

FONTANELLA, Carrer

Carrer Fontanella 17 Pral.

08010 TELEFON FEDERADA SI

DISTRICTE 2 EIXAMPLE

PRESIDENT Josep Ma. Mas Santacreu

- 1976 FORT-PIENC
Sicília, 152-154 (Les Casetes de Fort-Pienc)
08013 TELEFON 2311146 FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Jordi Sentfies
- 1978 FRANÇA, Barri La
Carrer Mare de Déu del Remei 21, 1er.
08004 TELEFON 3250893 FEDERADA SI
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT Josep Garcia Varo
- 1986 GALVANY, Barri
Carrer Avenir 71
08021 TELEFON 2096574 FEDERADA SI
DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
PRESIDENT Emma Calvet
- 1975 GÒTIC, Barri
Plaça Regomir 3
08002 TELEFON 3151820 FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Ernest Fuertes
- 1972 GRÀCIA, Vila de
Torrent de l'Olla, 156 baixos
08012 TELEFON 2138058 FEDERADA SI
DISTRICTE 6 GRÀCIA
PRESIDENT Joana Mariné
- 1966 GRAN VIA
Gran Via Corts Catalanes 576
08011 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Miquel Petanas Frano
- 1979 GRAN VIA - PERU - ESPRONCEDA
Gran Via Corts Catalanes 1002, 8è. 3a.
08018 TELEFON 3087734 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Juan Richarte Iñiguez

1971 GUINEUETA, Nou Barris
Apartat de Correus 25038
08080 TELEFON 4284623 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Amadeu Estrany

1973 HORTA, Barri d'
Carrer La Plana 10, 1er.
08032 TELEFON 4209006 FEDERADA SI
DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
PRESIDENT Ma. Rosa Graells

HOSPITAL, Carrer de l'
Carrer de l'Hospital 67
08001 TELEFON 3019118 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Antonio Gonzalez Prat

1973 HOSTAFRANCS
Carrer Bejar 61 Baixos
08014 TELEFON 4269166 FEDERADA SI
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT Josep Ortiz

JOAN ANTONI PARERA
Carrer Menorca 14
08020 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Josep Antoni del Castillo

1972 JOAN MARAGALL
Carrer La Bisbal 40-42
08026 TELEFON 3477310 FEDERADA SI
DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
PRESIDENT Antoni Roca Villaroy

1968 LA PAU, Barri
La Pau, bloc 50 baixos
08020 TELEFON 3132899 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Francisco Martín Casares

1987 LLACUNA, La
 Carrer Peru 59
 08018 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE X SANT MARTÍ
 PRESIDENT Jordi Baucells

LLANA, Plaça de la
 Plaça de la Llana 16
 08003 TELEFON FEDERADA NO
 DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
 PRESIDENT Adolfo Dalmau Lamiel

LLIBRETERIA I BAIXADA DE LA LLIBRETERIA
 Carrer Baixada de la llibreteria 4
 08002 TELEFON 3150458 FEDERADA NO
 DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
 PRESIDENT Xavier Garreta Magriña

1964 MARESME
 Rambla Prim 45
 08019 TELEFON 2661856 FEDERADA SI
 DISTRICTE X SANT MARTÍ
 PRESIDENT Santos Perez

MERCÈ, La
 Carrer Torrent de les Roses 25
 08034 TELEFON FEDERADA NO
 DISTRICTE 4 LES CORTS
 PRESIDENT Angels Paredes

1986 MONT D'ORSÀ DE VALLVIDRERA
 Casal de Vallvidrera, C/ Reis Catòlics s/n
 08017 TELEFON 4068453 FEDERADA SI
 DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
 PRESIDENT Gerard Gual

1960 MONTBAU
 Carrer Roig Soler 31, baixos
 08035 TELEFON 4282934 FEDERADA SI
 DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
 PRESIDENT Josep Calvet Molina

MOZART, Carrer
 Carrer Mozart 9
 08012 TELEFON 2181996 FEDERADA NO
 DISTRICTE 6 GRÀCIA
 PRESIDENT Enric Tierra

1972 NAVAS, Barri de
 Carrer Biscaia, 402 baixos
 08027 TELEFON 3406249 FEDERADA SI
 DISTRICTE 9 SANT ANDREU
 PRESIDENT Antonio Jerez

1971 NOSTRA SENYORA DEL PORT
 Carrer Nostra Senyora del Port 397 int. C.Barri
 08004 TELEFON 4313016 FEDERADA SI
 DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
 PRESIDENT Josep Jimenez

1954 NOU DE LA RAMBLA I RODALIES
 Carrer Nou de la Rambla 86
 08001 TELEFON 4410183 FEDERADA SI
 DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
 PRESIDENT Enrique Sanchez Arias

OM I ARC DEL TEATRE, Carrers
 Carrer Arc del Teatre 50, 4rt 7a
 08001 TELEFON 4414576 FEDERADA NO
 DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
 PRESIDENT Manuel Valverde Rodriguez

1932 ? PADILLA, Carrer de
 Carrer Padilla 295
 08025 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE 2 EIXAMPLE
 PRESIDENT Manel Sanchez

1983 PALMERA DE SANT MARTÍ, La
 Carrer Maresme front 218 i 224
 08020 TELEFON 3053705 FEDERADA SI
 DISTRICTE X SANT MARTÍ
 PRESIDENT Miquel Teruel

1979 PARAGUAY - PERU
Gran Via Corts Catalanes 1144 baixos
08020 TELEFON 2780693 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Angel Cascajales Ramos

1981 PARC DE L'ESCORXADOR
Carrer Consell de Cent, 82 6è 1a
08015 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Joan Anglada Quiles

1971 PARC DE LA VALL D'HEBRÓN
Carrer Joan de Mena 5-7, tenda 8
08032 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
PRESIDENT Juan Carlos Pérez

1978 PARC, del
Carrer Lull 1-3
08005 TELEFON 2210487 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Teresa Bernabeu

1979 PEDRALBES
Carrer Enric Gimenez 5, 5è A
08034 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVAZI
PRESIDENT Josep Puig Tomé

PELAI, Carrer
Carrer Pelai 48, 2on. 1a.
08001 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Albert Capellaras Coutier

1972 PENITENTS - TAXONERA
Arenys, 95
08035 TELEFON 4202097 FEDERADA SI
DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
PRESIDENT Rafael Garcia Martín

PEU DE LA CREU, Carrer
Carrer Peu de la Creu 16 bis, 1er. 1a
08001 TELEFON 2424571 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Ferran Pàmies Torrents

PI, Carrer del
Carrer del Pi 12, pral. 2a.
08002 TELEFON 3183826 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Francesc Martí

1971 POBLE NOU
Carrer Pallars 277. C.C.Can Felipa
08005 TELEFON 2664441 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Manel Andreu

1974 POBLE SEC
Carrer Margarit 23
08004 TELEFON 4413665 FEDERADA SI
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT Lluís Martínez Martínez

POLVORÍ, El
Carrer Segura 351
08038 TELEFON 4323642 FEDERADA SI
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT

1973 PORTA, Barri de
Carrer Estudiants 26-28,
08016 TELEFON 3594460 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Pep Martínez Barceló

PORTAL DE L'ANGEL, Av.
Av. Portal de l'àngel 4, 3er
08002 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Emili Sarrión

PRINCESA, Carrer
Carrer Princesa 52, Pral.
08003 TELEFON 3197006 FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Sebastià Alvarez Vila

1972 PROSPERITAT, NOU BARRIS
Carrer Argullós 92
08016 TELEFON 2763015 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Maruja Ruiz Martos

1983 PROVENÇALS DE LA VERNEDA
Carrer Zamenhof 25, baixos
08020 TELEFON 3074695 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT León Guzón

1991 RACÓ DE LES CORTS, EI
Carrer Regente Mendieta, 42-44, 4t 3a
08028 TELEFON 3366400 FEDERADA SI
DISTRICTE 4 LES CORTS
PRESIDENT Santiago Manso Serrano

1960 RAMBLA, Amics de La
Rambles 18 (Edifici Frontó Colon)
08002 TELEFON 3172940 FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Ignasi Torralba

1973 RAVAL DE CIUTAT VELLA, EI
Plaça del Padró s/n ((cantonada Carme)
08001 TELEFON 4417721 FEDERADA SI
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Josep Garcia Diaz

ROGENT, Carrer
Carrer Rogent 26
08026 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Josep Rius

1955 RONDA DE SANT ANTONI
Ronda de Sant Antoni 45 (botiga)
08011 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Josep Polo

1965 RONDA DE SANT PERE
Ronda de Sant Pere 3, pral.
08010 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Jesús Piña Coma

1975 ROQUETES, Nou Barris
Carrer Jaume Pinent 61
08033 TELEFON 3596572 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Juan Garrido

1970 SAGRADA FAMÍLIA
Carrer València 558
08026 TELEFON 2465319 FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Joan Sardà

1972 SAGRERA
Carrer Portugal s/n Parc Pegaso
08027 TELEFON 4081334 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT Antonio Fortes

1971 SANT ANDREU DE PALOMAR
Carrer Ruben Dario 53, Baixos
08030 TELEFON 3459698 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT Anna Ma. Moure

1968 SANT ANTONI, BARRI
Av. Mistral 30, baixos
08015 TELEFON 4239354 FEDERADA SI
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Jordi Planella Riera

1974 SANT CRISTOBAL, Vivendes SEAT
 Carrer Energia Bloc M, esc.2a. 9è 1a.
 08038 TELEFON 4323471 FEDERADA SI
 DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
 PRESIDENT Rafael Fernandez

1973 SANT GENÍS DELS AGUDELLS
 Muntaner, 200, 3er 1a
 08036 TELEFON 2016058 FEDERADA SI
 DISTRICTE 7 HORTA-GUINARDÓ
 PRESIDENT Isabel Company

1975 SANT GERVASI DE CASSOLES
 Plaça del Camp 3, 1er 2a.
 08022 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
 PRESIDENT Jordi Redon Martinez

SANT GREGORI TAUMATURG
 Carrer Compositor Bach 3bis, 2on 2a.
 08021 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
 PRESIDENT Joan Soler Martí

1972 SANT MARTÍ DE PROVENÇALS
 Carrer Andrade 176
 08020 TELEFON 3141704 FEDERADA SI
 DISTRICTE X SANT MARTÍ
 PRESIDENT Manuel Martínez Martínez

SANT PERE MÉS BAIX
 Carrer Sant Pere més baix 17
 08003 TELEFON FEDERADA NO
 DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
 PRESIDENT Xavier Quintana Francia

1976 SANT RAMON NONAT
 Carrer Aristide Maillol 17, 9è 2a.
 08028 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE 4 LES CORTS
 PRESIDENT Josep Munté

SANTA ANNA, Carrer
Carrer Santa Anna 27
08002 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE 1 CIUTAT VELLA
PRESIDENT Angels Muntañola

SANTUARI NRA. SRA. DE LA SALUT
Ctra.Vallvidrera-Barcelona s/n.Hot. Elèctric
08017 TELEFON 2048604 FEDERADA SI
DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
PRESIDENT Sebastià Prat

1960 SARRIÀ
Canet, 4
08017 TELEFON 2049058 FEDERADA SI
DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
PRESIDENT Elena Presas

SATALIA, La
Carrer Cariteio 10
08038 TELEFON 4419649 FEDERADA NO
DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
PRESIDENT Joan Prats Lario

1963 SUD - OEST del BESÓS
? 1959 ? Rambla Prim 64-70
08019 TELEFON 2781862 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Narciso Ximenez Rojas

1971 TAULAT, Del
Rambla del Poble Nou 19
08005 TELEFON 3070811 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Lluís Carcasona

1970 TORRE BARÓ, Nou Barris
Carrer Escolapi Càncer 9
08033 TELEFON 2761682 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Rafael Nieto Marin

1965 TORRE LLOBETA
 Carrer Santa Fe, 1er 3a.
 08031 TELEFON 4290706 FEDERADA SI
 DISTRICTE 8 NOU BARRIS
 PRESIDENT Mariano Martin

TREBALL-TRENTO-AGRICULTURA-ANDRADE
 Carrer Concili de Trento 200, 6è 2a
 08020 TELEFON FEDERADA NO
 DISTRICTE X SANT MARTÍ
 PRESIDENT Joan Illa Monne

1978 TRES TORRES
 Plaça Joaquim Pena 5 baixos
 08017 TELEFON 2057789 FEDERADA SI
 DISTRICTE 5 SARRIÀ-SANT GERVASI
 PRESIDENT Josep Mentrut Gerotina

1978 TRIANGLE DE SANTS
 Carrer Eusebi Planas 15, baixos
 08014 TELEFON 4317545 FEDERADA SI
 DISTRICTE 3 SANTS-MONTJUIC
 PRESIDENT Manel Solsona Sierra

1970 TRINITAT NOVA, Nou Barris
 Carrer Pedrosa 21
 08033 TELEFON 3538844 FEDERADA SI
 DISTRICTE 8 NOU BARRIS
 PRESIDENT Diosdado Rebollo

1970 TRINITAT VELLA
 Carrer Mare de Déu de Lordre 2 baixos
 08033 TELEFON FEDERADA SI
 DISTRICTE 9 SANT ANDREU
 PRESIDENT Margarita Rodriguez

1973 TURÓ DE LA PEIRA
 Carrer Aneto 20, ent. 3a
 08031 TELEFON 3580695 FEDERADA SI
 DISTRICTE 8 NOU BARRIS
 PRESIDENT Roser Poveda

URGELL, Carrer d'
Carrer d'Urgell 20
08011 TELEFON 2238489 FEDERADA NO
DISTRICTE 2 EIXAMPLE
PRESIDENT Joaquim Juliachs Pérez

1970 VALLBONA, Nou Barris
Carrer Transversal 6
08033 TELEFON 3548982 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Manuel Garcia

1972 VERDUM, Nou Barris
Carrer Artesania 96 baixos
08031 TELEFON 2760230 FEDERADA SI
DISTRICTE 8 NOU BARRIS
PRESIDENT Jesús Carrasco Martínez

1974 VERNEDA ALTA, La
Carrer Campo Arriaza 99
08020 TELEFON 3145813 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT

VIA TRAJANA
Via Trajana Bloc 10, 1er pis, porta 342
08020 TELEFON 3811625 FEDERADA SI
DISTRICTE X SANT MARTÍ
PRESIDENT Felicidad Gràcia

VINYA, La
Carrer Alts Forns 87
08038 TELEFON FEDERADA NO
DISTRICTE 3 SANTIS-MONTJUIC
PRESIDENT Jesús Arteaga

XILE, Avinguda
Cardenal Reig, 33, 1er 2a
08028 TELEFON 4403512 FEDERADA SI
DISTRICTE 4 LES CORTS
PRESIDENT J. Antonio Garcia González

1987 ZONA SUD DE SANT ANDREU
Passeig Onze de Setembre 19, esc.B 6è 2a
08030 TELEFON 3467203 FEDERADA SI
DISTRICTE 9 SANT ANDREU
PRESIDENT Gemma Gil i Aris

1979 ZONA UNIVERSITARIA
Carrer Alfambra 14, 3er-2a
08034 TELEFON FEDERADA SI
DISTRICTE 4 LES CORTS
PRESIDENT Felix Palleiro Zapatero

PEUS FOTOS

- 1) El sud del Poblenou, afectat pel Pla de la Ribera, tal com era el 18 de juliol de 1965 (Foto Brangulí)
- 2) Interior d'una escola tramvia, un invent criticat pel veïnat. La imatge va ser captada el 13 de juliol de 1967.
- 3) Funcionaris municipals ocupen l'hemicicle del públic al saló de plens l'11 de maig de 1973, per evitar la presència de veïns de Nou Barris. (Foto Víctor).
- 4) Vailets remullant-se en un bassal de Vallbona, un dia xafogós de l'agost de 1973. L'aigua no arribava, en canvi, a les cases. (Foto Brangulí).
- 5) Joves veïns del Poblenou van conformar l'onze que va jugar un partit de futbol, el juliol de 1975, exigint la marxa de l'empresa contaminant Fertrat. (Foto Pepe Encinas).
- 6) Una actuació lúdica va servir per demanar la desaparició de part del viaducte del Primer Cinturó de Ronda al Guinardó, el 25 de març de 1985. (Foto Carlos Montañés).
- 7) Els pals d'alta tensió jalonaven el principal carrer de la Trinitat Vella als anys 70. (Foto Pepe Encinas).
- 8) Ciutat Meridiana, un barri sempre aïllat. Humitats, rates, manca de transport, han estat els seus problemes. (Foto Pere Monés).
- 9) Veïns de Torre Baró demostrant que els autobusos podien arribar als barris de muntanya. (Arxiu Manuel Vital).
- 10) Durant anys la imatge del Segon Cinturó de Ronda, avui Ronda de Dalt, oferia aquest patètic aspecte. (Foto Kim Manresa)
- 11) Barraquistes del Carmel en manifestació, el 13 de juny de 1976. (Foto Pere Monés).
- 12) Lamentable aspecte que oferia el barri de Can Clos després de la riuada de merda. (Foto Arxiu Històric del barri de Port).
- 13) Festa celebrada al Born per reivindicar el seu ús per al barri. Va tenir lloc el 16 de gener de 1977. (Foto Pere Monés).
- 14) Els veïns del Poble Sec es queixen contra el pla parcial. La pancarta reproduïx la figura impopular de l'alcalde Viola. (Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc).
- 15) La gent afectada per les esquerdes causades per les obres del metro al carrer Joan Güell abandonen els seus pisos. Era el 17 d'agost de 1973. (Foto Brangulí).

- 16) Cartell reivindicador per una piscina pública a la Via Barcino, en Trinitat Vella, a mitjan anys 70. (Foto Pepe Encinas).
- 17) Cap intimitat va quedar fora de la mirada de tothom, després de la tragèdia del carrer Ladrillersos, a Sants. La imatge va ser captada el 31 d'octubre de 1972.
- 18) Els carrers de Roquetes, com els d'altres barris sindicals, oferien un aspecte penós, a mitjan anys 70. (Foto Josep M. Huertas).
- 19) El caos circulatori trobava la seva màxima expressió a la nova plaça Lesseps, com es veu en aquesta foto del 15 d'octubre de 1976. (Foto Pere Monés).
- 20) El túnel de la Rovira va esperonar la unió dels veïns del Carmel en defensa del seu barri. Imatge del 8 d'agost de 1975. (Foto Branguli).
- 21) L'alcalde Enric Masó va visitar la Guineueta Vella, futur barri de Canyelles, el 1973. (Arxiu CAU).
- 22) Pintant les parets de la fàbrica de Manufactures Ceràmiques, a Hostafrancs. (Foto Manuel Blasco. Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc).
- 23) Festa popular que va acompanyar una pintada reivindicativa de l'institut que es volia al solar de la Protecció de Menors de Wad Ras, pel juny de 1978. (Foto Pere Monés).
- 24) El xalet Golferics, un dels edificis que més reivindicacions va bellugar. (Foto Manuel Armengol).
- 25) Veïns de La Sagrera i Sant Andreu van posar, el 19 de març de 1975, una escola de cartró per recordar com volien la futura escola Pegaso. (Arxiu AV Sant Andreu).
- 26) L'escola bressol Los Enanitos va lluitar l'any 1973 per la seva subsistència. (Foto Carles Cardoner).
- 27) El 13 de juny de 1984 va tenir lloc la particular cerimònia de dur una torxa olímpica per reivindicar equipaments esportius, al metro de Roquetes. (Foto Pepe Baeza).
- 28) Pals d'alta tensió i terrenys inundats eren el paisatge de la Rambla Prim a principis dels anys 70. (Foto Josep M. Huertas).
- 29) Dipòsits de gas coneguts com les "pilotes de Porcioles". (Foto Santiago Bartolomé).
- 30) Pòrtic de l'antiga fàbrica de L'Espanya Industrial, reivindicada durant anys com a parc pels veïns de Sants. (Foto Albert Planas. Arxiu Municipal de Sants-Montjuïc).
- 31) Un globus concretava els desitjos de la gent de Sants respecte a les velles cotxeres de tramvies, ara centre cívic. (Foto Joan Campañà. Arxiu Municipal de Sants-Montjuïc).
- 32) A la platja de la Mar Bella, abandonada de feia anys, el 1974 es va organitzar un concurs per trobar l'objecte més insòlit. (Foto Josep M. Huertas).

- 33) “A la Barceloneta el trens ens fa la punyeta”. La imatge podia ser estètica, però el tren era un problema al vell barri mariner. (Foto Martí Gasull i Coral).
- 34) L’entrada del passatge Conradi, al barri de la Sagrada Família, exemplifica els límits abusius de l’especulació en el temps porciolista. (Foto Guillem Huertas).
- 35) El setembre de 1974 un terrible incendi al carrer de les Tàpies va costar 17 morts. L’aspecte de les cases dóna idea del sinistre. (Foto Brangulí).
- 36) El regidor Calvo contempla l’estat de l’escala de la Rambla Mercedes, semiderruïda pel seu company de consistori Josep M. Espona, la primavera de 1974. (Arxiu CAU).
- 37) Joves de Nou Barris van dormir a l’església de Santa Engràcia, tancats en senyal de protesta per aconseguir un institut i els mestres que volien. (Foto Manuel Armengol).
- 38) Cansats del mal estat de la plaça Sóller i els seus voltants, veïns de Porta van bolcar un cotxe en senyal de protesta, el 1977. (Foto Kim Manresa).
- 39) Pintar és com dir el que es vol. Així ho creien els veïns de la Sagrera quan dissenyaven la plaça de les Rates, futura plaça de l’Assemblea de Catalunya.
- 40) L’extrema dreta va pintar a la paret amenaces contra l’Associació de Veïns de Sant Adreu, davant la seva seu, el juliol de 1975. (Foto Arxiu AV Sant Andreu).
- 41) Veïns del Guinardó reclamaven l’obertura del parc de les Aigües, el març de 1976. (Arxiu Joan Corbera).
- 42) La plaça Tetuan era una illa a la que els veïns no tenien accés si no es jugaven la vida sorteiant cotxes.
- 43) Moment que cau la xemeneia de la històrica fàbrica de La Sedeta, el 26 de maig de 1978. (Foto Pepe Encinas).
- 44) Pares i mestres de l’escola Tramuntana van protestar molt per a que se’ls fes cas. El març de 1975 van anar a l’Ajuntament en manifestació. (Arxiu Custodia Moreno).
- 45) Reivindicar vells locals com a centres socials va ser una constant dels anys 70. Veïns de Torre Llobeta i de la Sagrera en acció. (Arxiu AV Torre Llobeta i Pepe Encinas).
- 46) Orinals al cap dels infants, per protestar de la manca de serveis a Vil·la Cecília. La protesta va tenir lloc el 18 de juny de 1978. (Foto Pere Monés).
- 47) Falsa estació de metro a Canyelles. Els veïns van reivindicar d’aquesta manera, el 3 de juny de 1993, un transport públic que encara no tenen. (Foto Danny Caminal).
- 48) Pancarta protestant contra la via O davant del carrer Samsó, l’abril de 1976.

- 49) Els barris de Ciutat Vella van agafar protagonisme quan van adonar-se que el Pla Comarcal esventrava els seus vells carrers. Manifestació del març de 1976.
- 50) Els accidents constants al centre de Prosperitat van esperonar una intensa lluita de 24 dies per aconseguir semàfors, l'abril de 1976. (Foto Kim Manresa).
- 51) Concentració de veïns al carrer Alfons el Magnànim per protestar de les esquerdes perilloses a alguns pisos del Besòs, el 25 de maig de 1977. (Foto Pere Monés).
- 52) La planta asfàltica que l'Ajuntament volia construir a Trinitat Nova acabaria sent un ateneu popular, després de llarga lluita. (Arxiu Històric Roquetes).
- 53) La masia de Can Castelló enmig de pisos i arbres. L'AV Sant Gervasi va aconseguir una residència d'avis i un jardí públic.
- 54) Diables en festa, per reivindicar els terrenys esportius de Martí Codolar, l'1 d'octubre de 1978. (Foto Josep M. Huertas).
- 55) Una gernació de barcelonins va ocupar el solar de l'Escorxador per dir no a l'OTAN, en presència de l'alcalde Narcís Serra, el 7 de desembre de 1981. (Foto Pau Oliva).
- 56) La Farinera és una de les reivindicacions més antigues. El 1978 es volia com a ateneu popular, i després es va reivindicar també com a escola. (Foto X)
- 57) El Mundial de Futbol a Barcelona va suggerir un partit a la Meridiana, el 7 de juliol de 1982, per reclamar que Rio de Janeiro no fos una via ràpida. (Foto Jordi García).
- 58) Veïns de Maresma van decidir instal·lar-se al carrer el 20 d'octubre de 1982, amb televisor inclòs, per evitar que els portessin gitanos de la Perona. (Foto Pere Monés).
- 59) Protestant a la plaça de Sant Jaume per a que no aixequessin un edifici en mig de la plaça dels Porxos, el 23 de març de 1982. (Foto Jordi García).
- 60) Acampada al Vapor Vell, el 17 de novembre de 1985. Aconseguir equipaments a la vella fàbrica de Sants és una altra de les lluites més antigues. (Foto Pepe Baeza).
- 61) Moment de tallar un arbre a la Rambla de Sant Andreu, el 1969. Divuit anys després una pancarta gegant reclamava el retorn de la Rambla. (Foto Arxiu AV Sant Andreu).
- 62) Mural que reclama un destí públic per a les cotxeres del carrer Borrell, al barri de Sant Antoni, al juny de 1987. (Foto Pepe Baeza).
- 63) L'Institut Mental a mig derruir, el 1973. (Foto Gabriel Serra).
- 64) Mural indicant els perills de la zona del Cinturó de Litoral vora de la platja de la Marbella (Foto Guillem Huertas)
- 65) Enderroc dels rafals de la Barceloneta, polèmic inici de les obres del Port Vell, el novembre de 1989 (Foto Joan Cortadellas).

66) Manifestació simbòlica a la plaça de Sant Jaume, per demanar un futur públic per a Piscines i Esports, el 21 de març de 1989. (Foto Ricard Cugat).

67) Manifestació de gràcies que demanava els terrenys de la caserna de la Travessera per al barri, el 27 de gener de 1991. (Foto Elisenda Pons).

68) Les queixes contra Roman Sanahuja van ser fortes, com forta és la tragèdia de l'aluminosi. El 14 de novembre de 1990 va tenir lloc aquesta manifestació. (Foto Elisenda Pons).

69) Manifestació lúdica, amb un grup de músics, per reivindicar equipaments al barri de Fortpienc, el 4 de febrer de 1990. (Foto Guillermo Moliner).

70) L'entrada al pàrquing de l'avinguda Cambó va desfermar protestes constants al llarg del 1990. (Foto Julio Carbó).

71) Les manifestacions contra el preu de l'aigua són una constant dels darrers anys. Aquesta imatge a la del 14 de febrer de 1994. (Foto Escarlata Blanco).

72) Músics al carrer per aconseguir la plaça de la Vall d'Hebron, el 17 d'octubre de 1993. (Foto Ricard Cugat).

73) Cada cop de setmana 20.000 joves es troben als bars oberts als antics tallers i fàbriques del Poblenou. (Foto Kim Manresa).

74) Escaladors que criden l'atenció sobre les eternes obres de la Rambla Guipúscoa, el 11 de novembre de 1995. (Arxiu AV Sant Martí de Provençals).

75) Vista general del camp de l'Espanyol, destinat a una qüestionable operació immobiliària.